

Bedömning av de makroekonomiska och
offentligfinansiella effekterna på den svenska
ekonomin av covid-19-pandemin

Konjunkturinstitutet är en statlig myndighet under Finansdepartementet. Vi gör prognoser som används som beslutsunderlag för den ekonomiska politiken i Sverige. Vi analyserar också den ekonomiska utvecklingen samt bedriver tillämpad forskning inom nationalekonomi.

I Konjunkturbarometern publicerar vi varje månad statistik över företagens och hushållens syn på den ekonomiska utvecklingen. Undersökningar liknande Konjunkturbarometern görs i alla EU-länder.

Rapporten **Konjunkturläget** är främst en prognos för svensk och internationell ekonomi, men innehåller också djupare analyser av aktuella makroekonomiska frågor. Konjunkturläget publiceras fyra gånger per år. **The Swedish Economy** är den engelska översättningen av delar av rapporten.

I **Lönebildningsrapporten** analyserar vi varje år de samhällsekonomiska förutsättningarna för lönebildningen.

Den årliga rapporten **Miljö, ekonomi och politik** är en översyn och analys av miljöpolitiken ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Vi publicerar också resultat av utredningar, uppdrag och forskning i serierna **Specialstudier**, **Working paper**, **PM** och som remissvar.

Du kan ladda ner samtliga rapporter från vår webbplats, www.konj.se. Den senaste statistiken och prognoserna hittar du under www.konj.se/statistik.

Förord

Regeringen har i regeringsbeslut Fi2020/03078/E4 givit Konjunkturinstitutet i uppdrag att bedöma konsekvenserna för den svenska ekonomin av utbrottet av covid-19. Denna rapport utgör en delredovisning av uppdraget, som ska levereras senast den 15 oktober 2020. Här görs en kvantitativ bedömning av de makroekonomiska och offentliga finansiella konsekvenserna för den svenska ekonomin åren 2020 och 2021 av smittspridningen samt åtgärderna för att bromsa den och åtgärder för att stödja ekonomin såväl globalt som i Sverige. I arbetet med rapporten har synpunkter inhämtats från Folkhälsomyndigheten och ESV.

Arbetet med rapporten har letts av forskningschef Erika Färnstrand Damsgaard. Inkommande statistik har beaktats till och med den 5 oktober 2020.

Stockholm den 14 oktober 2020

Urban Hansson Bruswitz
Generaldirektör

Innehåll

Inledning och sammanfattning.....	5
Vald metod för den kvantitativa bedömningen.....	16
Pandemins påverkan på världsekonomin	20
Smittspridningen i Sverige och åtgärder för att bromsa den	33
Pandemins påverkan på efterfrågan och produktion i Sverige	37
Pandemins påverkan på arbetsmarknad och resursutnyttjande	46
Pandemins påverkan på löner, priser och penningpolitik.....	55
Pandemins påverkan på offentliga finanser.....	64

RUTOR

Förhöjd osäkerhet till följd av pandemin	31
Effekter av covid-19-pandemin på hushållens konsumtion.....	40
Antaganden om smittspridningen i Sverige framöver	41
Arbetsmarknadsåtgärder till följd av pandemin.....	51
Riksbankens åtgärder till följd av pandemin	59
Regeringens åtgärder 2020 till följd av pandemin	66

Inledning och sammanfattning

I denna rapport görs en kvantitativ bedömning av de makroekonomiska och offentligfinansiella effekterna på den svenska ekonomin av covid-19-pandemin. Den metod som valts innebär att den senaste prognosen i Konjunkturläget september 2020 jämförs med prognosen i Konjunkturläget december 2019, som gjordes före pandemins utbrott. Sedan görs känslighetsanalyser där Konjunkturinstitutets prognoser jämförs med prognoser av andra prognosmakare gjorda vid ungefär samma tidpunkter. Baserat på jämförelsen och känslighetsanalyserna görs en sammantagen kvantitativ bedömning. I den ingår effekter av spridningen av covid-19 samt de åtgärder som vidtagits för att bromsa smittspridningen och att stödja ekonomin, både i Sverige och i omvärlden. Den sammantagna bedömningen är att covid-19-pandemin får följande effekter: Svensk BNP-tillväxt blir ca 4–5 procentenheter lägre 2020. År 2021 blir tillväxten ca 2 procentenheter högre, eftersom ekonomin då återhämtar sig. Arbetslösheten blir ca 1–2 procentenheter högre 2020 och ca 2 procentenheter högre 2021. Lönertillväxten blir ca 1 procentenhet lägre 2020 och ca 0–1 procentenhet lägre 2021. Reporäntan påverkas inte vare sig 2020 eller 2021, vilket beror på att räntan var låg redan i utgångsläget. Det finansiella sparandet i offentlig sektor som andel av BNP blir ca 4–5 procentenheter lägre 2020 och ca 2–3 procentenheter lägre 2021. Det är viktigt att ha i åtanke att den kvantitativa bedömningen omgärdas av stor osäkerhet.

Enligt regeringens uppdrag ska Konjunkturinstitutet göra en kvantitativ bedömning av de makroekonomiska och offentligfinansiella effekterna 2020 och 2021 på den svenska ekonomin av spridning av covid-19 och åtgärderna för att bromsa denna såväl globalt som i Sverige. Konjunkturinstitutets tolkning är att i bedömningen ingår också effekter av åtgärder för att stödja ekonomierna. Detta eftersom åtgärderna är en följd av att ekonomierna drabbats negativt av spridning av covid-19 och av åtgärder för att bromsa smittspridningen.

Utbrottet av covid-19 har fått stora negativa effekter på människors liv och hälsa i de flesta av världens länder. Fram till den 5 oktober 2020 har 35 miljoner människor i världen konstaterats smittade och drygt 1 miljon människor avlidit¹, och i Sverige har drygt 94 000 människor konstaterats smittade och knappt 5 900 människor avlidit². Många sjuka har behövt sjukhusvård och belastningen på sjukvården i vissa länder och regioner har tidvis varit mycket stor. Annan vård har fått stå tillbaka, vilket drabbat de som lider av andra sjukdomar än covid-19.

Smittspridningen och åtgärder för att bromsa den, i kombination med hushålls och företags ändrade beteenden, har fått

¹ Källa: European Center for Disease Prevention and Control 5 oktober 2020

² Källa: Folkhälsomyndigheten 5 oktober 2020

mycket stora negativa effekter på världsekonomin och den svenska ekonomin. Osäkerheten om den framtida ekonomiska utvecklingen är stor. Det är oklart hur smittspridningen utvecklas och om länder tvingas förlänga eller återinföra restriktioner för att dämpa den. Även i frånvaro av restriktioner kan en ökad smittspridning eller oro leda till en social distansering hos människor, med negativa ekonomiska effekter som följd. Det råder också stor osäkerhet om när ett säkert vaccin kan vara på plats.

Pandemin har medfört att BNP-tillväxten i Sverige och globalt föll kraftigt det andra kvartalet och att den svenska ekonomin gått in i en djup lågkonjunktur. Den ekonomiska utvecklingen i Sverige påverkas av smittspridningen i Sverige samt åtgärder för att bromsa smittspridningen och stödja ekonomin, men också av smittspridning och åtgärder som vidtas i andra länder, vilket minskar efterfrågan på svenska exportvaror, ger störningar i leveranskedjor och minskar den utländska turismen i Sverige.

Indikatorer för det tredje kvartalet tyder dock på att produktionen vänt upp igen, både i Sverige och i många andra länder. Det indikerar att för många länder har den största negativa effekten av covid-19 inträffat under det andra kvartalet och att en återhämtning av ekonomierna har påbörjats.

Svensk BNP faller mycket i år vilket medför att sysselsättningen också faller. Fallet i sysselsättningen dämpas dock av det införda systemet med korttidspermitteringar som därmed håller tillbaka uppgången i arbetslösheten. Nästa år sker en återhämtning, och BNP-tillväxten blir jämförelsevis hög. Inflationen blir lägre i år, vilket delvis beror på covid-19-pandemin men också på lägre elpriser till följd av väderförhållanden och sänkningar av elnätsavgifter. Riksbanken sänker inte reporäntan, men andra åtgärder har genomförts för att ge penningpolitisk stimulans. Den lägre efterfrågan i ekonomin i kombination med omfattande finanspolitiska åtgärder för att stödja ekonomin medför att det finansiella sparandet i offentlig sektor som andel av BNP blir avsevärt lägre 2020 och 2021.

Vald metod för den kvantitativa bedömningen

I rapportens inledande kapitel beskrivs den metod Konjunkturinstitutet valt för att analysera effekterna på den svenska ekonomin av covid-19-pandemin. Det första steget är att göra en bedömning av den kontrafaktiska utvecklingen i den svenska ekonomin, det vill säga den som skulle inträffa i avsaknad av utbrottet av covid-19-pandemin. Det andra steget är att göra en bedömning av den faktiska utvecklingen i den svenska ekonomin 2020 och 2021. Det tredje steget är att jämföra bedömningarna av den faktiska och den kontrafaktiska utvecklingen. Skillnaden mellan dessa kan då tolkas som effekterna av spridning av covid-

19 samt av åtgärderna för att bromsa smittspridningen och att stödja ekonomin. Det innebär att effekterna av spridning av covid-19 respektive effekter av åtgärder för att bromsa smittspridningen och att stödja ekonomin inte särredovisas.

Eftersom den kontrafaktiska utvecklingen inte kan observeras, antar Konjunkturinstitutet att det som prognostiserades i *Konjunkturläget* december 2019 i allt väsentligt hade blivit den faktiska utvecklingen i avsaknad av covid-19-pandemin. Eftersom prognoser är behäftade med osäkerhet är det möjligt att utvecklingen i avsaknad av pandemin hade blivit en annan än vad som prognostiserades i *Konjunkturläget* december 2019. Därför genomförs känslighetsanalyser för de mest centrala variablerna, där prognosen i *Konjunkturläget* december 2019 jämförs med andra prognosmakares prognoser gjorda vid ungefär samma tidpunkt.

När det gäller bedömningen av den faktiska utvecklingen 2020 och 2021 för den svenska ekonomin, finns vid denna rapports publiceringstidpunkt tillgång till publicerade utfall för de två första kvartalen 2020. När det gäller perioden från tredje kvartalet 2020 till fjärde kvartalet 2021 antar Konjunkturinstitutet att den utveckling som beskrivs i *Konjunkturläget* september 2020 är den utveckling som i allt väsentligt kommer att inträffa. Även i detta fall genomförs känslighetsanalyser för de mest centrala variablerna, där prognosen i *Konjunkturläget* september jämförs med andra prognosmakares prognoser gjorda vid ungefär samma tidpunkt.

För att göra en kvantitativ bedömning av effekterna av spridningen av covid-19 samt åtgärder för att dämpa smittspridningen och att stödja ekonomin globalt och i Sverige, jämförs först prognosen i *Konjunkturläget* september 2020 med prognosen i *Konjunkturläget* december 2019. För att skillnaden mellan prognoserna enbart ska avspegla effekter av pandemin, krävs också att inga andra faktorer, som är oberoende av smittspridning samt åtgärder för att bromsa denna och att stödja ekonomin, påverkar prognosen i *Konjunkturläget* september eller utfallen det första och andra kvartalet 2020, jämfört med prognosen i *Konjunkturläget* december 2019. Det är uppenbart att andra faktorer som är oberoende av pandemin påverkar prognosen. Ett exempel är Budgetpropositionen för 2021 där vissa av åtgärderna kan ses som oberoende av pandemin, och jämförelsen av finansiellt sparande i offentlig sektor justeras därför för dessa åtgärder. Konjunkturinstitutets uppfattning är att effekterna av ytterligare faktorer, med undantag för effekterna av elpriser på KPIF-inflationen, i sammanhanget är begränsade i jämförelse med effekterna av covid-19-pandemin.

I de fall där känslighetsanalyserna visar på differenser mellan Konjunkturinstitutets prognos och genomsnittet av andra prognosmakares bedömningar, görs ytterligare en känslighetsanalys. I den beräknas skillnaden mellan genomsnittet av andra prognosmakares bedömningar gjorda efter pandemins utbrott och genomsnittet av andra prognosmakares bedömningar gjorda före pandemins utbrott. Slutligen görs en sammantagen bedömning

som tar hänsyn till resultatet av jämförelsen mellan Konjunkturinstitutets prognoser och resultatet av denna känslighetsanalys. Den sammantagna bedömningen uttrycks, om skillnaderna mellan de två resultaten är tillräckligt stor, i form av ett intervall.

Det är dock viktigt att ha i åtanke att den kvantitativa bedömningen omgärdas av stor osäkerhet, både kring vilken utvecklingen skulle ha varit i avsaknad av utbrottet av covid-19, och kring hur utvecklingen kommer att bli under resten av 2020 och under 2021.

Pandemins påverkan på världsekonomin

I rapportens andra kapitel åskådliggörs covid-19-pandemins effekter på världsekonomin. Effekten av pandemin på de finansiella marknaderna blev tydlig redan under första kvartalet 2020. Runt den 20 februari började världens börser att falla på bred front. Fyra veckor senare hade både det amerikanska börsindexet S&P 500 och det svenska OMXSPI fallit med ca 30 procent. De flesta börser återhämtade sig dock till stor del redan under det andra kvartalet.

Nedgångarna i BNP var historiskt stora i de flesta länder sammantaget för de första två kvartalen 2020. Storbritanniens BNP minskade med drygt 20 procent sammantaget för första och andra kvartalet. I euroområdet föll BNP med ca 15 procent, även om det finns stora skillnader i utvecklingen för de enskilda länderna. En jämförelse mellan de nordiska länderna visar att Danmark hade det största fallet i BNP sammantaget för de första två kvartalen, följt av Sverige, Norge och Finland (se diagram 1)³

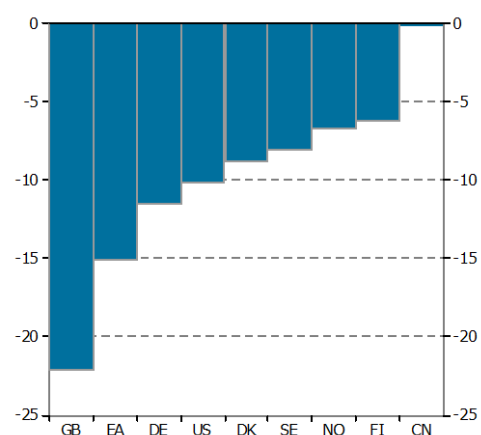
Centralbankernas historiskt låga styrräntor innan covid-19-pandemin bröt ut gjorde det svårt för många centralbanker att stimulera ekonomierna genom stora sänkningar av styrräntor när krisen kom. De har dock genomfört omfattande värdepappersköp och andra åtgärder för att stödja kreditförsörjningen och pressa ner marknadsräntorna (se diagram 2), vilket tillsammans med omfattande finanspolitiska åtgärder dämpar de negativa effekterna av pandemin på ekonomierna. Trots det blir fallet i global BNP stort 2020 (se diagram 3) och likaså fallet i svensk exportmarknad. Allt eftersom smittspridningen avtar och restriktionerna för att bromsa smittspridningen blir mindre omfattande kommer global BNP att återhämta sig men skillnaden i återhämtningstakt mellan länder är betydande.

Jämförelsen mellan prognosen i *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019 tyder på att tillväxten i global BNP blir ca 7 procentenheter lägre i år och ca 2 procentenheter högre nästa år jämfört med bedömningen som gjordes

³ Förkortningarna i diagram 1 är internationella landskoder enligt ISO 3166-1 alpha2: GB avser Storbritannien, EA avser euroområdet, DE avser Tyskland, US avser USA, DK avser Danmark, SE avser Sverige, NO avser Norge, FI avser Finland och CN avser Kina.

Diagram 1 BNP-utveckling i valda länder

Akkumulerad utveckling kvartal 4 2019 till och med kvartal 2 2020

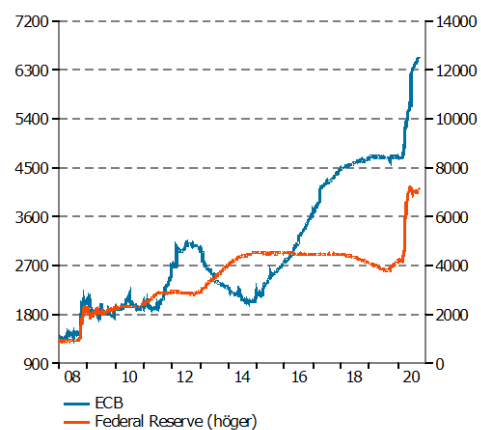

Anm. Se fotnot 3.

Källor: OECD och SCB.

Diagram 2 ECB:s och Federal Reserves tillgångar

Miljarder euro respektive miljarder dollar, veckovärden

Källor: ECB, Federal Reserve och Macrobond.

innan pandemin bröt ut. Beräknas skillnaden mellan genomsnittet av andra prognosmakares bedömningar gjorda efter pandemins utbrott (vid ungefär samma tidpunkt som *Konjunkturläget* september 2020) och genomsnittet av andra prognosmakares bedömningar gjorda före pandemins utbrott (vid ungefär samma tidpunkt som *Konjunkturläget* december 2019), är skillnaden ungefär lika stor.

Svängningarna i den svenska exportmarknadstillväxten är större och jämförelsen mellan prognosen i *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019 tyder på att exportmarknadstillväxten blir 12,5 procentenheter lägre 2020 och ca 4 procentenheter högre 2021. Jämförs genomsnittet av andra prognosmakares bedömningar gjorda efter pandemins utbrott med genomsnittet av bedömningarna före pandemins utbrott blir exportmarknadstillväxten ca 13 procentenheter lägre 2020 och ca 4 procentenheter högre 2021.

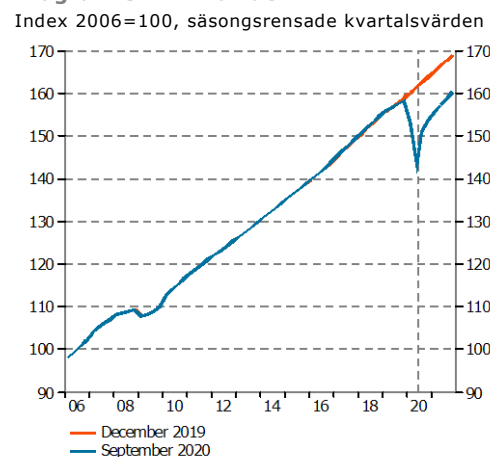
Den sammantagna bedömningen är att spridningen av covid-19 samt åtgärderna för att bromsa smittspridningen och att stödja ekonomierna medför att världens BNP-tillväxt blir ca 7 procentenheter lägre 2020 och ca 2 procentenheter högre 2021. Tillväxten i svensk exportmarknad blir ca 12–13 procentenheter lägre 2020 och ca 4 procentenheter högre 2021. Det är viktigt att ha i åtanke att den kvantitativa bedömningen är mycket osäker.

EFFEKTER AV COVID-19-PANDEMIN PÅ RISKERNA I VÄRLDSEKONOMIN OCH DEN SVENSKA EKONOMIN

Konjunkturinstitutet bedömer att osäkerheten i världsekonomin och den svenska ekonomin har ökat till följd av covid-19-pandemin. Det beror till stor del på osäkerhet om hur pandemin kommer att utvecklas och när ett säkert vaccin kan vara på plats. Dessutom kan pandemin indirekt ha bidragit till att driva upp priserna på olika typer av tillgångar. Pandemin har föranlett centralbankerna att föra en än mer expansiv penningpolitik. Samtidigt har det i stora delar av världen bedrivits en mycket expansiv finanspolitik sedan pandemins utbrott. Detta kan ha drivit på utvecklingen på aktiemarknaden ytterligare. Ett fall i tillgångspriser skulle kunna dämpa hushållens konsumtion och näringslivets investeringar genom minskade förmögenheter och minskad tillförsikt.

Utöver att den expansiva finanspolitiken kan driva på utvecklingen på aktiemarknaden skapar den en ytterligare osäkerhet i prognosen. En risk är den snabba försämring av de offentliga finanserna som den leder till och som minskar utrymmet för ytterligare åtgärder i omvärlden framöver. Detta kan leda till att stöd till hushåll och företag måste dras tillbaka innan pandemin är över, vilket i så fall skulle kunna ge en mer utdragen återhämtning i omvärlden. Samtidigt kan den expansiva finanspolitiken också innebära att återhämtningen blir snabbare.

Diagram 3 BNP världen

Källor: IMF, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Smittspridningen i Sverige och åtgärder för att bromsa den

Det tredje kapitlet utgörs av en beskrivning av smittspridningens utveckling i Sverige samt de åtgärder som vidtagits för att bromsa den. Det första fallet av covid-19 i Sverige konstaterades i slutet av januari. Den 10 mars meddelade Folkhälsomyndigheten att risken för samhällsspridning⁴ av covid-19 höjts till mycket hög. De påföljande dagarna genomfördes en rad åtgärder för att bromsa smittspridningen, exempelvis förbjöd regeringen allmänna sammankomster med fler än 500 personer, Folkhälsomyndigheten utfärdade rekommendationer om ökad handhygien och att stanna hemma vid symtom och Utrikesdepartementet beslutade att avråda från icke nödvändiga resor till alla länder.

Antalet nya rapporterade fall av covid-19 ökade (se diagram 4) och under mars vidtogs ytterligare åtgärder. Exempelvis rekommenderades distansundervisning för gymnasieskolor och lärosäten, regeringen beslutade att införa ett inreseförbud, och Folkhälsomyndigheten avrådde från onödiga resor inom Sverige. Regeringen fattade också beslut om att förbjuda allmänna sammankomster med fler än 50 personer. I slutet av mars uppgick det totala antalet rapporterade fall till knappt 4 000. Antalet tester för covid-19 ökade något (se diagram 5).

I takt med ökad smittspridning ökade också antalet personer som behövde sjukhusvård och intensivvård (se diagram 6). I region Stockholm meddelades att sjukvården var i ett mycket ansträngt läge och kraftiga omprioriteringar gjordes, där icke covid-19-relaterad vård som kunde vänta sköts upp och personal samt skyddsutrustning flyttades över till akut- och intensivvården.

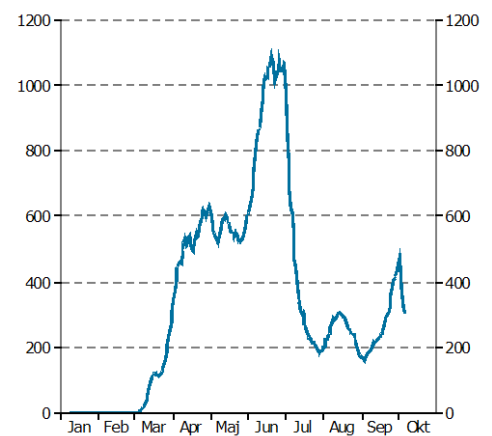
Antalet nya fall av rapporterad covid-19 ökade markant i april (se diagram 4). Trycket på sjukvård och intensivvård var fortsatt högt i vissa regioner. Antalet intensivvårdade per dag uppgick tidvis till ca 550 personer (se diagram 6). Antalet avlidna med covid-19 nådde en topp på över hundra personer per dag under april. Under loppet av maj avtog smittspridningen i de regioner som dittills sett den största spridningen. Antalet nya rapporterade fall av covid-19 planade ut och samtidigt minskade antalet patienter som intensivvårdades för covid-19.

Under juni månad fortsatte smittspridningen nationellt att avta. Antalet tester ökade ytterligare (se diagram 5). Rekommendationen att avstå från onödiga resor inom landet samt rekommendationen om distansundervisning upphävdes i juni. Den avtagande smittspridningen fortsatte under juli, men mindre ökning i antalet nya rapporterade fall noterades sedan under augusti och ytterligare ökning i slutet av september (se diagram 4). Antalet intensivvårdade låg kvar på en relativt låg nivå (se diagram 6). Den första oktober rekommenderade

⁴ Med samhällsspridning avses att det finns ett flertal fall i Sverige där man inte kunnat härleda smittan till resa eller att den som smittats varit i kontakt med ett annat känt fall av covid-19.

Diagram 4 Nya rapporterade smittfall i Sverige

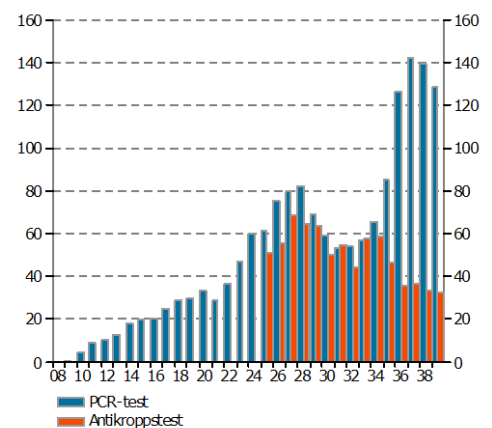
Antal personer, 7-dagars glidande medelvärde

Källa: European Centre for Disease Prevention and Control.

Diagram 5 Antal genomförda test för covid-19 i Sverige

Tusental, veckovärden

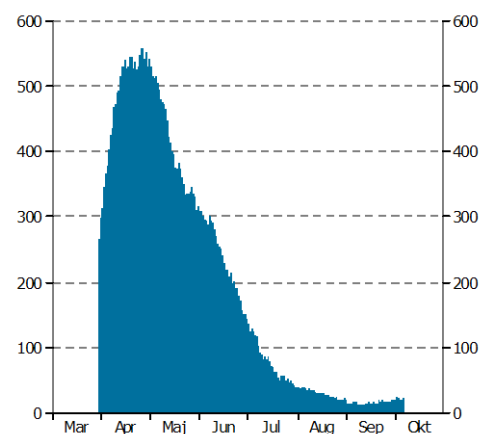

Anm. Vecka 8–26 avser antal individer och vecka 27 och framåt avser antal test.

Källor: Folkhälsomyndigheten.

Diagram 6 Antal som intensivvårdas med covid-19

Antal patienter, dagsvärden

Källa: Svenska intensivvårdsregistret.

Folkhälsomyndigheten att personer som delar boende med någon som konstaterats smittad av covid-19 ska ges förhållningsregler.

Pandemins påverkan på efterfrågan och produktion i Sverige

I det fjärde kapitlet beskrivs hur efterfrågan och produktion i Sverige påverkats av covid-19-pandemin. Covid-19 fick allmän spridning i Sverige i mitten av mars, varför effekten på BNP under det första kvartalet troligtvis var begränsad, och BNP ökade med 0,2 procent det första kvartalet. I april började effekterna av pandemin att synas i flertalet indikatorer. Barometerindikatorn minskade redan i mars men föll vidare till sin lägsta nivå någonsin i april (se diagram 7). Den låg kvar på ungefär samma nivå i maj för att därefter börja återhämta sig. Konjunkturinstitutets extra enkätundersökningar, där företag har svarat på hur stor deras omsättning är i förhållande till ett normalläge, tyder på att omsättningen i stora delar av näringslivet var betydligt lägre än normalt under maj, framför allt inom tillverkningsindustrin och tjänstesektorn.

Det andra kvartalet föll BNP med hela 8,3 procent. De största negativa bidragen kom från exporten och hushållens konsumtion (se diagram 8). Dessa minskade med 18 respektive 8 procent. Exportfallet drevs av stora minskningar för såväl fordon och maskiner som frakttjänster och utländska medborgares konsumtion i Sverige. Nedgången i investeringar och offentlig konsumtion var mer beskedlig, men bidrog också till BNP-fallet. Inom hushållens konsumtion var det framförallt konsumtionen av tjänster som bidrog till den svaga utvecklingen, vilket kan förklaras av ökad social distansering.

Industriproduktionen minskade rejält det andra kvartalet, och motorfordonsindustrin bidrog kraftigt till minskningen när branschens produktion mer än halverades. Även produktionen i tjänstesektorn minskade, om än mindre än i industrin.

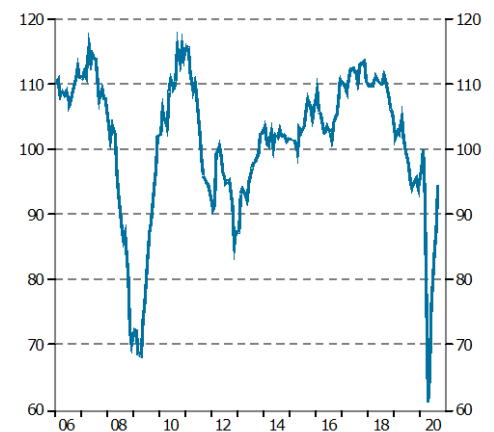
Tillgänglig statistik indikerar dock en tydlig återhämtning, exempelvis SCB:s aktivitetsindikator pekar på en kraftig rekyl uppåt i BNP det tredje kvartalet i år.

Jämförelsen mellan *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019 tyder på att BNP-tillväxten blir ca 4 procentenheter lägre 2020 jämfört med bedömningen som gjordes före pandemin. Det förklaras främst av stora fall i export, investeringar och hushållskonsumtion. Nästa år sker en stark återhämtning, och BNP-tillväxten blir ca 2 procentenheter högre jämfört med bedömningen som gjordes före pandemin. Trots detta blir BNP-nivån i slutet av 2021 ca 2 procent lägre (se diagram 9).

Jämförs genomsnittet av andra prognosmakares prognoser gjorda efter pandemins utbrott med genomsnittet av

Diagram 7 Barometerindikatorn

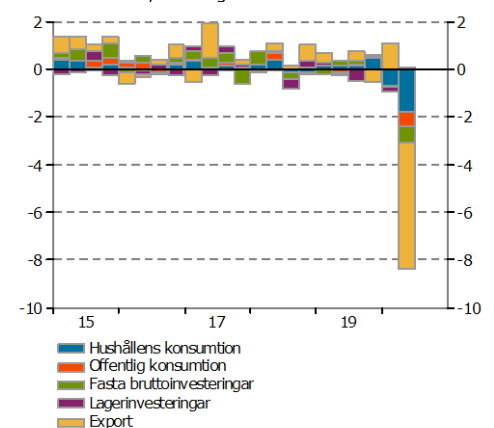
Index medelvärde=100, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 8 Importjusterat bidrag till BNP-tillväxten

Procentenheter, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: SCB.

prognoserna gjorda före pandemins utbrott blir BNP-tillväxten ca 5 procentenheter lägre 2020 och ca 2 procentenheter högre 2021.

Den sammantagna bedömningen är att spridningen av covid-19 samt åtgärderna för att bromsa smittspridningen och att stödja ekonomin, både globalt och i Sverige, medför att svensk BNP-tillväxt blir ca 4–5 procentenheter lägre 2020 och ca 2 procentenheter högre 2021. Den kvantitativa bedömningen omgärdas av stor osäkerhet.

Pandemins påverkan på arbetsmarknad och resursutnyttjande

Det femte kapitlet skildrar covid-19-pandemins effekter på den svenska arbetsmarknaden och resursutnyttjandet. Sedan pandemins utbrott har utvecklingen på arbetsmarknaden i Sverige blivit betydligt sämre. Totalt sett har närmare 100 000 personer varslats om uppsägning från mars till och med augusti (se diagram 10). En majoritet av varslen har skett inom tjänstesektorn, till exempel företag inom hotell och restaurangbranschen samt researrangörer, men även industrin har varslat anställda.

Statistik från arbetskraftsundersökningen (AKU) visar på en snabb och kraftig inbromsning på arbetsmarknaden det första halvåret i år. Sysselsättningen föll med 0,6 respektive 1,9 procent det första och andra kvartalet. Unga, 15–24 år, stod för en stor del av fallet. Sysselsättningsminskningen var även större bland visstidsanställda än tillsvidareanställda.

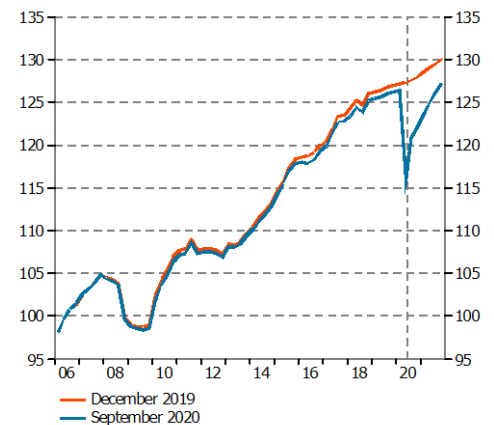
Nedgången i sysselsättningen var dock betydligt mindre än nedgången i antalet arbetade timmar det andra kvartalet (se diagram 11). Att inte sysselsättningen föll lika dramatiskt som antalet arbetade timmar är främst en följd av att ett mycket stort antal personer korttidspermitterades från sina arbeten. Det möjliggjordes av att regeringen utökade lagen om korttidsarbete och införde korttidspermitteringar med utökat statligt stöd. Arbetsgivarna fick därmed möjlighet att behålla personal i mycket större utsträckning än om stödet hade uteblivit. Ytterligare en faktor som bidrog till nedgången i antalet arbetade timmar är att fler personer än normalt har varit sjuka eller har vårdat sjuka barn (vab) under våren på grund av pandemin.

Många unga personer lämnade arbetskraften första halvåret, men arbetslösheten har trots det stigit mycket bland unga i åldrarna 15–24 år (se diagram 12). Även bland utrikes födda har arbetslösheten stigit snabbt.

Jämförelsen mellan *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019 tyder på att sysselsättningsstillväxten blir ca 2 procentenheter lägre 2020 och 0,3 procentenheter lägre 2021 jämfört med bedömningen som gjordes före pandemin. Arbetslösheten blir 1,5 procentenheter högre 2020 och ca 2 procentenheter högre 2021.

Diagram 9 BNP

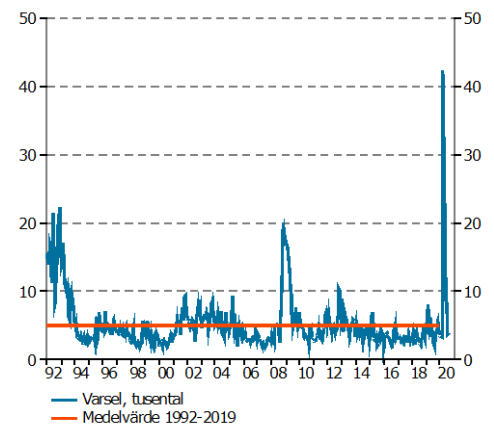
Index 2006=100, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 10 Varsel om uppsägning

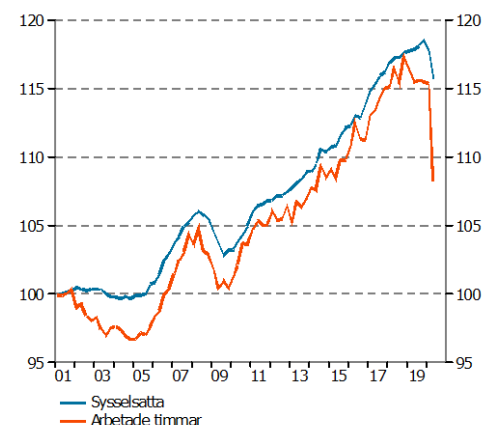
Tusental, månadsvärden

Källa: Arbetsförmedlingen.

Diagram 11 Sysselsatta och arbetade timmar

Index 2001=100, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: SCB.

Nedgången i arbetade timmar resulterar i att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden blir betydligt lägre 2020 och 2021 jämfört med vad Konjunkturinstitutet prognostiserade före pandemins utbrott (se diagram 13).

En jämförelse mellan genomsnittet av andra prognosmakares prognoser gjorda efter pandemins utbrott och genomsnittet av prognoserna gjorda före pandemins utbrott tyder på att sysselsättningstillväxten blir ca 3 procentenheter lägre 2020 och ca 1 procentenhet lägre 2021, och arbetslösheten blir ca 2 procentenheter högre 2020 och 2021.

Den sammantagna bedömningen är att spridningen av covid-19 samt åtgärderna för att bromsa smittspridningen och att stödja ekonomin medför att sysselsättningstillväxten blir ca 2–3 procentenheter lägre 2020 och ca 0–1 procentenhet lägre 2021. Arbetslösheten blir ca 1–2 procentenheter högre 2020 och ca 2 procentenheter högre 2021. Den kvantitativa bedömningen omgärdas av stor osäkerhet.

Pandemins påverkan på löner, inflation och penningpolitik

I det sjätte kapitlet beskrivs effekterna på löner, inflation och penningpolitik av covid-19-pandemin. Löneökningstakten i näringslivet föll kraftigt andra kvartalet i år. Förhandlingarna i årets avtalsrörelse som skulle ha ägt rum under våren sköts upp till oktober, till följd av pandemin. De gamla avtalen förlängdes och den avtalade lönetillväxten är tillsvidare noll. Det innebär att lönetillväxten det andra kvartalet mestadels var ett resultat av löneökningar utöver centrala avtal, vilka dämpas av lågkonjunkturen på arbetsmarknaden.

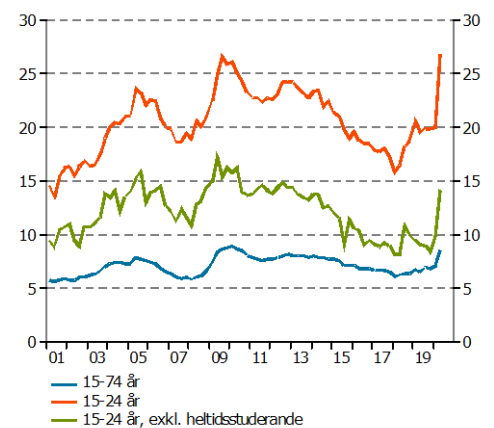
Under det första halvåret i år har även inflationen utvecklats svagt. Priset på el sjönk kraftigt i början av året, på grund av väderförhållanden och sänkningar av elnätsavgifter (se diagram 14). Inflationen har också hållits tillbaka av en nedgång i råoljepriset under början av 2020, samt av att priserna på hotellövernattningsnätter sjönk markant i april. Inflationstakten mätt med KPIF var –0,4 procent i april och 0,0 procent i maj men har sedan dess börjat öka igen (se diagram 15).

Efter reporäntehöjningen till 0,0 procent i början av 2020, valde Riksbanken att behålla reporäntan oförändrad. Däremot genomförde Riksbanken en rad andra åtgärder för att motverka effekterna av covid-19-pandemin på den svenska ekonomin. Ett exempel är att Riksbanken beslutade att köpa värdepapper för upp till 500 miljarder kronor fram till och med juni 2021. I dessa köp ingår stats-, bostads- och kommunobligationer samt företagscertifikat och företagsobligationer.

Jämförelsen mellan *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019 tyder på att lönetillväxten blir ca 1 procentenhet lägre 2020 och 0,4 procentenheter lägre 2021 till

Diagram 12 Arbetslöshet

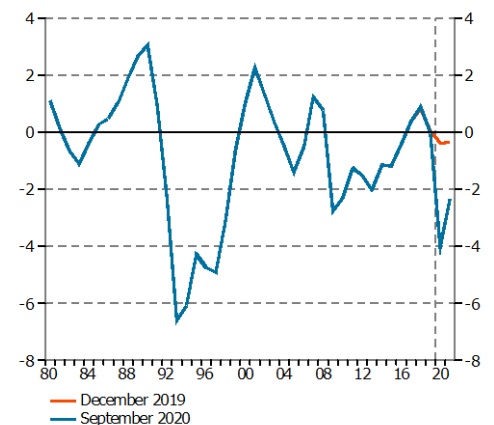
Procent av arbetskraften, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: SCB.

Diagram 13 Arbetsmarknadsgap

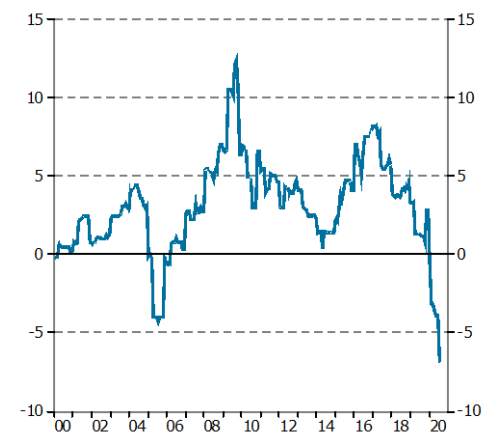
Procent av potentiellt arbetade timmar

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 14 Elnätspris

Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Anm. Hemmamarknadsprisindex för produkt D3513 enligt SPIN 2015. Avser priset för samtliga kundkategorier, exklusive skatt.

Källa: SCB.

följd av pandemin. En jämförelse mellan genomsnittet av andra prognosmakares prognoser gjorda efter pandemins utbrott och genomsnittet av prognoserna gjorda före pandemins utbrott tyder på att lönetillväxten blir ca 1 procentenhet lägre 2020 och 2021.

Jämförelsen mellan *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019 tyder också på att inflationen, mätt med KPIF, blir ca 1 procentenhet lägre 2020 och marginellt lägre 2021. Skillnaden i inflation 2020 beror delvis på covid-19-pandemin och men också på lägre konsumentpriser på el till följd av väderförhållanden och lägre elnätspriser.

Trots den djupa lågkonjunkturen och den låga inflationen har Konjunkturinstitutets prognos för reporäntan 2020 och 2021 inte ändrats jämfört med bedömningen före pandemin. Det beror på att räntan var låg i utgångsläget. Riksbanken har kommunicerat att man i första hand väljer andra verktyg än att sänka reporäntan för att stimulera ekonomin.

Den sammantagna bedömningen är att spridningen av covid-19 samt åtgärderna för att bromsa smittspridningen och att stödja ekonomin medför att lönetillväxten blir ca 1 procentenhet lägre 2020 och ca 0–1 procentenhet lägre 2021. Till följd av pandemin har Riksbanken vidtagit omfattande åtgärder för att stötta kreditförsörjningen i den svenska ekonomin. Reporäntan påverkas dock varken 2020 eller 2021. Den kvantitativa bedömningen är mycket osäker.

Pandemins påverkan på de offentliga finanserna

I det sista kapitlet beskrivs effekterna av covid-19-pandemin på de offentliga finanserna. Regeringen presenterade under våren 2020 en rad åtgärder för att stödja företag, hushåll och kommunsektorn. Dessa syftar till att hjälpa aktörer att överbrygga den djupa lågkonjunkturen. Den största enskilda budgetbelastningen svarar korttidspermitteringen för. Exempel på ytterligare åtgärder är nedsatt arbetsgivaravgift och egenavgift, statligt övertagande av sjuklöneansvaret och omställningsstöd. Kommunsektorn har tilldelats statsbidrag för att hantera ökade kostnader till följd av covid-19-pandemin, samt höjda generella statsbidrag och utökat stöd för komvux och yrkesvux. Hushållen har bland annat fått tillfälligt förstärkt a-kassa och ett tillfälligt slopat karensavdrag.

Jämförelsen mellan *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019 tyder på att utgifterna blir drygt 90 miljarder kronor högre 2020 än vad som prognostiserades före pandemin. Tillsammans med att BNP blir nästan 220 miljarder kronor lägre bidrar det till att utgiftskvoten blir klart högre (se diagram 16).

Diagram 15 KPIF

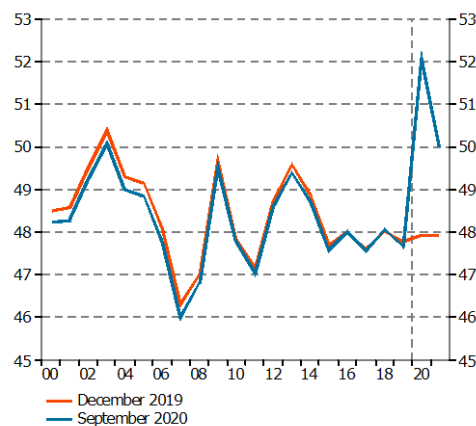
Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 16 Primära utgifter

Procent av BNP

Anm. Utgifter exklusive kapitalutgifter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

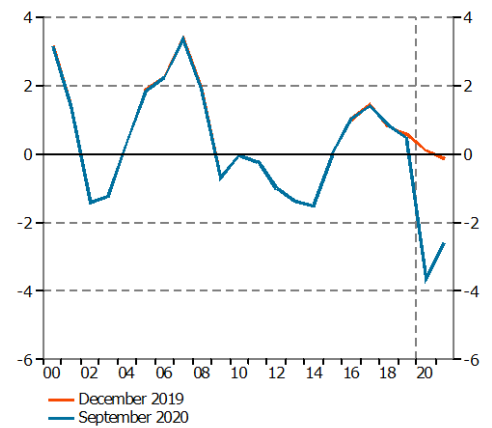
Det kraftiga fallet i BNP tillsammans med de många finanspolitiska åtgärderna för att mildra effekterna av covid-19-pandemin innebär stora underskott i de offentliga finanserna 2020 jämfört med bedömningen före pandemin (se diagram 17). Budgetpropositionen för 2021 är ca 70 miljarder större än vad som prognostiserades i *Konjunkturläget* december 2019. Av dessa är ca 40 miljarder direkt relaterade till att hantera spridningen av covid-19 och den efterföljande lågkonjunkturen. Jämförelsen mellan *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019, justerad för de åtgärder som inte är direkt relaterade till pandemin, tyder på att finansiellt sparande i offentlig sektor som andel av BNP blir ca 4 procentenheter lägre 2020 och ca 2 procentenheter lägre 2021 jämfört med bedömningen som gjordes före pandemin.

Prognoser publicerade i augusti och september 2020 uppvisar en stor spridning vad gäller finansiellt sparande. Jämförs genomsnittet av andra prognosmakares prognoser gjorda efter pandemins utbrott med genomsnittet av prognoserna gjorda före pandemins utbrott blir finansiellt sparande i offentlig sektor som andel av BNP ca 5 procentenheter lägre 2020 och ca 3 procentenheter lägre 2021.

Den sammantagna bedömningen är att spridningen av covid-19 samt åtgärderna för att bromsa smittspridningen och att stödja ekonomin medför att det finansiella sparandet i offentlig sektor som andel av BNP blir ca 4–5 procentenheter lägre 2020 och ca 2–3 procentenheter lägre 2021. Det är viktigt att ha i åtanke att den kvantitativa bedömningen är mycket osäker.

Diagram 17 Finansiellt sparande i offentlig sektor

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Vald metod för den kvantitativa bedömningen

Enligt uppdraget ska Konjunkturinstitutet göra en kvantitativ bedömning av de makroekonomiska och offentlig-finansiella konsekvenserna 2020 och 2021 för den svenska ekonomin av smittspridningen och åtgärderna för att bromsa denna såväl globalt som i Sverige fram till och med det andra kvartalet 2020. Konjunkturinstitutets tolkning är att i bedömningen ingår också effekter av åtgärder för att stödja ekonomierna, både i form av finans- och penningpolitik. Detta eftersom åtgärderna är en följd av att ekonomierna drabbats negativt av spridning av covid-19 och av åtgärder för att bromsa smittspridningen.

För att göra en kvantitativ bedömning använder Konjunkturinstitutet följande metod. Det första steget är att göra en bedömning av den kontrafaktiska utvecklingen i den svenska ekonomin, det vill säga den som skulle ha inträffat i avsaknad av covid-19-pandemin. Det andra steget är att göra en bedömning av den faktiska utvecklingen i den svenska ekonomin 2020 och 2021. Det tredje steget är att jämföra bedömningarna av den faktiska och den kontrafaktiska utvecklingen. Skillnaden mellan dessa kan då tolkas som effekterna av spridning av covid-19 samt av åtgärderna för att bromsa smittspridningen och att stödja ekonomin. Det innebär att effekterna av spridning av covid-19 respektive effekterna av åtgärder för att bromsa smittspridningen och att stödja ekonomin inte särredovisas. En kvalitativ bedömning av de makroekonomiska effekterna av de i Sverige vidtagna åtgärderna för att bromsa smittspridningen kommer att göras i nästa del av regeringsuppdraget, som redovisas i december 2020.

I detta uppdrag anges att den kvantitativa bedömningen ska innefatta effekter av smittspridningen och åtgärder för att bromsa denna såväl globalt som i Sverige fram till och med det andra kvartalet 2020. Konjunkturinstitutet tolkar detta som att i bedömningen ingår att den typen av åtgärder som användes det andra kvartalet kan trappas upp eller ner från och med det tredje kvartalet till fjärde kvartalet 2021, men att inga nya typer av åtgärder ingår.

BEDÖMNING AV DEN KONTRAFAKTISKA UTVECKLINGEN

Eftersom den kontrafaktiska utvecklingen inte kan observeras, måste en proxy för den användas. Som proxy används Konjunkturinstitutets prognos i *Konjunkturläget* december 2019. Därmed antas att det som prognostiserades i *Konjunkturläget* december 2019 i allt väsentligt hade blivit den faktiska utvecklingen i avsaknad av covid-19-pandemin. Rapporten publicerades den 18 december 2019 och i beräkningarna beaktades inkommande statistik till och med 12 december. Prognosen gjordes således innan covid-19 hunnit få någon påverkan vare sig på den globala ekonomin eller på den svenska ekonomin. Under perioden från att

Konjunkturläget december 2019 publicerades till början av februari 2020 tillkom data för flera indikatorer som tydde på att utvecklingen för svensk BNP i början av 2020 skulle kunna bli marginellt starkare än vad som prognostiserats i *Konjunkturläget* december. Konjunkturinstitutets bedömning är dock att denna effekt är mycket begränsad i förhållande till effekterna av covid-19-pandemin. Därmed kan *Konjunkturläget* december 2019 trots detta användas som proxy för den kontrafaktiska utvecklingen.

Eftersom prognoser är behäftade med osäkerhet är det möjligt att utvecklingen 2020 och 2021 i avsaknad av pandemin hade blivit en annan än vad Konjunkturinstitutet prognostiserat i *Konjunkturläget* december 2019. Därför genomförs känslighetsanalyser för de mest centrala variablerna, där Konjunkturinstitutets prognos i *Konjunkturläget* december 2019 jämförs med andra prognosmakares prognoser gjorda vid ungefär samma tidpunkt. Syftet är att utröna om Konjunkturinstitutets prognos reflekterar den allmänna uppfattningen som rådde kring årsskiftet 2019/2020 bland prognosmakare om utvecklingen i den svenska ekonomin de kommande två åren; 2020 och 2021. Andra faktorer som är oberoende av covid-19-pandemin, och som påverkat ekonomin sedan prognosen i *Konjunkturläget* december 2019 gjordes, behandlas också i analysen, vilket beskrivs nedan.

BEDÖMNING AV DEN FAKTISKA UTVECKLINGEN

När det gäller bedömningen av den faktiska utvecklingen 2020 och 2021 för den svenska ekonomin, finns vid denna rapports publiceringstidpunkt tillgång till publicerade datautfall för de två första kvartalen 2020. Vissa av dessa utfall kan komma att revideras, men det antas här att revideringarna i så fall är små. När det gäller det tredje kvartalet 2020, kommer det inte att finnas tillgång till data för hela kvartalet vid denna rapports publiceringstidpunkt, eftersom data publiceras med viss eftersläpning. Den återstående perioden; fjärde kvartalet 2020 till fjärde kvartalet 2021, har inte inträffat ännu. När det gäller perioden från tredje kvartalet 2020 till fjärde kvartalet 2021 måste en proxy för den faktiska utvecklingen användas. Konjunkturinstitutet väljer att använda den senaste prognosen i *Konjunkturläget* september 2020. Därmed antas att den utveckling som beskrivs i *Konjunkturläget* september 2020 är den utveckling som i allt väsentligt kommer att inträffa under andra halvåret 2020 och 2021. Prognosen publicerades 30 september och i beräkningarna har inkommande statistik till och med 24 september beaktats.

Eftersom det råder stor osäkerhet om den kommande utvecklingen i den svenska ekonomin är det möjligt att den faktiska utvecklingen från tredje kvartalet i år till sista kvartalet nästa år blir annorlunda än enligt Konjunkturinstitutets prognos i *Konjunkturläget* september 2020. Därför genomförs känslighetsanalyser för de mest centrala variablerna, där Konjunkturinstitutets prognos i *Konjunkturläget* september jämförs med andra prognosmakares prognoser gjorda vid ungefär samma tidpunkt.

Syftet är att utröna om Konjunkturinstitutets prognos reflekterar den allmänna uppfattningen bland prognosmakare om hur den svenska ekonomin kommer att utvecklas under kommande ett och ett halvt år.

Således utgörs den faktiska utvecklingen av publicerade utfall för första och andra kvartalet 2020 och prognosen i *Konjunkturläget* september 2020 används som en proxy för den faktiska utvecklingen tredje kvartalet 2020 till fjärde kvartalet 2021.

JÄMFÖRELSE AV DEN FAKTISKA OCH DEN KONTRAFAKTISKA UTVECKLINGEN

För att göra en kvantitativ bedömning av effekterna av spridningen av covid-19 samt åtgärder för att bromsa smittspridningen och att stödja ekonomin globalt och i Sverige, jämförs först prognosen i *Konjunkturläget* september 2020 med prognosen i *Konjunkturläget* december 2019. För att skillnaden mellan prognoserna enbart ska avspegla effekter av pandemin, behöver även ett tredje antagande göras: att inga andra faktorer, som är oberoende av smittspridning samt åtgärder för att bromsa den och stödja ekonomin, påverkar prognosen i *Konjunkturläget* september eller utfallen det första och andra kvartalet 2020, jämfört med prognosen i *Konjunkturläget* december 2019.

Det är uppenbart att andra faktorer som är oberoende av pandemin påverkar prognosen. Ett sådant exempel är regeringens budgetproposition för 2021, som innehåller vissa åtgärder som kan ses som oberoende av covid-19-pandemin, och som inte heller prognostiserats i *Konjunkturläget* december 2019.⁵ Därför justeras jämförelsen mellan prognosen i *Konjunkturläget* september 2020 och prognosen i *Konjunkturläget* december 2019 när det gäller finansiellt sparande i offentlig sektor, för att ta hänsyn till att dessa åtgärder inte är en följd av pandemin. Åtgärderna får också en viss effekt på BNP 2021, men denna effekt bedöms vara begränsad i förhållande till effekterna av pandemin.

Ett annat exempel är brexit, där risken för att parterna inte når ett handelsavtal har ökat jämfört med bedömningen i *Konjunkturläget* december 2019. I *Konjunkturläget* september bedöms dock fortfarande det mest sannolika vara ett avtal mellan Storbritannien och EU, varför det endast är riskbilden som påverkas, med större risk för att ett avtal inte nås, och inte prognosen.

När det gäller inflationen har elpriserna påverkats av väderförhållanden och sänkningar av elnätsavgifter i inledningen av 2020. I detta fall gör Konjunkturinstitutet bedömningen att en del av skillnaden mellan prognosen för KPIF-inflationen 2020 i *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019 förklaras av faktorer som är oberoende av covid-19-pandemin. Konjunkturinstitutets uppfattning är att effekterna av ytterligare faktorer, med undantag för effekterna av elpriser på KPIF-

⁵ Exempel är höjt grundavdrag för pensionärer, skattereduktion för förvärvsinkomster och åtgärder på miljö- och klimatområdet.

inflationen, i sammanhanget är begränsade i jämförelse med effekterna av covid-19-pandemin.

I de fall där känslighetsanalyserna, i vilka Konjunkturinstitutets prognos jämförs med andra prognosmakares prognoser gjorda vid ungefär samma tidpunkt, visar på differenser mellan Konjunkturinstitutets bedömning och genomsnittet av andra prognosmakares bedömningar, görs ytterligare en känslighetsanalys. I den beräknas skillnaden mellan genomsnittet av andra prognosmakares bedömningar gjorda efter pandemins utbrott och genomsnittet av andra prognosmakares bedömningar gjorda före pandemins utbrott. Slutligen görs en sammantagen bedömning som tar hänsyn till resultatet av jämförelsen mellan Konjunkturinstitutets prognoser och resultatet av denna känslighetsanalys. Den sammantagna bedömningen uttrycks, om skillnaden mellan de två resultaten är tillräckligt stora, i form av ett intervall.

Det är dock viktigt att ha i åtanke att den kvantitativa bedömningen omgärdas av stor osäkerhet, både kring vilken utvecklingen skulle varit i avsaknad av utbrottet av covid-19, och kring hur utvecklingen kommer att bli under resten av 2020 och under 2021.

Bedömningen av effekterna av covid-19-pandemin är uppdelad i fem kapitel: Pandemins påverkan på världsekonomin, Pandemins påverkan på efterfrågan och produktion i Sverige, Pandemins påverkan på arbetsmarknad och resursutnyttjande, Pandemins påverkan på löner, inflation och penningpolitik, samt Pandemins påverkan på offentliga finanser. I varje kapitel görs först en beskrivning av Konjunkturinstitutets prognos gjord före pandemin; *Konjunkturläget* december 2019. Därefter följer en jämförelse med andra prognosmakares prognoser gjorda vid ungefär samma tidpunkt. Sedan beskrivs utvecklingen under det första halvåret 2020, följt av en redogörelse för Konjunkturinstitutets senaste prognos, *Konjunkturläget* september 2020. Därefter följer en jämförelse med andra prognosmakares prognoser gjorda vid ungefär samma tidpunkt. Sedan görs en jämförelse mellan *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019 samt i de fall det behövs, en ytterligare känslighetsanalys. Sist i varje kapitel redovisas den sammantagna kvantitativa bedömningen.

Pandemins påverkan på världsekonomin

KONJUNKTURINSTITUTETS PROGNOIS FÖR VÄRLDSEKONOMIN FÖRE PANDEMIN

I *Konjunkturläget* december 2019 gjordes bedömningen att USA befann sig i en konjunkturavmattning. Tillväxten hölls uppe av hushållens konsumtion medan företagen påverkades negativt av handelskonflikten med Kina. Trots goda utsikter kring handelspolitiken i övrigt förväntades tillväxttakten i den amerikanska ekonomin växla ner något 2020 och 2021 (se diagram 18).

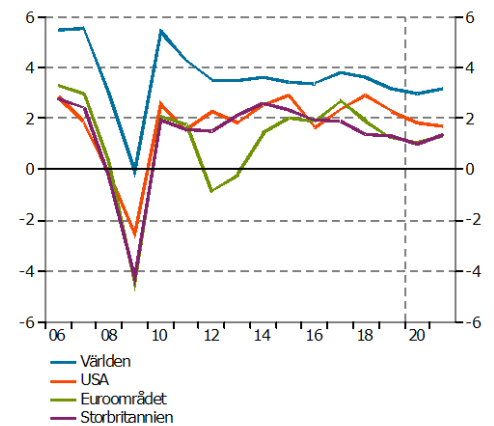
Vikande internationell industrikonjunktur och handelskonflikten mellan USA och Kina lämnade även avtryck på euroområdets ekonomi, i synnerhet på den tyska ekonomin som påverkades negativt redan under 2019. Ljusare utsikter för världshandeln under 2020 förväntades medföra något högre tillväxt först under 2021 (se tabell 4). Trots att aktiviteten i både USA:s och euroområdets ekonomier dämpades av handelskonflikten mellan USA och Kina, hade detta ännu inte gjort avtryck på arbetsmarknaderna i dessa områden som fortfarande präglades av låg arbetslöshet och relativt snabbt stigande löner. Till följd av detta hade även kärninflationen stigit det andra halvåret i USA och förväntningarna var att inflationen skulle hamna nära Federal Reserves mål 2021. Till skillnad från i USA, förväntades inflationen vara fortsatt dämpad i euroområdet 2020 men året efter förväntades den växla upp något (se diagram 19).

Osäkerheten kring brexit präglade den ekonomiska utvecklingen i Storbritannien under 2019. Prognosen för de närmaste åren byggde på antagandet att Storbritannien skulle lämna EU under ordnade former och att ett handelsavtal skulle slutas med EU före utgången av 2020. BNP-tillväxten i Storbritannien förväntades minska något 2020 för att sedan tillta igen i takt med den gradvis minskade osäkerheten.

Den relativt svaga utvecklingen i omvärlden förväntades hålla tillbaka den svenska exportmarknadstillväxten 2020, men tillväxten förväntades återhämta sig under 2021 (se tabell 4).

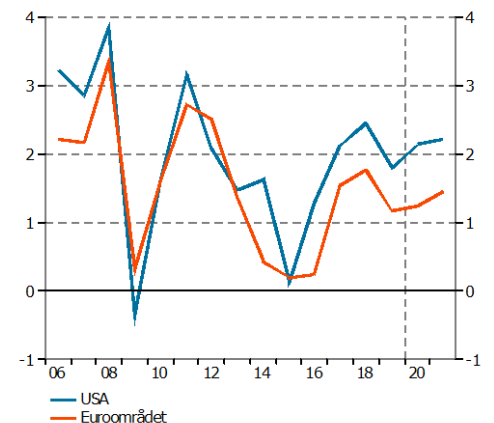
I *Konjunkturläget* december 2019 bedömdes att Federal Reserves styrräntespann skulle ligga kvar på 1,50–1,75 procent 2020–2021. Enligt denna prognos skulle ECB låta sin styrränta, refi, vara kvar på 0 procent och dagslåneräntan, eonia, skulle vara minus 0,5 procent 2020–2021 (se diagram 20 och tabell 5). Samtidigt antogs att båda centralbankerna skulle fortsätta köpa tillgångar enligt tidigare beslut för att hålla nere även långa marknadsräntor. Konjunkturinstitutet bedömde att detta skulle ge stöd åt båda ekonomierna under konjunkturavmattningen.

Diagram 18 BNP i valda länder, Konjunkturläget december 2019
Procentuell förändring

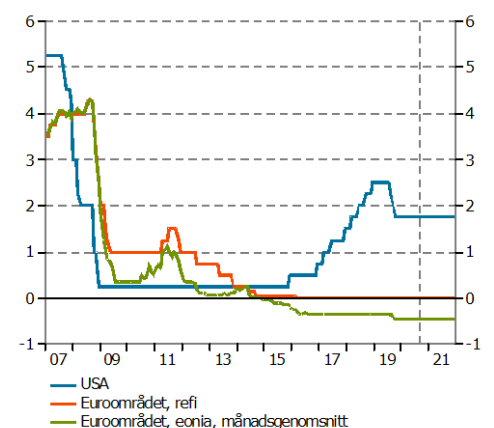
Källor: IMF, Eurostat, Bureau of Economic Analysis, UK Office for National Statistics, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 19 Inflation i valda länder, Konjunkturläget december 2019
Procentuell förändring

Källor: Eurostat, Bureau of Labor Statistics och Konjunkturinstitutet.

Diagram 20 Styrräntor, Konjunkturläget december 2019
Procent, månadsvärden

Anm. Styrräntan i USA avser den övre gränsen i Federal Reserves styrränteintervall.

Källor: ECB, EURIBOR FBE, Federal Reserve, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

PROGNOSEN I KONJUNKTURLÄGET DECEMBER 2019

JÄMFÖRT MED ANDRA PROGNOSSMAKARE

I tabell 1 visas Konjunkturinstitutets prognos från december 2019 för BNP i USA, euroområdet och i världen i jämförelse med andra bedömares prognoser. Konjunkturinstitutets prognos för USA och euroområdet är i stort sett i linje med Riksbankens och regeringens prognoser för 2020 och 2021.⁶ Vad gäller prognosen för global BNP-tillväxt och svensk exportmarknadstillväxt hade Konjunkturinstitutet en något mindre optimistisk syn på utvecklingen 2020 och 2021 jämfört med de två andra bedömarena.

Tabell 1 Prognos för omvärlden i Konjunkturläget december 2019 jämfört med andra prognosmakare

Procentuell förändring

	Publicerings datum	2019	2020	2021
Svensk exportmarknad¹				
Konjunkturinstitutet	2019-12-18	3,2	2,5	3,1
Riksbanken	2019-12-19	2,8	3,1	3,2
Regeringen	2019-09-18	3,3	3,5	3,6
Medel exkl. KI		3,1	3,3	3,4
BNP världen²				
Konjunkturinstitutet	2019-12-18	3,1	3,0	3,1
Riksbanken	2019-12-19	3,0	3,3	3,5
Regeringen	2019-09-18	3,3	3,5	3,6
Medel exkl. KI		3,2	3,4	3,6
BNP USA				
Konjunkturinstitutet	2019-12-18	2,3	1,8	1,7
Riksbanken	2019-12-19	2,3	1,8	1,7
Regeringen	2019-09-18	2,3	1,7	1,5
Medel exkl. KI		2,3	1,8	1,6
BNP Euroområdet				
Konjunkturinstitutet	2019-12-18	1,2	1,1	1,3
Riksbanken	2019-12-19	1,2	1,2	1,3
Regeringen	2019-09-18	1,2	1,3	1,5
Medel exkl. KI		1,2	1,3	1,4

¹ Den svenska exportmarknaden avser den samlade importefterfrågan i de 32 länder som är Sveriges viktigaste handelspartners. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport. ² Världsaggregatet beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF.

Anm. Urvalet är begränsat till Riksbanken och regeringen eftersom endast de publicerar prognoser för svensk exportmarknad. Medel avser medelvärde av samtliga prognoser exklusive Konjunkturinstitutets prognos.

Källor: Konjunkturinstitutet, Riksbanken och regeringen.

⁶ Regeringens prognos publicerades i september 2019, vilket är tre månader tidigare än tidpunkten för publikationen av *Konjunkturläget* december 2019. Tidpunkten för denna prognos är dock den närmaste tidpunkten för publikationen av *Konjunkturläget* december 2019.

SMITTSPRIDNING AV COVID-19 OCH SMITTSPRIDNINGSDÄMPANDE ÅTGÄRDER

Efter att utbrottet av covid-19 i Kina blivit känt spreds smittan snabbt över hela världen. I spåren av snabbt stigande smitt- och dödsfall (se diagram 21 och diagram 22) införde ett stort antal länder långtgående restriktioner för att dämpa smittspridningen för att förbättra det ansträngda läget för sjukvården. Det finns en stor variation mellan regeringarnas strategier, både vad gäller sammansättningen av deras åtgärds paket och intensiteten men även när det gäller valet av tidpunkten för införandet av de olika åtgärderna. När smittspridningen hade minskat i vissa delar av världen lättade ett flertal länder något på restriktionerna (se diagram 23).⁷ Under den senaste tiden har dock antalet konstaterat smittade åter tilltagit på flera håll i Europa, USA och i stora delar av övriga världen, bland annat Sydamerika och Indien. Även om antalet nya smittfall är något lägre nu jämfört med toppen som nåddes under juli, är smittspridningen fortsatt hög i USA.

UTVECKLINGEN DET FÖRSTA HALVÅRET 2020

Alla länders ekonomier har påverkats, men i olika grad, av covid-19, av de nedstängningar som genomförts och av de sociala restriktioner som införts i syfte att dämpa smittspridningen. I varierande utsträckning har ländernas ekonomier också drabbats av andra länders åtgärder. Till exempel påverkade nedstängningarna av den kinesiska ekonomin inte bara Kina utan ledde även till störningar i leveranskedjor som i sin tur påverkade produktionen i många andra länder. Också självpåtaga förändringar i människors beteende har påverkat ekonomierna genom bland annat minskad konsumtion och förändrade konsumtionsmönster för hushållen.

Sammantaget har BNP-fallen varit historiskt stora i de flesta länder det första halvåret 2020 (se diagram 24).⁸ Nedstängningarna i Kina ledde till att BNP föll med 10 procent det första kvartalet för att sedan återhämta sig snabbt det andra kvartalet i samband med att produktionen återupptagits. Det andra kvartalet uppnåddes samma produktionsnivå som i slutet av 2019. I euroområdet föll BNP med 15 procent sammantaget de första två kvartalen i år, även om det finns stora skillnader i utvecklingen mellan de enskilda länderna.

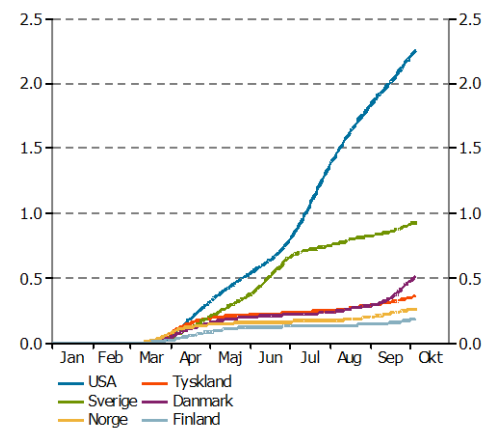
Fallet i Storbritanniens BNP uppgick till sammantaget 22 procent de första två kvartalen, vilket är i paritet med

⁷ Bland de vanligaste åtgärderna vidtagna av världens regeringar under våren 2020 räknas stängningar av skolor och arbetsplatser, begränsningar för allmänna sammankomster, inställd kollektivtrafik, reserestriktioner och utgångsförbud. "Stringency index" sammanväger alla dessa åtgärder i ett mått på statliga restriktioner för att dämpa smittspridningen. Dokumentation kring stringency index finns att läsa under <https://www.bsg.ox.ac.uk/research/research-projects/coronavirus-government-response-tracker>

⁸ Förkortningarna i diagram 24 är internationella landskoder enligt ISO 3166-1 alpha2: GB avser Storbritannien, EA avser euroområdet, DE avser Tyskland, US avser USA, DK avser Danmark, SE avser Sverige, NO avser Norge, FI avser Finland och CN avser Kina.

Diagram 21 Ackumulerat rapporterade smittfall i covid-19

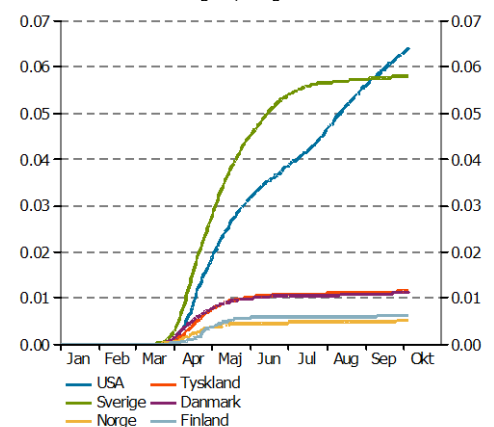
Procent av befolkningen, dagsvärden

Källor: European Centre for Disease Prevention and Control och Macrobond.

Diagram 22 Ackumulerat rapporterade dödsfall i covid-19

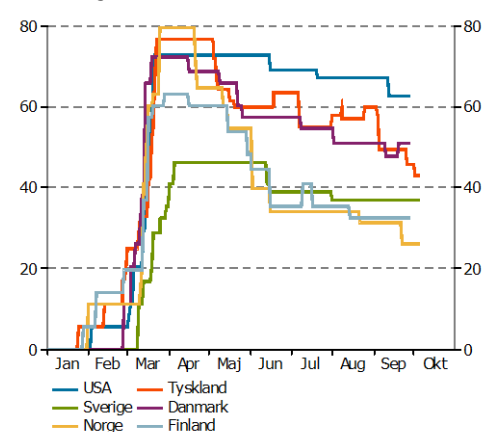
Procent av befolkningen, dagsvärden

Källor: European Centre for Disease Prevention and Control och Macrobond.

Diagram 23 Stringency index

Index, dagsvärden

Anm. Se fotnot 7.

Källor: Macrobond och University of Oxford.

utvecklingen i Spanien. Hushållens konsumtion, som sammantaget föll med över 25 procent de första två kvartalen i år både i Spanien och i Storbritannien, förklarar den största delen av BNP-fallet i dessa länder.

USA:s BNP föll sammantaget med drygt 10 procent de första två kvartalen i år. Även i USA gav nedgången i hushållens konsumtion ett stort negativt bidrag till BNP-utvecklingen. Nedgången i exporten var ännu större. Importen föll markant och sammantaget hade utrikeshandeln ett litet men positivt bidrag till BNP-utvecklingen de första två kvartalen. Investeringarna föll mest det andra kvartalet där de drevs av en minskning av investeringar inom transportmedelindustrin.

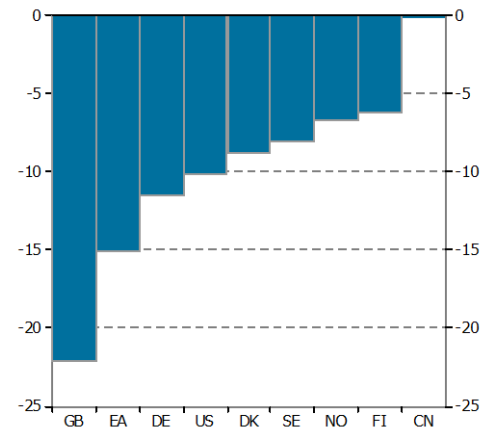
Det sammantagna BNP-fallet de två första kvartalen i år i de nordiska länderna har varit mindre än för euroområdet och USA (se diagram 24). Det finns ett antal faktorer som kan förklara skillnaderna mellan utfallen i de olika länderna, bland annat hur hårda de införda restriktionerna har varit, turismens andel av BNP och den institutionella kvaliteten.⁹ Vidare förefaller de nordiska länderna ha haft bättre förutsättningar för arbete hemifrån och en jämförelsevis stor andel av arbetskraften har kunnat upprätthålla en social distansering utan motsvarande negativa effekter på produktionen.¹⁰ Nedstängningar av produktionen har troligtvis inte varit lika stora i de nordiska länderna som i många andra europeiska länder.

Av de nordiska länderna registrerade Finland och Norge de minsta fallen i BNP de första två kvartalen i år (se diagram 24). Trots mildare åtgärder för att dämpa smittspridningen i Sverige jämfört med grannländerna enligt Stringency index (se diagram 23), var det svenska BNP-fallet endast något mindre än Danmarks BNP-minskning. En märkbar skillnad mellan de nordiska länderna noteras under det första kvartalet där Sveriges BNP steg marginellt medan BNP föll i de andra nordiska länderna, delvis som en följd av de åtgärder som vidtagits i ett tidigt skede för att dämpa virusutbredningen (se diagram 25).

Hushållens konsumtion föll sammantaget med ungefär 15 procent de första två kvartalen i år i Norge där restriktionerna var hårdare än i de andra nordiska länderna (se diagram 23). Konsumtionsnedgången för de finska hushållen var ungefär hälften så stor som i Norge. I Danmark föll hushållens konsumtion lika mycket som i Sverige (se tabell 2). Detta kan jämföras med euroområdet, där hushållens konsumtion sammantaget föll med 16 procent de första två kvartalen i år. Generellt sett hade de införda restriktionerna och människors förändrade beteende

Diagram 24 BNP-utveckling i valda länder

Akkumulerad utveckling från kvartal 4 2019 till och med kvartal 2 2020

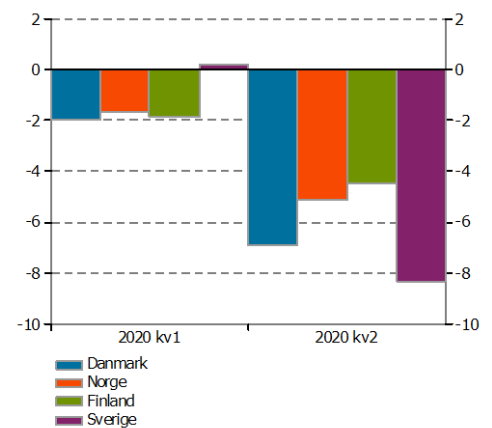

Anm. Se fotnot 8.

Källor: OECD och SCB.

Diagram 25 BNP i valda länder

Procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: Eurostat, nationella källor och SCB.

⁹ Se Bruegels studie "Why has Covid-19 hit different European Union economies so differently?" på <https://www.bruegel.org/wp-content/uploads/2020/09/PC-18-2020-22092020-final.pdf>. Måttet för den institutionella kvaliteten i de olika länderna är en sammanvägning av de sex komponenterna i Världsbankens "Worldwide Governance Indicators". Dessa komponenter är "Voice and Accountability", "Political Stability and Absence of Violence", "Government Effectiveness", "Regulatory Quality", "Rule of Law" och "Control and Corruption".

¹⁰ Se Eurofound (2020), Living, working and COVID-19: First findings - April 2020, Dublin.

störst påverkan på hushållens konsumtion av tjänster medan stora delar av detaljhandeln har utvecklats bra.

Pandemin har även påverkat de nordiska ländernas utrikes-handel mycket hårt, särskilt det andra kvartalet. Exporten från Danmark, Sverige och Finland föll ungefär lika mycket samman-taget de första två kvartalen, det vill säga runt 15–16 procent. I Finland har dock exporten fallit tillbaka betydligt mer än impor-ten, medan det omvända gäller i Norge, främst beroende på en svag utveckling av den norska tjänsteimporten. Tjänsteexporten bidrog mest till exportfallet i Finland och Danmark det andra kvartalet medan i Sverige skedde exportnedgången på bred front och varuexporten och tjänsteexporten minskade ungefär lika mycket.

Tabell 2 BNP och försörjningsbalans i valda länder

Procentuell förändring från kvartal 4 2019 till och med kvartal 2 2020

	Danmark	Norge	Finland	Sverige
BNP	-8,8	-6,7	-5,7	-8,1
Hushållens konsumtion	-10,5	-14,6	-8,3	-10,4
Offentlig konsumtion	-3,4	-2,4	-0,2	-2,1
Investeringar	-7,1	-8,3	-0,5	-5,2
Export	-15,4	-9,5	-15,7	-15,0
Import	-14,9	-20,1	-12,6	-13,1

Källor: Eurostat och nationella källor.

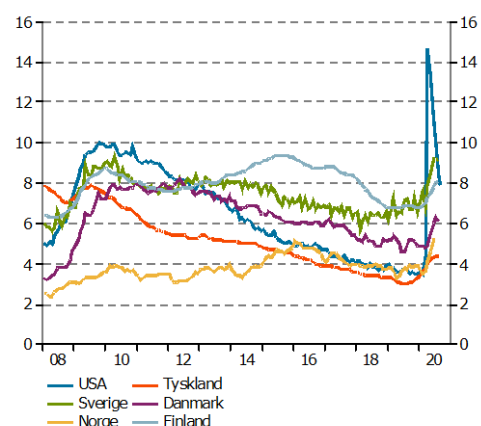
Investeringarna påverkades mindre av den pågående pandemin än konsumtionen och utrikeshandeln. Det fallande oljepriset ledde till minskade investeringar inom oljebranschen vilket höll tillbaka utvecklingen i Norge, där investeringarna föll mer än i de andra nordiska länderna. I Finland föll investeringarna samman-taget betydligt mindre än i de andra nordiska länderna.

Utvecklingen på arbetsmarknaderna i olika länder återspeglar inte bara institutionella skillnader mellan länderna utan påverkas också av de finanspolitiska åtgärder som vidtogs i ett tidigt skede.¹¹ Arbetslösheten i USA steg med drygt 11 procentenheter på några månader. En övervägande del av dem som har blivit arbetslösa var bara tillfälligt uppsagda. Arbetslösheten har fallit tillbaka relativt snabbt och i september uppgick arbetslösheten till ca 8 procent (se diagram 26). Till skillnad från USA har korttidspermitteringar införts i flera länder i euroområdet vilket höll tillbaka arbetslösheten. Sammantaget har arbetslösheten i euroområdet stigit med endast ca 1 procentenhet mellan mars och

¹¹ De institutionella skillnaderna mellan USA och Europa avser till exempel skillnader i arbetsmarknadsregleringar och anställningsskydd. Den amerikanska arbetsmarknaden är mer flexibel, vilket gör att den amerikanska arbetslösheten har en mer cyklisk karaktär jämfört med arbetslösheten i euroområdet. Korttidspermitteringssystemet är dock den viktigaste faktorn som förklarar skillnaden mellan den amerikanska och den europeiska arbetslöshetsutvecklingen. Även bland de nordiska länderna och Tyskland skiljer sig korttidspermitteringssystemet något åt vad gäller utbetalningen av stöd. Se *Lönebildningsrapporten 2020* för en utförligare analys.

Diagram 26 Arbetslöshet

Procent av arbetskraften, säsongrensade månadsvärden

Källor: OECD och Macrobond.

augusti. I de nordiska länderna och Tyskland har arbetslösheten gått upp med 1–2 procentenheter sedan pandemins utbrott.

UTVECKLINGEN PÅ DE FINANSIELLA MARKNADERNA

Covid-19-utbrottet i Kina bidrog till att de ostasiatiska börserna hade en svagare utveckling i januari 2020 än de europeiska och de amerikanska. När covid-19 runt den 20 februari började se ut att bli ett globalt fenomen som skulle få stora ekonomiska konsekvenser började samtliga världens börser att falla. Fyra veckor senare hade både det amerikanska börsindexet S&P500 och det svenska OMXSPI fallit med ca 30 procent (se diagram 27). Det är historiskt stora fall. De flesta börserna återhämtade sig dock till stor del redan under det andra kvartalet.

Centralbankernas historiskt låga styrräntor innan covid-19-pandemin bröt ut gjorde det svårt för många centralbanker att stimulera ekonomierna genom stora sänkningar av styrräntor när krisen kom. ECB:s styrränta refi var 0 procent redan innan pandemins utbrott och styrräntan lämnades därför orörd de två första kvartalen 2020. Federal Reserve hade högre styrränta än ECB och sänkte styrräntespannet från 1,50–1,75 procent till 0,00–0,25 procent. Federal Reserves räntesänkning är liten jämfört med tidigare kriser. Både Federal Reserve och ECB vidtog däremot andra omfattande åtgärder för att stötta kreditförsörjningen i ekonomierna under krisen. Bland annat utökade de sina köp av värdepapper kraftigt, vilket bidrog till att deras balansräkningar svällde (se diagram 28). Centralbankerna beslutade även att köpa fler typer av värdepapper än före pandemin. Det bidrog till att riskpremierna hölls tillbaka på exempelvis företagsobligationer.

Långa statsobligationsräntor i USA, Tyskland och Sverige föll i början av börsrasen, mest föll de amerikanska. Redan i mars steg dock räntorna i Tyskland och Sverige till nära de nivåer som rådde när börsrasen började. I USA låg däremot den tioåriga statsobligationsräntan kvar på nära 1 procentenhet lägre nivå än strax innan börsrasen. Skillnaden mellan räntorna i USA och många andra länder minskade därmed. Detta är sannolikt en bidragande orsak till att den amerikanska dollarn successivt försvagades mot andra valutor mellan mars och augusti 2020 (se diagram 29).

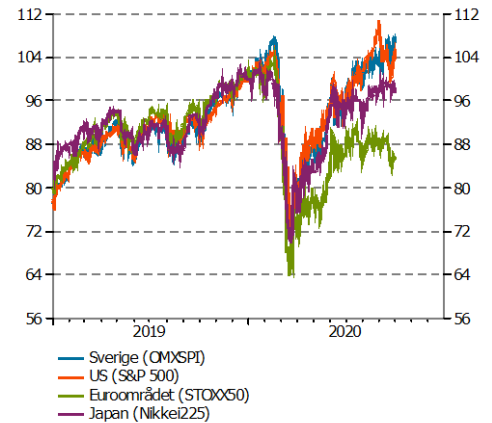
Efterfrågan på råolja minskade drastiskt till följd av covid-19-pandemin. Oljepriserna började sjunka redan i januari men det stora prisfallet kom i samband med att världens aktiebörser föll kraftigt februari–mars (se diagram 30). Nedgången i råoljepriset förstärktes på grund av att ett priskrig bröt ut i mars 2020 när OPEC-förhandlingar om produktionsminskningar bröt samman.

PROGNOS I KONJUNKURLÄGET SEPTEMBER 2020

Pandemin och de åtgärder som satts in för att bromsa smittspridningen har försatt de flesta ekonomierna i världen i en djup lågkonjunktur. I *Konjunkturläget* september 2020 bedöms att allt

Diagram 27 Börsutveckling

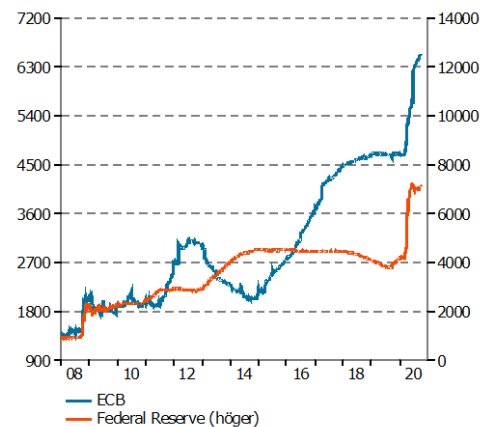
Index 2019-12-31=100, dagsvärden

Källor: Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 28 ECB:s och Federal Reserves tillgångar

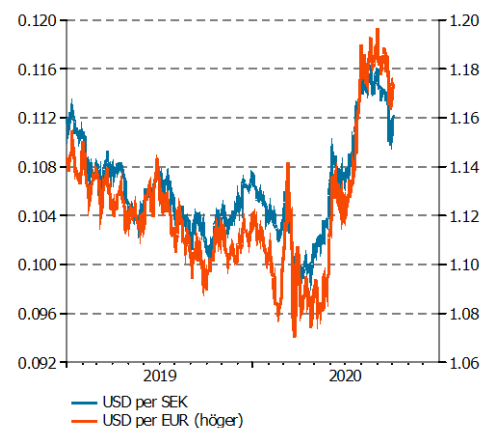
Miljarder euro respektive miljarder dollar, veckovärden

Källor: ECB, Federal Reserve och Macrobond.

Diagram 29 US-dollar

Dollar per kronor respektive dollar per euro, dagsvärden

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

eftersom smittspridningen avtar och restriktionerna lyfts kommer global BNP att börja återhämta sig men att skillnaden i återhämtningstakt mellan länder är betydande. Skillnaderna beror delvis, men inte enbart, på hur stort det initiala BNP-fallet har varit.

Euroområdet befann sig i ett skört läge redan innan utbrottet av covid-19 och genomgår 2020 en historiskt stor nedgång. BNP i euroområdet minskar med nästan 8 procent 2020. Den mycket expansiva finanspolitiken som förs av euroländernas regeringar ger ett stort bidrag till den ekonomiska återhämtningen den närmaste tiden (se diagram 31).^{12 13} Dessutom har europeiska rådet kommit överens om en gemensam EU återhämtningsfond som förväntas ge ett viktigt bidrag till återhämtningen från 2021. De extraordinära finanspolitiska insatser som görs kommer också att leda till stigande skuldkvoter, som i vissa fall kan utgöra ett hot mot stabiliteten i euroområdet längre fram. Återhämtningen inleds redan under andra halvåret 2020 och euroområdets BNP stiger med drygt 5 procent 2021 (se tabell 4).

Den amerikanska ekonomin har också drabbats hårt av pandemin och 2020 faller BNP med ca 4 procent. Detta är ett fall som är betydligt djupare än BNP-fallet under finanskrisen 2008–2009 (se diagram 32). De finanspolitiska åtgärderna som den amerikanska kongressen har genomfört i syfte att hjälpa hushåll och företag att övervintra den ekonomiska krisen bidrar till en relativt snabb återhämtning och 2021 växer amerikansk BNP med över 4 procent.

Det stora BNP-tappet i Storbritannien det första halvåret 2020 kommer att präglade utvecklingen i år och trots den relativt snabba återhämtningen faller BNP med drygt 10 procent 2020. Även i Storbritannien har de finanspolitiska åtgärderna för att stödja hushåll och företag varit betydande och återhämtningen fortsätter i god takt även nästa år. Prognosen baseras dock på antagandet att brexit sker under ordnade former och att Storbritannien sluter ett handelsavtal med EU före årsskiftet 2020.

Den kinesiska ekonomin återhämtade sig snabbt efter det stora BNP-fallet det första kvartalet och BNP var tillbaka på samma nivå som i slutet av 2019 redan det andra kvartalet 2020. Statens stödprogram bidrog till den snabba återhämtningen som drevs av industrin medan konsumenterna har varit mer försiktiga. I år stiger BNP med knappt 2 procent vilket är den lägsta tillväxten sedan 1996. Ekonomin återhämtar sig i takt med

¹² De europeiska regeringarnas finanspolitik skiljer sig åt både vad det gäller sammansättningen och storleken av de införda diskretionära åtgärderna. En sammanställning av de införda åtgärderna runtom i världen uppdateras löpande av IMF www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Policy-Responses-to-COVID-19

¹³ Direkt budgetpåverkan avser beslut som innebär högre offentliga utgifter och/eller lägre inkomster. Uppskov avser åtgärder som leder till en försämring av budgetsaldo 2020 men som kompenseras senare. Övriga likviditetsåtgärder och garantier innebär åtgärder som inte nödvändigtvis leder till sämre budgetsaldo men kan innebära framtida utgifter vid kompensation av kreditförluster. Data är uppdaterad för Sverige 24/9, Danmark 1/7, Frankrike 18/6, Tyskland 4/8, Italien 22/6, Spanien 23/6, Storbritannien 16/7 och USA 27/4.

Grundläggande antaganden för prognosen

Den pågående pandemin innebär att den föreliggande prognosen är påtagligt mer osäker än normalt. Prognosen baseras på ett antal grundläggande antaganden för utvecklingen i omvärlden.

- Covid-19-pandemin kulminerar i år i världen och avtar sedan under loppet av 2021, även om nya vågor av ökad smittspridning kan blossa upp i olika länder och regioner
- Ett säkert vaccin kommer att finnas tillgängligt senast sommaren 2021 och därefter kommer det att börja distribueras.

Diagram 30 Råolja, Brent

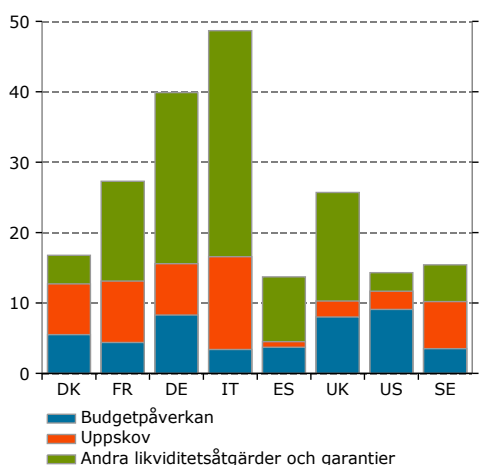
Dollar per fat, dagsvärden

Källor: Intercontinental Exchange (ICE) och Macrobond.

Diagram 31 Finanspolitiska stödåtgärder

Procent av BNP

Anm. Se fotnot 13.

Källor: Brugel och Konjunkturinstitutet.

återgången till mer normala förhållande och BNP stiger med 8 procent 2021.

Inflationen har fallit tillbaka sedan mars i många länder. Den svaga efterfrågan på varor och tjänster men också minskningen i oljepriset förklarar en stor del av nedgången. På sistone har dock priserna börjat återhämta sig och inflationstakten fortsätter att stiga framöver i USA och euroområdet (se tabell 4).

Global BNP krymper med drygt 4 procent 2020, vilket är ett historiskt tapp. Den enda gång världens BNP har fallit de senaste 30 åren var i samband med finanskrisen 2009 då BNP-fallet endast var 0,1 procent (se diagram 32). Världshandeln påverkas markant 2020 och svensk exportmarknad krymper. Global BNP stiger igen 2021 och Sveriges exportmarknadstillväxt uppgår då till 7 procent (se tabell 4).

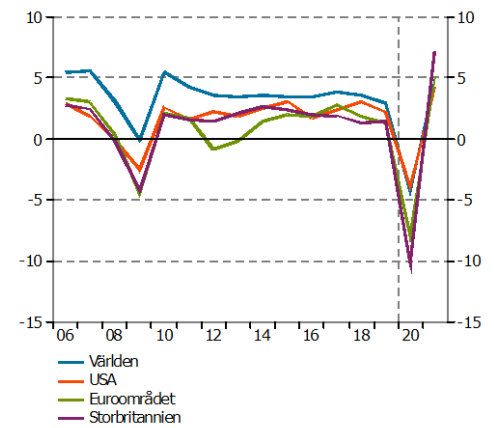
Globala styrräntor blir låga framöver. Federal Reserve låter styrräntespannet vara 0,00–0,25 procent och ECB håller kvar refinansräntan på 0 procent och dagslåneräntan på -0,5 procent under 2020 och 2021 (se tabell 5).

PROGNOSEN I KONJUNKTURLÄGET SEPTEMBER 2020 JÄMFÖRT MED ANDRA PROGNOSSMAKARE

Tabell 3 visar prognosen i *Konjunkturläget* september 2020 och jämför den med andra bedömares prognoser som publicerades drygt en vecka tidigare. Konjunkturinstitutets prognos för BNP i euroområdet och USA år 2020 är mer optimistisk jämfört med de andra prognosmakarna. För 2021 förutspår Konjunkturinstitutet en tillväxt för USA och euroområdet som är lägre jämfört med genomsnittet av de andra två prognosmakarnas bedömningar.

I *Konjunkturläget* september 2020 bedöms dock fallet i global BNP och svensk exportmarknadstillväxt 2020 bli större än genomsnittet av de andra prognosmakarnas bedömningar medan tillväxttakten 2021 är i linje med genomsnittet av de andras prognoser.

Diagram 32 BNP i valda länder, Konjunkturläget september 2020
Procentuell förändring

Källor: IMF, Eurostat, Bureau of Economic Analysis, UK Office for National Statistics, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell 3 Prognos för omvärlden i Konjunkturläget september 2020 jämfört med andra prognosmakare

Procentuell förändring

	Publicerings datum	2019	2020	2021
Svensk exportmarknad¹				
Konjunkturinstitutet	2020-09-30	2,8	-10,0	7,2
Riksbanken	2020-09-22	2,5	-10,2	8,3
Regeringen	2020-09-21	2,5	-9,0	6,0
Medel exkl. KI		2,5	-9,6	7,2
BNP världen²				
Konjunkturinstitutet	2020-09-30	2,9	-4,3	5,2
Riksbanken	2020-09-22	2,9	-3,0	5,8
Regeringen	2020-09-21	2,9	-4,0	5,0
Medel exkl. KI		2,9	-3,5	5,4
BNP USA				
Konjunkturinstitutet	2020-09-30	2,2	-3,9	4,2
Riksbanken	2020-09-22	2,2	-4,3	4,4
Regeringen	2020-09-21	2,2	-5,0	4,5
Medel exkl. KI		2,2	-4,7	4,5
BNP Euroområdet				
Konjunkturinstitutet	2020-09-30	1,3	-7,9	5,2
Riksbanken	2020-09-22	1,3	-8,5	5,6
Regeringen	2020-09-21	1,3	-8,0	6,5
Medel exkl. KI		1,3	-8,3	6,1

¹ Den svenska exportmarknaden avser den samlade importefterfrågan i de 32 länder som är Sveriges viktigaste handelspartners. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport. ² Världsaggregatet beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF.

Anm. Urvalet är begränsat till Riksbanken och regeringen eftersom endast de publicerar prognoser för svensk exportmarknad. Medel avser medelvärdet av samtliga prognoser exklusive Konjunkturinstitutets prognos.

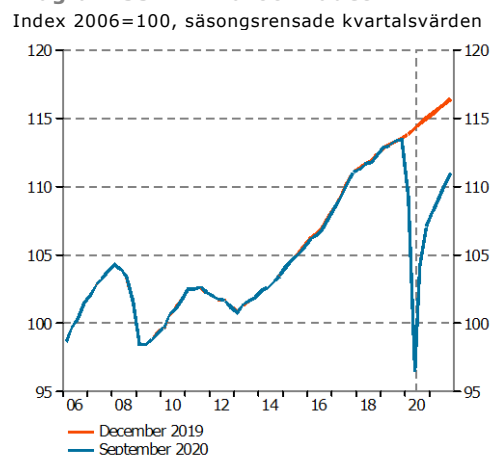
Källor: Konjunkturinstitutet, regeringen och Riksbanken.

JÄMFÖRELSE AV KONJUNKTURINSTITUTETS PROGNOSE FÖRE OCH UNDER PANDEMIN

Euroområdets ekonomi har drabbats mycket hårt av pandemin och av åtgärderna som har vidtagits för att dämpa smittspridningen. Jämförelsen mellan prognoserna i *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019 tyder på att tillväxten för euroområdets BNP blir 9 procentenheter lägre 2020 medan tillväxten 2021 är nästan 4 procentenheter högre jämfört med bedömningen före pandemin. Trots den relativt starka återhämtningen blir BNP-nivån i euroområdet ca 5 procent lägre 2021 jämfört med bedömningen före pandemin (se diagram 33).

För USA är utsikterna relativt sett bättre. Jämförelsen mellan prognoserna i *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019 tyder på att tillväxttakten för amerikansk BNP blir ca 6 procentenheter lägre 2020 och ca 3 procentenheter högre 2021 jämfört med bedömningen före pandemin (se tabell 4). Som en följd av den relativt starka återhämtningen är BNP-nivån 2021 endast 3 procent lägre (se diagram 34).

Diagram 33 BNP Euroområdet

Källor: Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

En jämförelse av genomsnittet av de andra prognosmakarnas prognoser gjorda efter pandemins utbrott med genomsnittet av prognoserna gjorda före pandemins utbrott tyder på att BNP-tillväxten i euroområdet blir 10 procentenheter lägre 2020 och 5 procentenheter högre 2021 och att BNP-tillväxten i USA blir ca 6 procentenheter lägre 2020 och ca 3 procentenheter högre 2021. Dessa resultat beaktas i den sammantagna bedömningen.

Inflationen i USA och euroområdet blir ca 0,5–1 procentenheter lägre 2020 och 2021 jämfört med bedömningen före pandemins utbrott.

Tillväxten i global BNP blir ca 7 procentenheter lägre 2020 och ca 2 procentenheter högre 2021 jämfört med bedömningen som gjordes före pandemin. Den globala BNP-nivån blir ca 5 procent lägre 2021 (se diagram 35). Jämförs medelvärdet av de andra prognosmakarnas senaste prognoser med medelvärdet av prognoserna gjorda före pandemins utbrott blir den globala BNP-tillväxten också ca 7 procentenheter lägre i år och ca 2 procentenheter högre 2021 (se tabell 1 och tabell 3).

Tabell 4 BNP och konsumentpriser i världen

Procentuell förändring respektive procent, fasta priser

	2020			2021			2021
	Sep 20	Dec 19	Diff	Sep 20	Dec 19	Diff	Nivå -diff
Svensk exportmarknad	-10,0	2,5	-12,5	7,2	3,1	4,1	-8,8
BNP							
Världen	-4,3	3,0	-7,3	5,2	3,1	2,0	-5,4
USA	-3,9	1,8	-5,7	4,2	1,7	2,6	-3,1
Storbritannien	-10,2	1,0	-11,2	7,2	1,4	5,8	-5,8
Euroområdet	-7,9	1,1	-9,0	5,2	1,3	3,9	-5,4
Kina	1,8	6,0	-4,2	8,0	5,9	2,2	-1,4
Danmark	-4,0	1,5	-5,5	3,8	1,5	2,3	-3,0
Norge	-3,4	1,6	-4,9	3,1	2,0	1,1	-3,6
KPI							
USA	1,2	2,1	-0,9	1,7	2,2	-0,5	...
Euroområdet	0,4	1,2	-0,8	0,9	1,4	-0,6	...
Kina	3,1	2,9	0,2	2,0	2,7	-0,8	...

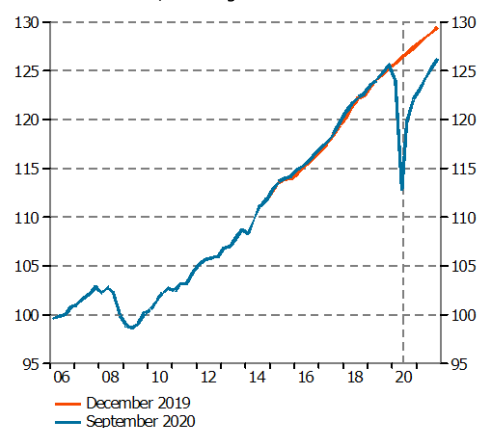
Anm. Differensen avser skillnaden mellan prognosen i september 2020 och prognosen i december 2019. Nivåskillnaden avser skillnad i nivå helåret 2021 mellan prognoserna. Ett positivt värde innebär en upprevidering.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet

Jämförelsen mellan prognoserna i *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019 tyder på att svängningarna för den svenska exportmarknadstillväxten blir större och 2020 blir tillväxten 12,5 procentenheter lägre medan nästa år blir tillväxten drygt 4 procentenheter högre. Detta leder till att exportmarknaden blir ca 9 procent lägre 2021. Jämförs medelvärdet av de andra prognosmakarnas senaste prognoser med medelvärdet av prognoserna gjorda före pandemins utbrott blir den

Diagram 34 BNP USA

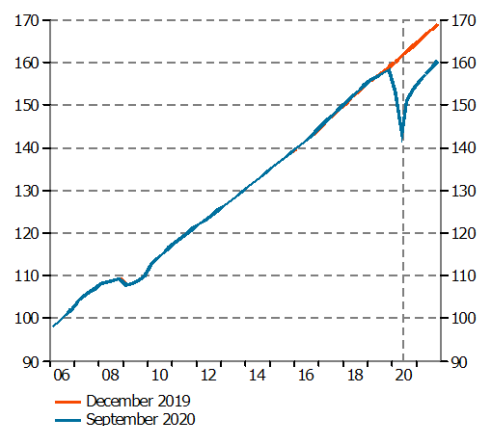
Index 2006=100, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: Bureau of Economic Analysis, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 35 BNP världen

Index 2006=100, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: IMF, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

svenska exportmarknadstillväxten ca 13 procentenheter lägre i år och ca 4 procentenheter högre 2021. Detta resultat beaktas i den sammantagna bedömningen.

Konjunkturinstitutets prognos för Federal Reserves styrrän-tespann är 1,5 procentenheter lägre under 2020 och 2021 i *Konjunkturläget* september 2020 jämfört med i *Konjunkturläget* december 2019 (se tabell 5). Prognosen för både ECB:s styrränta refi och dagslåneräntan, eonia, 2020–2021 är oförändrad mellan de två prognoserna (se tabell 5). Skillnaden i styrränteprognoserna mellan *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019 är små med tanke på den djupa krisen. Många centralbanker hade dock styrräntor nära 0 procent redan innan pandemin bröt ut. De redan låga styrräntorna har gjort att centralbankerna i större utsträckning använt andra verktyg, så som de omfattande värdepappersköpen och andra åtgärder, för att stötta kreditförsörjningen och efterfrågan i ekonomierna. Dessa åtgärder håller de längre räntorna i ekonomierna låga och ger penningpolitisk stimulans.

I likhet med styrräntorna är skillnaden mellan *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019 större för den tioåriga statsobligationsräntan i USA än för motsvarande ränta i euroområdet, här representerad av tioårig statsobligationsränta i Tyskland (se tabell 5). Även dessa skillnader mellan prognoserna bedöms vara små med tanke på covid-19-pandemins omfattning och beror huvudsakligen på att både styrräntor och andra räntor var historiskt låga redan innan pandemin bröt ut.

Tabell 5 Räntor

Procent respektive procentenheter

	2020			2021		
	Sep 20	Dec 19	Diff	Sep 20	Dec 19	Diff
Styrräntor¹						
USA ²	0,3	1,8	-1,5	0,3	1,8	-1,5
Dagslåneränta, euroområdet ³	-0,5	-0,5	0,0	-0,5	-0,5	0,0
10-åriga statsobligationsräntor						
USA	0,9	1,9	-1,0	1,0	2,1	-1,1
Tyskland	-0,4	-0,1	-0,3	-0,2	0,2	-0,4

¹ I slutet av året. ² Avser Federal Reserves övre gräns av styrränteeintervallet. ³ Avser eonia. Prognosen på eonia från *Konjunkturläget* i september 2020 är beräknad från prognosen på estr så att eonia är lika med estr plus 0,085 procentenheter.

Anm. Differensen avser skillnaden mellan prognosen i september 2020 och prognosen i december 2019. Ett positivt värde innebär en upprevidering.

Källor: Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Förhöjd osäkerhet till följd av pandemin

Under 2019 bidrog såväl brexit som den pågående handelskonflikten mellan Kina och USA till en något förhöjd global osäkerhet. I *Konjunkturläget* december 2019 antogs dessa osäkerhetsfaktorer utvecklas på ett sätt som inte skulle ge några ytterligare negativa effekter på ekonomin framöver. Storbritannien antogs lämna EU den 31 januari 2020 och osäkerheten om de framtida relationerna med EU antogs klarna under övergångsperioden i takt med att nya avtal mellan parterna skulle komma att slutas. Tonläget i handelskonflikten mellan Kina och USA var något bättre i december och i prognosen antogs inte någon ytterligare eskalering. Riskbilden vad gäller handelskonflikten antogs i *Konjunkturläget* december vara i stort sett balanserad. En upptrappning av konflikten riskerade att hämma förtroendet och på så sätt även tillväxten, medan diskussioner om att reversera vissa tullhöjningar skulle kunna förbättra tillväxten om de omsattes i handling.

I *Konjunkturläget* september 2020 har osäkerheten i prognosen ökat. Det beror till stor del på osäkerhet om hur pandemin kommer utvecklas och när ett säkert vaccin kan vara på plats. Pandemin förstärker också en av de risker som identifierats före pandemin. Den långa perioden med mycket låga räntor har drivit på priserna på riskfyllda tillgångar i sökandet efter högre avkastning. Priserna på dessa riskfyllda tillgångar kan ha stigit till nivåer som inte är förenliga med staternas eller bolagens betalningsförmåga och framtida bolagsvinster. Pandemin har föranlett centralbankerna att föra en än mer expansiv penningpolitik och mycket talar för att räntorna kommer förbli låga under en lång tid framöver. Samtidigt har det i stora delar av världen bedrivits en mycket expansiv finanspolitik sedan pandemins utbrott. Detta kan ha drivit på utvecklingen på aktiemarknaden ytterligare. Efter det historiskt stora börsfallet i början av året har världens börser återhämtat sig väl, i synnerhet amerikanska börser som nådde rekordnivåer under sensommaren men även Stockholmsbörsen har utvecklats starkt sedan april (se diagram 27). Om förväntningarna om framtida räntor förändras, eller om världsekonomin återhämtning går långsammare än väntat, skulle det kunna leda till fall i olika tillgångspriser, vilket i sin tur skulle kunna dämpa hushållens konsumtion och näringslivets investeringar via minskade förmögenheter och minskad tillförsikt.

Utöver att den expansiva finanspolitiken kan driva på utvecklingen på aktiemarknaden skapar den ytterligare osäkerhet i prognosen. En risk är den snabba försämring av de offentliga finanserna som den leder till och som minskar utrymmet för ytterligare åtgärder i omvärlden framöver. Detta kan leda till att stöd till hushåll och företag måste dras tillbaka innan pandemin är över, vilket i så fall skulle

kunna ge en mer utdragen återhämtning i omvärlden. Samtidigt kan den expansiva finanspolitiken också innebära att återhämtningen blir snabbare.

Handelskonflikten mellan Kina och USA har inte varit i samma fokus sedan pandemins utbrott men relationen mellan parterna bedöms ändå vara ansträngd, inte minst på grund av att president Trump flera gånger anklagat Kina för att medvetet ha bidragit till spridningen av covid-19. Därför bedöms riskerna för en handelskonflikt som skulle kunna påverka svenska exportörer vara på ungefär samma nivå som före pandemin. Osäkerheten kring brexit är högre än före pandemin. Precis som antogs i *Konjunkturläget* december lämnade Storbritannien EU i januari, däremot går förhandlingarna långsammare än väntat och risken för att man inte lyckas nå ett handelsavtal innan Storbritannien lämnar EU:s inre marknad och tullunion vid årsskiftet har gradvis ökat under 2020. Om det inte blir ett handelsavtal kommer utrikeshandeln att ske till WTO-regler, vilket kan få stora negativa effekter på Storbritannien ekonomi, men även påverka svensk ekonomi negativt.

SLUTSATSER

Den sammantagna bedömningen är att spridningen av covid-19 samt åtgärderna för att bromsa smittspridningen och att stödja ekonomierna medför att global BNP-tillväxt blir ca 7 procentenheter lägre 2020 och ca 2 procentenheter högre 2021. Svensk exportmarknadstillväxt blir ca 12–13 procentenheter lägre 2020 och ca 4 procentenheter högre 2021. För euroområdet bedöms BNP-tillväxten bli ca 9–10 procentenheter lägre 2020 och ca 4–5 procentenheter högre 2021. I USA bedöms tillväxttakten i BNP bli ca 6 procentenheter lägre i år och ca 3 procentenheter högre 2021. Det råder stor osäkerhet kring den kvantitativa bedömningen.

Smittspridningen i Sverige och åtgärder för att bromsa den

Covid-19 upptäcktes först i Kina under slutet av 2019, och spreds därefter till övriga världen. Den 30 januari klassade Världshälsoorganisationen (WHO) virusutbrottet som ett internationellt hot mot människors hälsa. Det första fallet av covid-19 i Sverige konstaterades i slutet av januari och i slutet av februari tillkom ytterligare några fall. Smittspridningen tog snabb fart i norra Italien inklusive alpområdena. I början av mars avrådde UD därför, i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendation, från resor till norra Italien. Senare skulle det visa sig att spridning av covid-19 skedde via många regioner och länder. Smittspridningen fortsatte, och antalet konstaterade fall av covid-19 i Sverige ökade. Folkhälsomyndigheten uppmanade den 4 mars landets laboratorier till ökad provtagning för covid-19. Den 10 mars meddelade Folkhälsomyndigheten att risken för samhällsspridning¹⁴ av covid-19 höjts till mycket hög. Dagen efter deklarerade Världshälsoorganisationen (WHO) att covid-19 konstaterats på alla kontinenter och därmed klassades som en pandemi. Samtidigt fick Sverige det första dödsfallet efter smitta av covid-19.

Regeringen beslutade den 11 mars, i enlighet med Folkhälsomyndighetens förslag, att tills vidare förbjuda allmänna sammankomster med fler än 500 personer. Den 13 mars utfärdade Folkhälsomyndigheten rekommendationer om ökad handhygien och att stanna hemma vid symtom för att bromsa spridningen av covid-19. Utrikesdepartementet beslutade att avråda från icke nödvändiga resor till alla länder dagen därpå.

Samtidigt ändrades provtagningsstrategin för covid-19. Från att ha fokuserat på personer som vistats i områden med känd smittspridning prioriterades provtagningen i stället till personer i behov av sjukhusvård samt personal inom vård och äldreomsorg med misstänkt covid-19. Personer med milda symtom testades inte.¹⁵ Antalet tester under perioden 9–15 mars uppgick till ca 9000 (se diagram 36). Antalet rapporterade fall per dag steg (se diagram 37), och det totala antalet rapporterade fall av covid-19 i Sverige passerade 1000 fall. Fallen fanns i alla Sveriges regioner, med störst antal i Stockholm, följt av Skåne och Västra Götaland.¹⁶

Den 16 mars meddelade Folkhälsomyndigheten att det fanns tecken på samhällsspridning i framför allt Stockholmsområdet, och utfärdade rekommendationen att personer över 70 år bör begränsa sina sociala kontakter. Folkhälsomyndigheten

Urval av åtgärder i Sverige för att bromsa smittspridningen

4 mars: Folkhälsomyndigheten (FHM) uppmanar landets laboratorier att utöka provtagning för covid-19

6 mars: Utrikesdepartementet (UD) avråder från icke nödvändiga resor till norra Italien

11 mars: Regeringen beslutar att, fr.o.m. 12/3 förbjuda allmänna sammankomster med fler än 500 deltagare.

13 mars: FHM utfärdar rekommendationer om handhygien och att stanna hemma vid symtom

14 mars: UD avråder från icke nödvändiga resor till alla länder

16 mars: FHM rekommenderar att personer >70 bör begränsa sociala kontakter och att anställda som har möjlighet bör jobba hemifrån

17 mars: FHM rekommenderar att lärosäten och gymnasier ska bedriva distansundervisning

17 mars: Regeringen beslutar om ett tillfälligt inreseförbud till Sverige fr.o.m. 19 mars.

19 mars: FHM rekommenderar att undvika onödiga resor inom Sverige

24 mars: FHM föreskriver att restauranger m. fl. behöver vidta särskilda åtgärder för att minska risken för smittspridning.

27 mars: Regeringen beslutar att, fr.o.m. 29/3, förbjuda allmänna sammankomster med fler än 50 deltagare.

30 mars: regeringen beslutar om besöksförbud på landets äldreboenden fr.o.m. 1/4 samt ger FHM i uppdrag att öka antalet tester för covid-19

1 april: FHM publicerar nya allmänna råd

29 maj: FHM meddelar att lärosäten och gymnasieskolor kan bedriva vanlig undervisning fr.o.m. 15/6

4 juni: FHM meddelar att avrådan från onödiga resor inom Sverige upphävs fr.o.m. 13/6

13 juni: FHM:s nya allmänna råd träder i kraft

30 juni- 27 augusti: UD häver reseavrådan till ett antal europeiska länder

15 september: regeringen beslutar att besöksförbudet på landets äldreboenden ska upphöra fr.o.m. 1/10

1 oktober: FHM rekommenderar att hushållskontakter till konstaterat smittade ska omfattas av förhållningsregler

Källor:
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/folkhalsomyndighetens-arbete-med-covid-19/>

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020>

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/03/ett-tillfalligt-forbud-mot-resor-till-sverige-med-anledning-av-covid-19/>

<https://www.regeringen.se/artiklar/2020/03/fragor-och-svar-om-reseavradan/>

<https://www.regeringen.se/artiklar/2020/09/besoksforbudet-pa-aldreboenden-upphor-1-oktober/>

¹⁴ Med samhällsspridning avses att det finns ett flertal fall i Sverige där man inte kunnat härleda smittan till resa eller att den som smittats varit i kontakt med ett annat känt fall av covid-19.

¹⁵ Källa: Folkhälsomyndighetens veckorapport om covid-19 vecka 11

¹⁶ Källa: Folkhälsomyndighetens veckorapport om covid-19 vecka 11

uppmnade också arbetsgivare att överväga att låta anställda som har möjlighet arbeta hemifrån. Den 17 mars rekommenderade Folkhälsomyndigheten lärosäten och gymnasier att bedriva distansundervisning, vilket genomfördes från den 18 mars. Regeringen beslutade också att införa ett tillfälligt inreseförbud.¹⁷ Den 19 mars utfärdade Folkhälsomyndigheten en rekommendation om att undvika onödiga resor inom Sverige. I slutet av samma vecka hade det totala antalet konstaterade fall av covid-19 nått knappt 2000. Många regioner rapporterade om fall på särskilda boenden för äldre.¹⁸

Den 24 mars föreskrev Folkhälsomyndigheten att restauranger, barer och caféer behövde vidta särskilda åtgärder för att minska risken för smittspridning, bland annat endast ha bordsservering. Tre dagar senare fattade regeringen, på Folkhälsomyndighetens inrådan, beslut om att förbjuda allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med fler än 50 personer.

I slutet av mars hade det totala antalet rapporterade fall fördubblats, till knappt 4000. Antalet tester för covid-19 under perioden 23–29 mars ökade något till ca 12 000 (se diagram 36). I takt med ökad smittspridning ökade också antalet personer som behövde sjukhusvård och intensivvård (se diagram 38). I region Stockholm meddelades på en presskonferens den 25 mars att sjukvården var i ett mycket ansträngt läge och kraftiga omprioriteringar gjordes, där icke-covid-19 relaterad vård som kunde vänta sköts upp och personal samt skyddsutrustning flyttades över till akut- och intensivvården. Samtidigt utökades intensivvårdskapaciteten på akutsjukhusen kraftigt. Bristen på skyddsutrustning var stor, både i region Stockholm och i resten av landet.

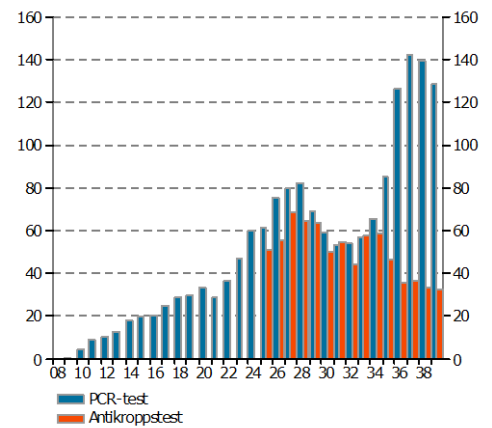
Den 30 mars beslutade regeringen om besöksförbud på landets äldreboenden för att förhindra smittspridning av covid-19 på boendena samt gav Folkhälsomyndigheten i uppdrag att ta fram en nationell strategi för att utöka antalet tester för covid-19. Två dagar senare publicerade Folkhälsomyndigheten nya allmänna råd för hur människor kan undvika smittspridning av covid-19. Råden specificerade att större sociala sammanhang bör undvikas, människor bör hålla avstånd till varandra och alla verksamheter i Sverige är skyldiga att vidta åtgärder för att minska smittspridning. Bland annat beskrevs att butiker, köpcentrum m. fl. bör begränsa antalet personer som vistas samtidigt i lokalen, och att anställda arbetar hemifrån om möjligt. Dessutom beskrevs att antalet resenärer i kollektivtrafik bör begränsas. Härmed nådde ett index över de samlade åtgärderna för att dämpa smittspridningen i Sverige, sammanställt av University of Oxford, sin hittills högsta nivå i april (se diagram 39). Under perioden 30 mars–5 april genomfördes knappt 18 000 tester för covid-19.

¹⁷ Förbudet innebär att icke nödvändiga resor till Sverige från andra länder stoppas, med undantag för EES-länder och Schweiz.

¹⁸ Källa: Folkhälsomyndighetens veckorapport om covid-19 vecka 13

Diagram 36 Antal genomförda test för covid-19 i Sverige

Tusental, veckovärden

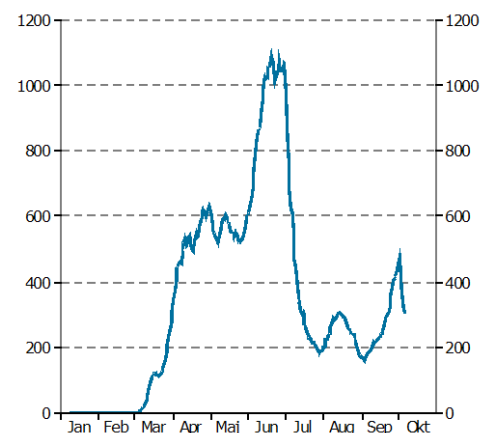

Anm. Vecka 8–26 avser antal individer och vecka 27 och framåt avser antal test.

Källa: Folkhälsomyndigheten.

Diagram 37 Nya rapporterade smittfall i Sverige

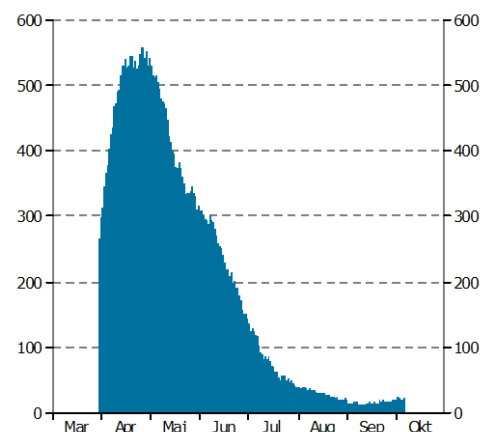
Antal personer, 7-dagars glidande medelvärde

Källa: European Centre for Disease Prevention and Control.

Diagram 38 Antal som intensivvårdas med covid-19

Antal patienter, dagsvärden

Källa: Svenska intensivvårdsregistret.

Antalet nya fall av konstaterad covid-19 ökade markant i april (se diagram 37). Detta skedde delvis på grund av att testningen ökade under månaden (se diagram 36), och smittspridningen låg kvar på ungefär samma nivå nationellt under april månad.¹⁹ Trycket på sjukvård och intensivvård var fortsatt mycket högt i vissa regioner. Antalet intensivvårdade per dag uppgick tidvis till ca 550 personer (se diagram 38). Antalet avlidna med covid-19 nådde en topp på över hundra personer per dag under april (se diagram 40). Det totala antalet avlidna i slutet av april uppgick till knappt 2900 personer.

Ett annat sätt att mäta antal dödsfall är att jämföra antal avlidna per dag oavsett dödsorsak med ett genomsnitt för motsvarande period tidigare år. Om antalet avlidna är högre än genomsnittet beskrivs det som överdödlighet.²⁰ I diagram 41 visas antalet rapporterade dödsfall per dag 2020 jämfört med genomsnittet för åren 2015–2019. Där framgår att överdödligheten steg i slutet av mars månad, och nådde en topp i april.

I början av maj rapporterade Folkhälsomyndigheten om en avtagande smittspridning, dock med regionala undantag.²¹ Antalet tester per vecka ökade. Under loppet av maj fortsatte utvecklingen med avtagande smittspridning i de regioner som hittills sett den största spridningen. Antalet nya rapporterade fall av covid-19 planade ut. Samtidigt minskade antalet patienter som intensivvårdades för covid-19 (se diagram 38). Den 29 maj meddelade Folkhälsomyndigheten att rekommendationen om distansundervisning för lärosäten och gymnasieskolor skulle tas bort den 15 juni, så att de kunde öppna för vanlig undervisning.²²

Under juni månad fortsatte smittspridningen nationellt att avta. I flera regioner utökades testningen till att även omfatta personer med milda symtom, vilket ledde till en utökning av antalet tester under första veckan i juni, till knappt 50 000 tester (se diagram 36). Fler tester per vecka bidrog till att antalet nya rapporterade fall ökade markant, (se diagram 37), men positiva fall som andel av antalet tester kvarstod på samma nivå.²³ I mitten av juni påbörjades även testning för genomgången covid-19-infektion (antikroppstest).

Folkhälsomyndigheten upphävde sin avrådan från onödiga resor inom landet från den 13 juni. Samma dag trädde Folkhälsomyndighetens nya allmänna råd i kraft, som preciserade det personliga ansvaret för att minska smittspridning. Åtgärder för att dämpa smittspridningen började då trappas ner i Sverige, enligt ett index över de samlade åtgärderna (se diagram 39).

¹⁹ Källa: Folkhälsomyndighetens veckorapport om covid-19 vecka 17

²⁰ Källa: SCB:s preliminära statistik över avlidna

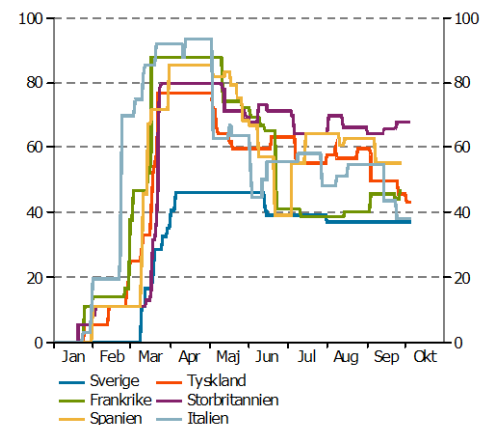
²¹ Källa: Folkhälsomyndighetens veckorapport om covid-19 vecka 18

²² Folkhälsomyndigheten hänvisade till rapporten Covid-19 hos barn och unga- en kunskapsammanställning, Folkhälsomyndigheten 2020, som visade att barn och unga under 19 år utgör en mycket liten andel av bekräftade covid-19-fall och att smittspridning mellan barn liksom smittspridning i skolmiljö är mycket begränsad.

²³ Källa: Folkhälsomyndighetens veckorapport om covid-19 vecka 23

Diagram 39 Stringency index

Index, dagsvärden

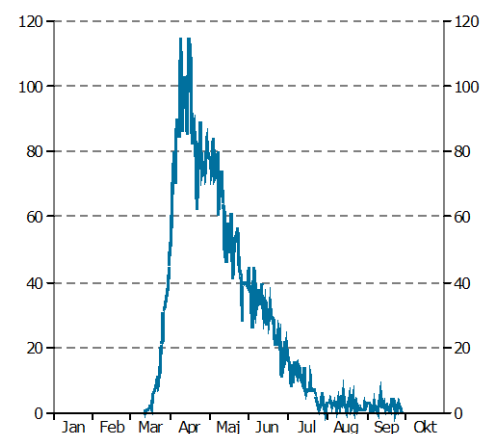

Anm. Se fotnot 7.

Källor: Macrobond och University of Oxford.

Diagram 40 Antal nya avlidna med covid-19 i Sverige

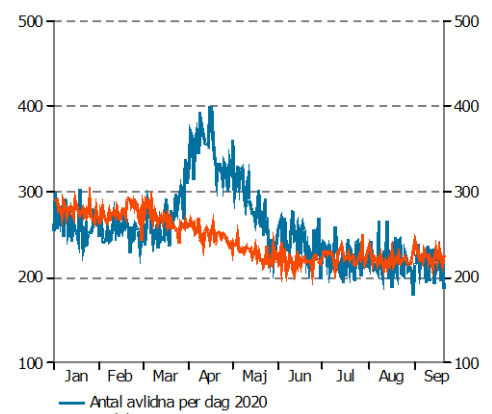
Antal personer, dagsvärden

Källa: Folkhälsomyndigheten.

Diagram 41 Antal rapporterade dödsfall

Antal personer, dagsvärden

Anm. Statistiken för 2020 är preliminär och kommer att revideras.

Källa: SCB.

Provtagningen ökades successivt under juni, vilket bidrog till ett ökat antal nya rapporterade fall (se diagram 37), men positiva fall som andel av antalet tester började minska i slutet av månaden.²⁴ Samtidigt fortsatte antalet patienter som intensivvårdades att avta (se diagram 38). Även antalet nya dödsfall med covid-19 minskade (se diagram 40). Utrikesdepartementet hävde den 30 juni sin avrådan från icke nödvändiga resor till flera europeiska länder, däribland Grekland, Italien och Spanien. Avrådan från icke nödvändiga resor till ytterligare länder i Europa, bland annat Danmark, Norge och Tyskland hävdades under juli månad.

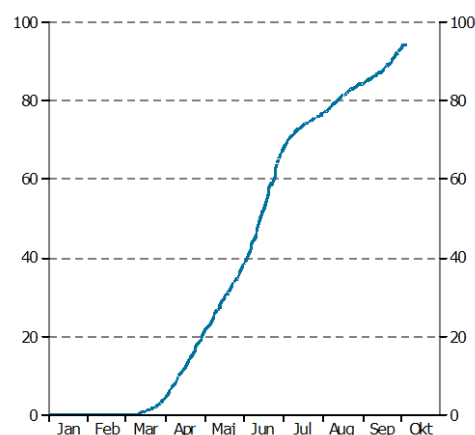
Utvecklingen med avtagande smittspridning nationellt fortsatte i juli. Den totala dödligheten, som minskat trendmässigt sedan april, låg då tidvis till och med under genomsnittet för åren 2015–2019 (se diagram 41).

Antalet nya rapporterade fall fortsatte att öka något under inledningen av augusti, för att sedan avstanna och åter minska i slutet av månaden (se diagram 37). Antalet intensivvårdade patienter minskade ytterligare och antalet nya avlidna med covid-19 stabiliserades på en relativt låg nivå (se diagram 40). Den 27 augusti hävde Utrikesdepartementet sin avrådan från icke nödvändiga resor till bland annat Bulgarien. Det totala antalet rapporterade fall av covid-19 i Sverige hade då passerat 80 000 personer (se diagram 42). Folkhälsomyndigheten rekommenderade den 31 augusti att barn från förskoleklass och uppåt ska PCR-testas för covid-19 om de har symtom. Den första veckan i september ökade antalet tester för pågående infektion (PCR-test) markant, till knappt 130 000.

I september ökade antalet nya rapporterade fall åter något (se diagram 37). I mitten av september beslutade regeringen att besöksförbudet på särskilda boenden för äldre skulle upphöra från den första oktober. I slutet av september ökade antalet nya rapporterade fall ytterligare något. Positiva fall som andel av antalet tester ökade, och flera lokala utbrott i samband med fritidsaktiviteter och evenemang rapporterades.²⁵ Antalet intensivvårdande och antalet avlidna med covid-19 per dag var dock fortsatt på en relativt låg nivå (se diagram 40). I slutet av september hade totalt knappt 5900 personer avlidit med covid-19. Den första oktober rekommenderade Folkhälsomyndigheten att personer som delar boende med någon som konstaterats smittad av covid-19 ska ges förhållningsregler; exempelvis att inte gå till arbetet.

Diagram 42 Totalt antal rapporterade smittfall i Sverige

Tusental, dagsvärden

Källa: European Centre for Disease Prevention and Control.

²⁴ Källa: Folkhälsomyndighetens veckorapport om covid-19 vecka 26

²⁵ Källa: Folkhälsomyndighetens veckorapport om covid-19 vecka 38

Pandemins påverkan på efterfrågan och produktion i Sverige

KONJUNKTURINSTITUTETS PROGNOIS FÖR SVERIGES EKONOMI FÖRE PANDEMIN

Bedömningen i *Konjunkturläget* december 2019 var att svensk ekonomi då befann sig i en tydlig avmattningsfas efter flera år med högkonjunktur. I linje med avmattningen av den internationella industrikonjunkturen hade den svenska industriproduktionen nästintill stagnerat under året. Även investeringstillväxten var svag och förtroendeindikatorer för både hushåll och företag var på en lägre nivå än normalt. Osäkerheten kring brexit och handelskonflikten mellan Kina och USA bidrog till att dämpa utsikterna för svensk export 2020.

Bland de svenska industriföretagen var förväntningarna på produktionsvolymen låga och industriproduktionen förväntades minska under 2020. Likaså mötte byggindustrin ett svagt konjunkturläge med minskade bostadsinvesteringar under året som gått. Byggproduktionen bedömdes stagnera under 2020 (se diagram 43). Till skillnad från varuproduktionen förväntades tjänsteproduktionen öka 2020, även om tillväxten skulle växla ned. Produktionen av industrinära tjänster, såsom olika konsulttjänster och bemanning, förväntades fortsätta att utvecklas svagt.

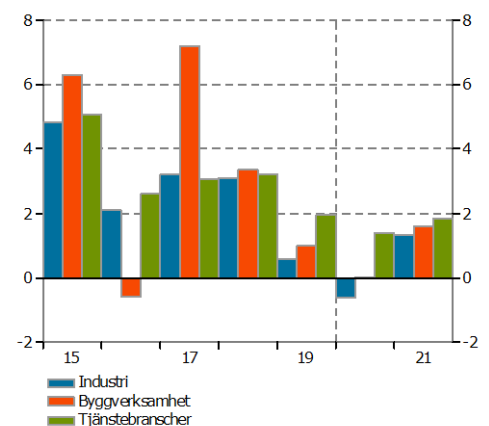
År 2021 förväntades en viss återhämtning för exporten till följd av en starkare omvärld och en fortsatt svag krona, vilket också bidrog till att BNP-tillväxten väntades växla upp något 2021 (se diagram 44). Samtliga sektorer i näringslivet bedömdes återhämta sig och produktionen i näringslivet bedömdes öka i något högre takt 2021 jämfört med 2020 (se diagram 43).

PROGNOSEN I KONJUNKTURLÄGET DECEMBER 2019 JÄMFÖRT MED ANDRA PROGNOSSMAKARE

I tabell 6 visas Konjunkturinstitutets prognos för BNP från *Konjunkturläget* december 2019 i jämförelse med andra prognosmakares prognoser vid ungefär samma tillfälle. I början av 2020, innan spridningen av covid-19 var känd, steg flera indikatorer och utsikterna var något mer positiva än den bedömning som gjordes i december, vilket kan vara en bidragande orsak till att Konjunkturinstitutets prognos för 2020 var marginellt svagare än ett genomsnitt av andra prognosmakares. För 2021 var BNP-prognosen helt i linje med genomsnittet. Bedömningen att svensk ekonomi skulle fortsätta att mattas av under 2020 för att sedan växa något starkare 2021 var jämförelsevis samstämmig bland de olika prognosmakarna.

Diagram 43 Produktion i näringslivet, Konjunkturläget december 2019

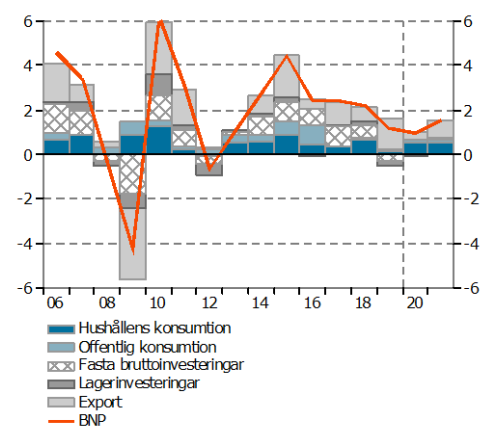
Procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 44 Importjusterat bidrag till BNP-tillväxten, Konjunkturläget december 2019

Procentenheter respektive procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 6 Prognos för BNP i Konjunkturläget december 2019 jämfört med andra prognosmakare

Procentuell förändring

	Publicerings datum	2019	2020	2021
Konjunkturinstitutet	2019-12-18	1,1	1,0	1,5
Handelsbanken	2020-01-22	1,1	0,9	1,5
Swedbank	2020-01-21	1,2	1,4	1,8
SEB	2020-01-21	1,1	1,1	1,7
Regeringen	2020-01-16	1,1	1,1	1,6
Danske Bank	2020-01-03	1,1	0,7	1,5
Riksbanken	2019-12-19	1,1	1,2	1,7
HUI	2019-12-12	1,3	1,2	1,3
Arbetsförmedlingen	2019-12-10	1,2	1,1	1,3
ESV	2019-11-21	1,2	1,1	1,5
OECD	2019-11-21	1,4	1,2	1,2
LO	2019-11-20	1,1	1,5	1,7
Medel exkl. KI			1,1	1,5

Anm. Urvalet av andras prognoser är begränsat till perioden 2019-11-20 till och med 2020-01-22. Medel avser medelvärdet av samtliga prognoser exklusive Konjunkturinstitutets prognos.

Källor: Konjunkturinstitutet och respektive prognosinstitut.

UTVECKLINGEN DET FÖRSTA HALVÅRET 2020

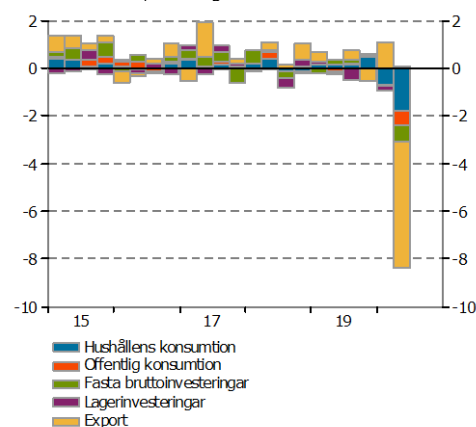
Covid-19 fick allmän spridning i Sverige under mars (se kapitlet "Smittspridningen i Sverige och åtgärder för att bromsa den"). Åtgärder för att dämpa smittspridningen började vidtas en bit in i mars varför effekten på BNP under det första kvartalet troligtvis var begränsad och BNP ökade med 0,2 procent. Hushållens konsumtion minskade med 2,9 procent, främst till följd av svag konsumtion av tjänster och bilar. Det senare förklaras främst av ändringar i det så kallade bonus-malus-systemet som genomfördes vid årsskiftet 2020. Dessutom gjorde en mild vinter att energikonsumtionen var ovanligt låg det första kvartalet. Offentlig konsumtion och fasta bruttoinvesteringar minskade jämfört med föregående kvartal medan en mycket stark export bidrog till att BNP ändå ökade något det första kvartalet (se diagram 45).

Näringslivets produktion ökade med 0,4 procent det första kvartalet. En stor del av ökningen kom från den starka varuexporten, vilken bidrog till ökad industriproduktion. I tjänstesektorn minskade produktionen med 0,1 procent. I vissa branscher var dock nedgången betydligt större. Exempelvis noterades stora nedgångar för flygbolag och resebyråer samt inom hotell- och restaurangbranschen.

I april började effekterna av pandemin att synas i flertalet indikatorer. Barometerindikatorn minskade redan i mars men föll till sin lägsta nivå någonsin i april och låg kvar på ungefär samma nivå i maj för att därefter börja återhämta sig (se diagram 46). SCB:s aktivitetsindikator, som ska spegla den samlade aktiviteten i svensk ekonomi på månadsbasis, föll även den kraftigt i april. Indikatorn minskade ytterligare något i maj för att sedan

Diagram 45 Importjusterat bidrag till BNP-tillväxten

Procentenheter, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: SCB.

Diagram 46 Barometerindikatorn

Index medelvärde=100, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

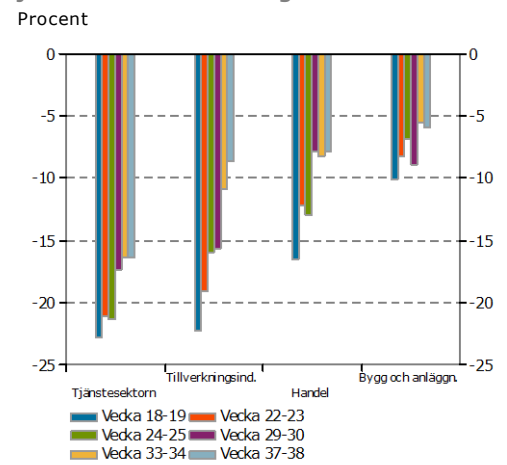
återhämta sig lite i juni. Konjunkturinstitutets extra enkätundersökningar, där företag har svarat på hur stor deras omsättning är i förhållande till ett normalläge, tyder på att omsättningen i stora delar av näringslivet var betydligt lägre än normalt under maj, framför allt inom tillverkningsindustrin och tjänstesektorn. Under juni skedde dock en viss förbättring (se diagram 47, vecka 24–25).

Produktionsvärdeindex (PVI) för april visar tydligt hur effekterna av pandemin påverkade produktionen i hela näringslivet, med markanta nedgångar inom såväl industrin som tjänstesektorn (se diagram 48). Nedgången i industrin drevs till stor del av utvecklingen i motorfordonsindustrin, där svag efterfrågan och leverantörproblem ledde till omfattande produktionsstopp under framför allt april. Nedgången var inte lika kraftig inom tjänstebanscher i stort men en del branscher drabbades mycket hårt av de restriktioner och beteendeförändringar som pandemin förde med sig. Stora efterfrågebortfall syntes inom exempelvis hotell och restaurang, transportnäringen och olika personliga och kulturella tjänster. Under juni syntes dock tecken på en återhämtning främst inom industrin, men även tjänsteproduktionen ökade något efter flera månader av negativ utveckling. Sammantaget tyder detta på att aktiviteten i näringslivet bottenade under april och maj.

I jämförelse med vad som prognostiserades i *Konjunkturläget* december 2019 utvecklades svensk BNP som förväntat det första kvartalet (se diagram 49). Bedömningen i december var att BNP skulle växa med 0,2 procent det första kvartalet jämfört med föregående kvartal, vilket också blev fallet. BNP minskade dock med 8,3 procent det andra kvartalet och de negativa effekterna från covid-19 var då mycket stora. Nedgången skedde på bred front. På efterfrågesidan kom de största negativa bidragen från exporten och hushållens konsumtion (se diagram 45). Dessa minskade med 18 respektive 8 procent, vilket är historiskt stora fall. Exportfallet drevs av stora minskningar för såväl fordon och maskiner som fraktjänster och utländska medborgares konsumtion i Sverige. Inom hushållens konsumtion var det framför allt tjänster som bidrog till den svaga utvecklingen, vilket kan förklaras av en ökad social distansering som försvårade den typen av konsumtion (se rutan ”Effekter av covid-19-pandemin på hushållens konsumtion”). Nedgången i investeringar och offentlig konsumtion var mer beskedlig men bidrog också till fallet i BNP. Minskningen i offentlig konsumtion, trots hög belastning inom vården, förklaras bland annat av att antalet vårdtillfällen varit färre än normalt under våren samt att antal barn på förskolan varit betydligt färre än normalt till följd av skarpare riktlinjer om sjukdomssymtom och närvaro på förskolan.

I *Konjunkturläget* december 2019 bedömdes industriproduktionen minska med 0,3 procent både det första och det andra kvartalet 2020. Efter ett starkt första kvartal slog dock pandemin hårt mot verkstadsindustrin som hade stora produktionsbortfall det andra kvartalet. Industriproduktionen föll med 23 procent,

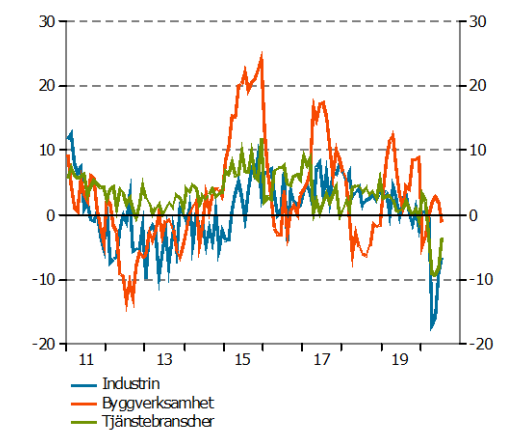
Diagram 47 Extraundersökning Konjunkturbarometern: Omsättning jämfört med normalläge

Anm. Det procentuella omsättningstappet har beräknats genom att ta mittpunkten i svarsalternativen: minskat med 1–25, 26–50 etc. Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 48 Produktionsvärdeindex

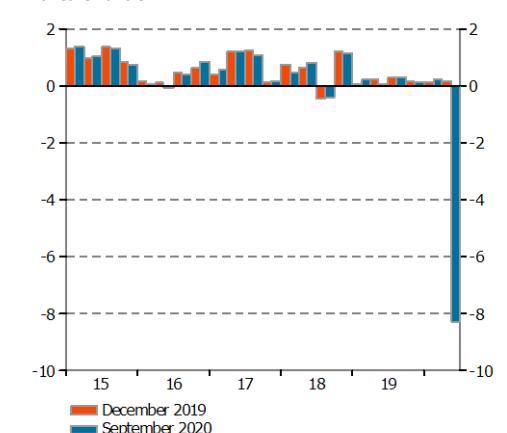
Årlig procentuell förändring, kalenderkorrigerade månadsvärden

Källa: SCB.

Diagram 49 BNP

Procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: SCB.

varav motorfordonsindustrin bidrog med över 9 procentenheter till nedgången när produktionen i den branschen mer än halverades. Nedgången i tjänstesektorn blev inte lika markant men produktionen minskade ändå med över 7 procent. Nedgången inom de kontaktnära tjänstebranscherna bidrog stort till minskningen, exempelvis minskade produktionen inom transport och kommunikation samt hotell och restaurang med 23 respektive 46 procent. Totalt sett minskade produktionen i näringslivet med nästan 10 procent det andra kvartalet, vilket är ett rekordstort fall ett enskilt kvartal.

Effekter av covid-19-pandemin på hushållens konsumtion

De åtgärder som införts för att bromsa smittspridningen (se kapitlet ”Smittspridningen i Sverige och åtgärder för att bromsa den”) och den oro som många känner för att bli smittade eller att smitta andra har lett till kraftigt ändrade konsumtionsmönster. Resandet har minskat rejält till följd av att Utrikesdepartementet under våren avrådde från utrikesresor. Dessutom stängde många länder sina gränser under våren vilket sammantaget innebar ett dramatiskt fall i antalet resebokningar. Hushållens konsumtion utomlands och utländska besökarens konsumtion i Sverige minskade därför kraftigt det andra kvartalet, med 60 respektive 44 procent. Folkhälsomyndigheten avrådde även från icke-nödvändiga resor inom landet vilket ytterligare bidrog till att hotellbokningarna minskade kraftigt.

Restaurangbesöken har också minskat, dels på grund av att färre personer är på sina arbetsplatser, dels på grund av restriktioner för restaurangerna och uppmaningar till allmänheten om att minska sina sociala kontakter. Detaljhandeln har också drabbats negativt då många har undvikit att handla i affärer. Till viss del har det motverkats av ökad in-ternethandel, men konsumtionen av exempelvis kläder och skor minskade ändå kraftigt det andra kvartalet. Även evenemangsbesöken har minskat kraftigt på grund av förbudet mot allmänna sammankomster med över 50 personer.

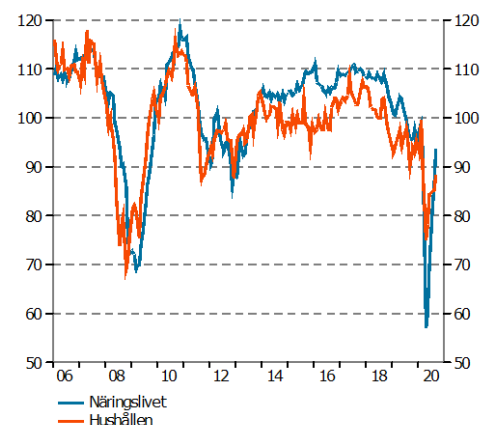
PROGNOS I KONJUNKURLÄGET SEPTEMBER 2020

I *Konjunkturläget* september 2020 beskrivs att barometerindikatorn har ökat kraftigt sedan bottennoteringen i april. Stämmingsläget i september var dock fortsatt lägre än normalt. Inom näringslivet är det framför allt stämmingsläget i tjänstesektorn som är klart svagare än normalt medan detaljhandeln och tillverkningsindustrin har återhämtat sig mer. Hushållens konfidensindikator har också vänt uppåt men den är fortsatt betydligt lägre än normalt (se diagram 50).

Förväntningarna på produktion och efterfrågan i näringslivet har också stigit de senaste månaderna (se diagram 51). I

Diagram 50 Konfidensindikatorer

Index medelvärde=100, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

september var netttotalen positiva både i tillverkningsindustrin och i de privata tjänstenäringarna. Positiva netttotal indikerar att det är fler företag som räknar med att öka produktionen de närmaste tre månaderna än som räknar med att minska produktionen. Även extraundersökningen i Konjunkturbarometern om företagens omsättning pekar på att produktionen i näringslivet har vänt upp (se diagram 47). SCB:s aktivitetsindikator och PVI visade dessutom på en rejäl ökning i juli, och sammantaget har de tecken på återhämtning i ekonomin som kunde skönjas under våren och sommaren förstärkts av starkare data under sensommaren.

Mot den bakgrunden återhämtar sig BNP snabbt under det andra halvåret 2020 och växer med drygt 4 procent det tredje kvartalet och med drygt 1 procent det fjärde kvartalet. Sammantaget innebär det att BNP kommer att minska med ca 3,5 procent i år. Likt tidigare konjunkturedgångar är en svag utveckling av exporten en viktig förklaring till nedgången. Men den påbjudna och självpåtagna sociala distanseringen gör att hushållens konsumtion bidrar betydligt mer till nedgången än vad som varit fallet vid tidigare konjunkturedgångar.

Antaganden om smittspridningen i Sverige framöver

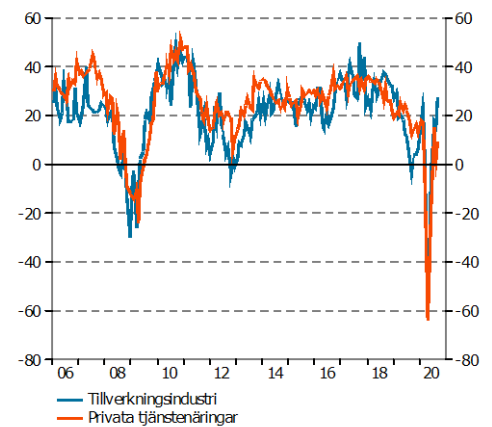
Spridningen av covid-19 i Sverige antas ha nått sin kulmen under det andra kvartalet i år och antalet inrapporterade smittfall har minskat tydligt under det tredje kvartalet (se diagram 37). Konjunkturinstitutet antar att smittspridning på nationell nivå fortgår i en jämförelsevis låg takt under andra halvåret 2020 och under 2021, men att den tillfälligt kan komma att öka på lokal nivå. I prognosen antas att åtgärder som införts för att bromsa smittspridningen i allt väsentligt kommer att fasas ut under loppet av 2021 och att ett säkert vaccin är på plats senast sommaren 2021, varefter en vaccineringskampanj kommer att påbörjas. Sjukfrånvaron i Sverige är förhöjd eftersom många är sjuka i covid-19 eller är hemma längre än annars på grund av gällande rekommendationer. Under 2020 och 2021 tas ca 40 respektive 20 procent fler sjukdagar ut än normalt.

Omvärlden har generellt sett börjat lätta på restriktioner avsedda för att bromsa smittspridningen i förhållande till våren 2020 och den ekonomiska aktiviteten har börjat återhämta sig, vilket ökar efterfrågan på svenska produkter. Detta innebär att export av framför allt varor ökar kraftigt under det andra halvåret. Sammantaget minskar exporten ändå med drygt 6 procent i år. Tillväxttakten avtar något under loppet av 2021 men exporten fortsätter att vara en viktig motor i den svenska återhämtningen och ökar med drygt 7 procent 2021 (se diagram 52 och diagram 53).

Till följd av den stora osäkerheten om pandemins utveckling samt stora besparingsbehov i många företag har

Diagram 51 Förväntad produktionsvolym respektive efterfrågan

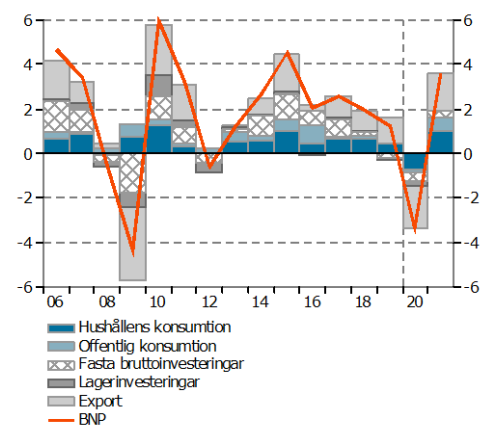
Netttotal, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 52 Importjusterat bidrag till BNP-tillväxten, Konjunkturläget september 2020

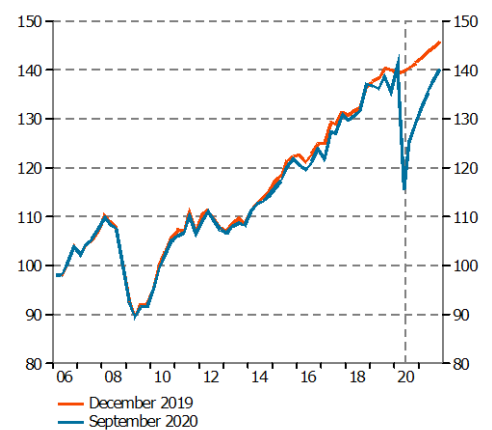
Procentenheter respektive procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 53 Export

Index 2006=100, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

investeringsbeslut skjutits på framtiden varför investeringarna minskar med drygt 3 procent i år. Även om det finns tydliga tecken på att ekonomin har börjat återhämta sig är osäkerheten om pandemin fortfarande betydande vilket håller tillbaka återhämtningen. I takt med att osäkerheten avtar under 2021 och investeringsbehoven blir allt större ökar investeringstillväxten successivt under året (se tabell 8).

Den självpåtagna och föreskrivna sociala distanseringen har haft stora negativa konsekvenser på hushållens konsumtion. Rekommendationer och restriktioner för att minska sociala kontakter antas successivt fasas ut under loppet av nästa år och det finns redan signaler om att beteendeförändringar sker, exempelvis har omsättningen i restaurangbranschen börjat återhämta sig (se diagram 54). En successiv läroprocess hos hushåll och företag om hur ekonomisk aktivitet kan förenas med social distansering, samt ökad testning och kunskap om immunitet, torde också bidra till ökad konsumtion av olika varor och tjänster. Dessutom finns det ett uppdämt konsumtionsbehov vilket bidrar till att hushållens konsumtion återhämtar sig under andra halvåret. Trots det faller konsumtionen med nästan 5 procent i år. Nästa år fortsätter återhämtningen och konsumtionen växer då med nästan 5 procent (se diagram 55 och tabell 8). Konsumtionen av vissa mer kontaktnära tjänster kommer dock troligtvis fortsätta att hålla tillbaka konsumtionstillväxten ett bra tag framöver, samtidigt som substitution till andra varor och tjänster kan motverka.

Även den offentliga konsumtionen växer relativt snabbt det andra halvåret till följd av minskad sjukfrånvaro bland såväl anställda i kommuner och regioner som elever i för- och grundskola. Trots det minskar konsumtionen något i år. I budgetpropositionen för 2021 skjuter staten till medel till regionerna för att man ska kunna beta av den vårdskuld som byggts upp under våren och sommaren. Ytterligare satsningar på bland annat äldreomsorg, försvar och rättsväsende bidrar till en något högre konsumtionstillväxt framöver och nästa år bedöms den offentliga konsumtionen öka med nästan 3 procent.

Industriproduktionen ökar relativt snabbt när exporten återtar fart det andra halvåret 2020. Det stora produktionsbortfallet under andra kvartalet gör dock att industriproduktionen minskar med nära 8 procent i år (se tabell 9). Produktionsbortfallet blev betydligt mindre inom byggindustrin under det andra kvartalet. I spåren av pandemin har dock byggföretagen, enligt Konjunkturbarometern, blivit betydligt mer pessimistiska om byggmarknaden och byggproduktionen utvecklas svagt de närmaste kvartalen för att börja öka i en snabbare takt i mitten av 2021 (se diagram 56). Inom tjänstesektorn har företag vars produktion är nära kopplad till hushållens konsumtion drabbats hårdast under pandemin, men även produktionen av industrinära tjänster har minskat mycket. När hushållens och industrins efterfrågan på dessa tjänster åter ökar kommer tjänsteproduktionen att återhämta sig (se diagram 56).

Diagram 54 Omsättning inom viss del av restaurangbranschen

Årlig procentuell förändring, 7-dagars glidande medelvärde

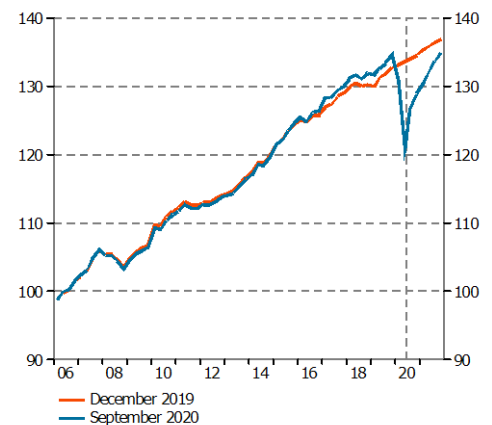

Anm. Grunddata består av omsättning från ca 600 krogar med en genomsnittlig årsomsättning på 18 miljoner kronor. Antalet krogar 2020 är något lägre jämfört med 2019 då vissa har stängt.

Källor: Caspeco och Konjunkturinstitutet.

Diagram 55 Hushållens konsumtion

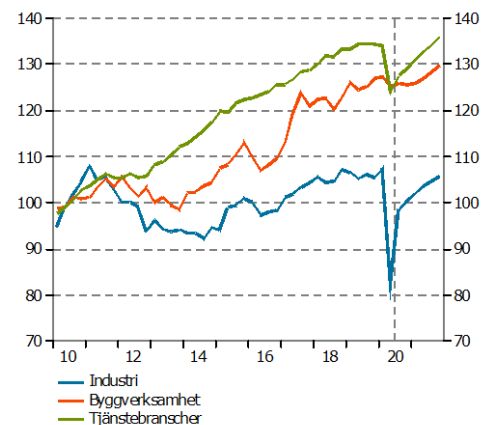
Index 2006=100, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 56 Produktion i näringslivet, Konjunkturläget september 2020

Index 2010=100, säsongsrensade kvartalsvärden

Anm. Med produktion avses förädlingsvärde.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

PROGNOSEN I KONJUNKTURLÄGET SEPTEMBER 2020 JÄMFÖRT MED ANDRA PROGNOSSMAKARE

I tabell 7 visas Konjunkturinstitutets prognos för BNP från september 2020 i jämförelse med andra bedömares prognoser vid ungefär samma tillfälle. Konjunkturinstitutets prognos för 2020 är ca 0,5 procentenheter starkare än ett genomsnitt av andra bedömares prognoser. Majoriteten av prognosmakarna har efter sommaren reviderat upp sina BNP-prognoser, bland annat eftersom nedgången det andra kvartalet inte blev så markant som många först trodde samt att många indikatorer utvecklats starkt de senaste månaderna. För 2021 är Konjunkturinstitutets BNP-prognos i linje med genomsnittet.

Tabell 7 Prognos för BNP i Konjunkturläget september 2020 jämfört med andra prognosmakare

Procentuell förändring

	Publicerings datum	2019	2020	2021
Konjunkturinstitutet	2020-09-30	1,3	-3,4	3,6
Riksbanken	2020-09-22	1,3	-3,6	3,7
Svenskt Näringsliv	2020-09-17	1,3	-4,4	3,2
ESV	2020-09-16	1,3	-4,2	4,0
HUI	2020-09-15	1,3	-3,2	1,6
Nordea	2020-09-02	1,3	-3,2	4,1
Regeringen	2020-08-27	1,2	-4,6	4,1
Handelsbanken	2020-08-26	1,2	-4,3	3,8
Swedbank	2020-08-25	1,2	-5,0	3,2
SEB	2020-08-25	1,2	-3,8	4,2
Medel exkl. KI			-4,0	3,5

Anm. Urvalet av andras prognoser är begränsat till perioden 2020-08-25 till och med 2020-10-05. Medel avser medelvärdet av samtliga prognoser exklusive Konjunkturinstitutets prognos.

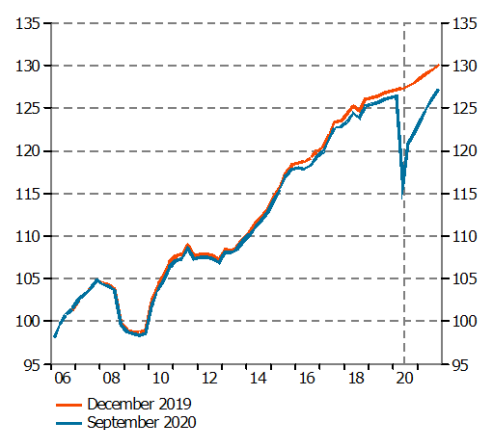
Källor: Konjunkturinstitutet och respektive prognosinstitut.

JÄMFÖRELSE AV KONJUNKTURINSTITUTETS PROGNOSE FÖRE OCH UNDER PANDEMIN

Jämfört med *Konjunkturläget* december 2019 är BNP-nivån ca 2 procent lägre 2021 i *Konjunkturläget* september 2020 (se diagram 57). I år blir BNP-tillväxten ca 4 procentenheter lägre medan återhämtningen nästa år ger en BNP-tillväxt som är ca 2 procentenheter högre jämfört med bedömningen före pandemin. Bedömningarna av utvecklingen av BNP 2020 gjorda i augusti och september varierar mer än normalt mellan olika prognosmakare (se tabell 7). Jämförs medelvärdet av andra prognosmakares prognoser gjorda efter pandemins utbrott med medelvärdet av prognoserna före pandemins utbrott blir BNP-tillväxten ca 5 procentenheter lägre 2020 och ca 2 procentenheter högre 2021. Detta resultat beaktas i den sammantagna bedömningen.

Diagram 57 BNP

Index 2006=100, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Den svagare BNP-utvecklingen jämfört med bedömningen före pandemin förklaras främst av stora fall i export, investeringar och hushållskonsumtion 2020 (se tabell 8). Återhämtningen nästa år drivs främst av exporten och hushållens konsumtion (se diagram 52).

Tabell 8 Försörjningsbalans för Sverige

Procentuell förändring respektive procent, fasta priser

	2020			2021			2021
	Sep 20	Dec 19	Diff	Sep 20	Dec 19	Diff	Nivå -diff
Hushållens konsumtionsutgifter	-4,7	1,9	-6,6	4,8	1,7	3,1	-1,3
Offentliga konsumtionsutgifter	-0,3	0,7	-1,0	2,5	1,0	1,6	0,2
Fasta bruttoinvesteringar	-3,2	-0,1	-3,1	2,4	0,7	1,7	-4,1
Slutlig inhemsk efterfrågan	-3,1	1,1	-4,2	3,5	1,2	2,3	-1,6
Lagerinvesteringar ¹	-0,6	-0,1	-0,4	0,1	0,0	0,1	...
Total inhemsk efterfrågan	-3,7	0,9	-4,6	3,6	1,2	2,4	-1,9
Export	-6,3	1,3	-7,6	7,2	3,0	4,2	-5,2
Total efterfrågan	-4,6	1,0	-5,6	4,8	1,8	3,0	-3,0
Import	-7,3	1,2	-8,4	7,5	2,4	5,1	-4,5
Nettoexport ¹	0,2	0,1	0,1	0,1	0,3	-0,2	...
BNP	-3,4	1,0	-4,3	3,6	1,5	2,1	-2,3
BNP, kalenderkorrigerad	-3,6	0,7	-4,3	3,5	1,4	2,1	-2,3
BNP per invånare	-4,2	0,1	-4,3	2,8	0,7	2,1	-2,3
Bytesbalans ²	5,4	5,0	0,4	4,3	5,2	-0,9	...

¹ Procent av BNP föregående år. ² Procent av BNP, löpande priser.

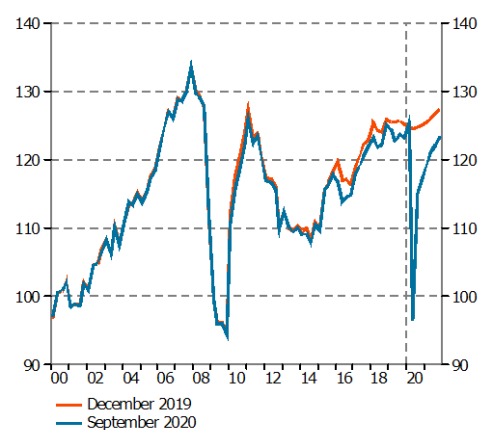
Anm. Differensen avser skillnaden mellan prognosen i september 2020 och prognosen i december 2019. Nivådifferensen avser skillnad i nivå helåret 2021 mellan prognoserna. Nivådifferensen kan påverkas av att utfall har reviderats mellan de två prognoserna. Ett positivt värde innebär en upprevidering.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Jämförelsen mellan *Konjunkturläget* september och *Konjunkturläget* december 2019 tyder på att produktionstillväxten i näringslivet blir ca 5 procentenheter lägre i år jämfört med bedömningen före pandemin och ca 2 procentenheter högre 2021 (se tabell 9). Skillnaden i år förklaras av de stora produktionsbortfallen inom industrin och tjänstesektorn det första halvåret. Industriproduktionen återhämtar sig snabbt, men trots detta är produktionsnivån lägre 2021 än vad som prognostiserades före pandemins utbrott (se diagram 58). Även tjänstebranscherna återhämtar mycket av produktionsbortfallet 2021. Produktionen når 2021 upp till nivån före pandemins utbrott (se diagram 56), men är fortsatt lägre än den prognostiserade nivån i *Konjunkturläget* december 2019 (se tabell 9).

Diagram 58 Industriproduktion

Index 2000=100, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 9 Produktion i näringslivet

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	2020			2021			2021
	Sep 20	Dec 19	Diff	Sep 20	Dec 19	Diff	Nivå -diff
Näringsliv	-4,3	0,9	-5,1	3,9	1,7	2,2	-3,2
Varubranscher	-4,7	-0,2	-4,6	4,5	1,3	3,1	-3,7
Industri	-7,9	-0,6	-7,3	7,0	1,4	5,6	-4,4
Byggverksamhet	0,3	0,0	0,3	1,4	1,6	-0,2	1,3
Tjänstebanscher	-4,0	1,4	-5,5	3,6	1,8	1,8	-2,9

Anm. Med produktion avses förädlingsvärde. Differensen avser skillnaden mellan prognosen i september 2020 och prognosen i december 2019. Nivådifferensen avser skillnad i nivå helåret 2021 mellan prognoserna. Nivådifferensen kan påverkas av att utfall har reviderats mellan de två prognoserna. Ett positivt värde innebär en upprevidering.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

SLUTSATSER

Den sammantagna bedömningen är att spridningen av covid-19 samt åtgärderna för att bromsa smittspridningen och att stödja ekonomin, både globalt och i Sverige, medför att svensk BNP-tillväxt blir ca 4–5 procentenheter lägre 2020. År 2021 blir tillväxten ca 2 procentenheter högre. Det är viktigt att ha i åtanke att den kvantitativa bedömningen omgärdas av stor osäkerhet.

Pandemins påverkan på arbetsmarknad och resursutnyttjande

KONJUNKTURINSTITUTETS PROGNOSE FÖR ARBETSMARKNADEN FÖRE PANDEMIN

Enligt Konjunkturinstitutets bedömning i *Konjunkturläget* december 2019 hade den svenska ekonomin under 2019 gått in i en tydlig avmattningsfas, efter flera år av högkonjunktur. Sysselsättningen ökade svagt under året, men arbetskraften växte något snabbare och arbetslösheten steg därför (se diagram 59).

Förtroendeindikatorer såsom anställningsplaner i Konjunkturbarometern pekade i december på en fortsatt avmattning med en svag utveckling av sysselsättningen under slutet av 2019 och början av 2020. Tillsammans med en svag produktion i näringslivet 2020 och 2021 väntades detta medföra ett begränsat behov för företagen att utöka personalstyrkan. Sysselsättningen väntades därmed endast växa långsamt (se diagram 60). Arbetskraften bedömdes fortsätta att växa något snabbare än sysselsättningen och arbetslösheten väntades därmed fortsätta att stiga något 2020–2021 (se diagram 59). Resursutnyttjandet i ekonomin som helhet bedömdes vara något högre än normalt 2019 men väntades bli något lägre än normalt 2020–2021 (se diagram 61).

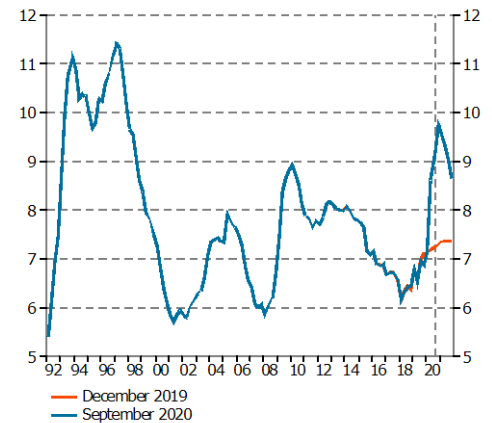
PROGNOSEN I KONJUNKTURLÄGET DECEMBER 2019 JÄMFÖRT MED ANDRA PROGNOSEMAKARE

I tabell 10 visas Konjunkturinstitutet prognos för sysselsättningen från december 2019 och andra bedömares prognoser för sysselsättningen vid ungefär samma tidpunkt. Konjunkturinstitutet prognostiserade att sysselsättningen skulle öka med 0,4 procent per år 2020 och 2021, vilket var marginellt lägre än medelvärdet av andra bedömares prognoser.

Konjunkturinstitutets bedömning i december var att arbetslösheten skulle stiga till 7,2 procent 2020 och till 7,4 procent 2021, vilket sammanfaller med medelvärdet av andra prognosmakares bedömningar (se tabell 11).

Diagram 59 Arbetslöshet

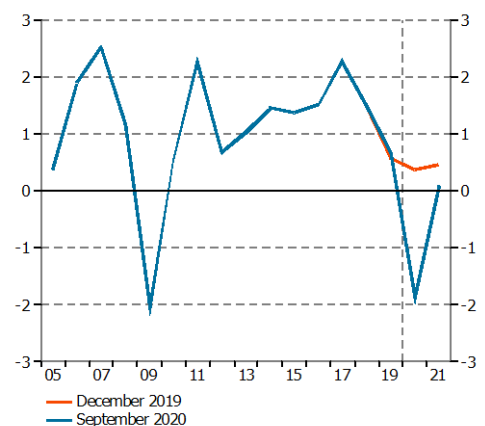
Procent av arbetskraften 15–74 år, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 60 Sysselsättning

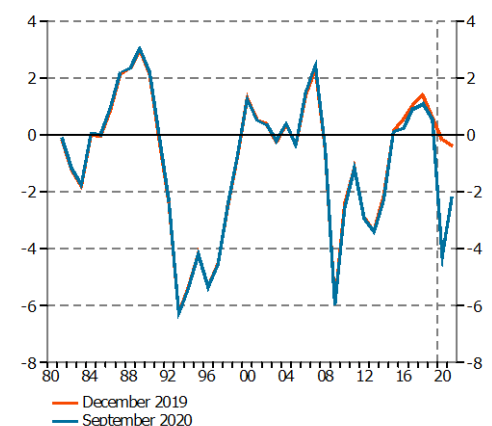
Procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 61 BNP-gap

Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

Tabell 10 Prognos för sysselsättning i Konjunkturläget december 2019 jämfört med andra prognosmakare

Procentuell förändring

	Publicerings datum	2019	2020	2021
Konjunkturinstitutet	2019-12-18	0,6	0,4	0,4
Swedbank	2020-01-21	0,7	0,6	0,5
SEB	2020-01-21	0,6	0,5	0,4
Regeringen	2020-01-16	0,6	0,4	0,5
Riksbanken	2019-12-19	0,7	0,5	0,3
Arbetsförmedlingen	2019-12-10	0,7	0,4	0,6
Medel exkl. KI			0,5	0,5

Anm. Urvalet av andras prognoser är begränsat till perioden 2019-12-10 till och med 2020-01-22. Felaktiga data från AKU rättades 2019-11-14, vilket begränsar startperioden eftersom prognoser baserade på de felaktiga siffrorna har exkluderats. Medel avser medelvärdet av samtliga prognoser exklusive Konjunkturinstitutets prognos.

Källor: Konjunkturinstitutet och respektive prognosinstitut.

Tabell 11 Prognos för arbetslöshet i Konjunkturläget december 2019 jämfört med andra prognosmakare

Procentenheter

	Publicerings datum	2019	2020	2021
Konjunkturinstitutet	2019-12-18	6,8	7,2	7,4
Handelsbanken	2020-01-22	6,8	7,2	7,4
Swedbank	2020-01-21	6,8	7,2	7,4
SEB	2020-01-21	6,8	7,3	7,4
Regeringen	2020-01-16	6,8	7,0	7,0
Danske Bank	2020-01-03	6,9	7,8	8,0
Riksbanken	2019-12-19	6,8	6,9	7,0
HUI	2019-12-12	6,8	7,0	7,3
Arbetsförmedlingen	2019-12-10	6,7	7,1	7,3
Medel exkl. KI			7,2	7,4

Anm. Urvalet av andras prognoser är begränsat till perioden 2019-11-20 till och med 2020-01-22. Felaktiga data från AKU rättades 2019-11-14, vilket begränsar startperioden eftersom prognoser baserade på de felaktiga siffrorna har exkluderats. Medel avser medelvärdet av samtliga prognoser exklusive Konjunkturinstitutets prognos.

Källor: Konjunkturinstitutet och respektive prognosinstitut.

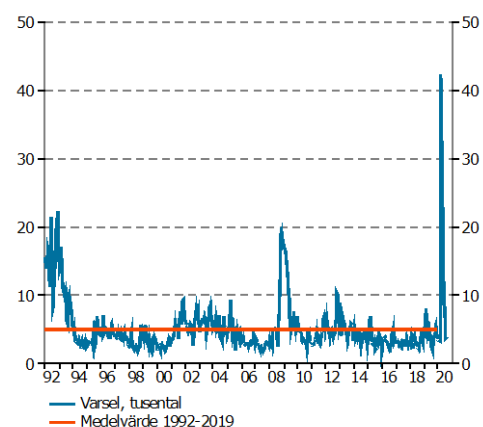
UTVECKLINGEN DET FÖRSTA HALVÅRET 2020

Sedan pandemins utbrott har utvecklingen på arbetsmarknaden i Sverige blivit betydligt sämre än vad som förutspåddes i december 2019. Hur pandemin har påverkat arbetsmarknaden det första halvåret varierar kraftigt mellan olika branscher. Dessutom finns det mycket stora skillnader i hur olika grupper av arbetstagare har påverkats beroende på ålder och yrke.

I mars och april varslades rekordmånga om uppsägning men efterföljande månader föll antalet varsel snabbt tillbaka till mer normala nivåer (se diagram 62). Totalt sett har närmare 100 000 personer varslats från mars till och med augusti (se diagram 63).

Diagram 62 Varsel om uppsägning

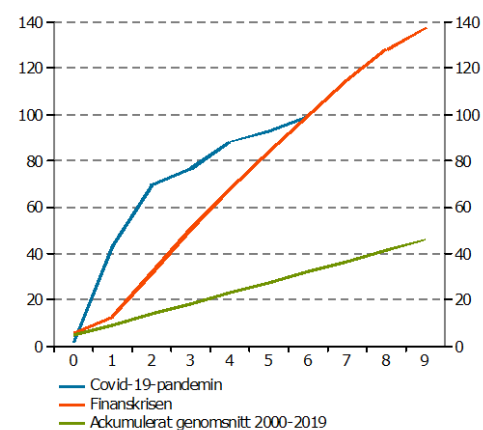
Tusental, månadsvärden

Källa: Arbetsförmedlingen.

Diagram 63 Ackumulerade varsel

Tusental, säsongsrensade månadsvärden

Anm. Se fotnot 26.

Källor: Arbetsförmedlingen och Konjunkturinstitutet.

Trots det inledningsvis mycket höga antalet varsel i mars och april är det totala antalet varsel som kommit in till och med augusti i ungefär samma storleksordning som under inledningen av finanskrisen. Utvecklingen av det ackumulerade antalet varsel under båda kriserna är dock betydligt högre än ett ackumulerat genomsnitt.²⁶

En majoritet av varslen har skett inom tjänstesektorn, till exempel hotell och restaurang och researrangörer, det vill säga branscher som drabbades hårt av rekommendationer kring social distansering och av reserestriktioner (se kapitlet ”Smittspridning i Sverige och åtgärder för att bromsa den”). Men även industrin har i stor utsträckning varslat personal om uppsägning, mestadels till följd av vikande utländsk efterfrågan.

Statistik från arbetskraftsundersökningarna (AKU) visar på en snabb och kraftig inbromsning på arbetsmarknaden det första halvåret i år. Istället för att öka svagt, som var Konjunkturinstitutets bedömning före pandemin, föll sysselsättningen med 0,6 respektive 1,9 procent det första och andra kvartalet (se diagram 64). Det motsvarar omkring 30 000 personer det första kvartalet och 95 000 personer det andra kvartalet. Unga, 15–24 år, stod för en stor del av fallet. Sysselsättningsminskningen var även större bland visstidsanställda än tillsvidareanställda. Sett till branscher har sysselsättningsnedgången varit störst inom tjänstebranscherna.²⁷

Nedgången i sysselsättningen var dock betydligt mindre än nedgången i antalet arbetade timmar och medelarbetstiden föll därför kraftigt det andra kvartalet (se diagram 65 och diagram 66). Att inte sysselsättningen föll lika dramatiskt som antalet arbetade timmar är främst en följd av att ett mycket stort antal personer korttidspermitterades från sina arbeten under det andra kvartalet. Detta möjliggjordes av att regeringen utökade lagen om korttidsarbete och införde korttidspermitteringar med utökad statligt stöd. Arbetsgivarna fick därmed möjlighet att behålla personal i mycket större utsträckning än om stödet hade uteblivit. Därmed har ett ännu större fall i sysselsättningen kunnat undvikas. Skälen till det höga antalet permitterade är både vikande efterfrågan och leveransstörningar som medfört att varor och tjänster inte har kunnat produceras. Enligt statistik från Tillväxtverket var 559 000 personer korttidspermitterade det första halvåret.²⁸ De statliga stöd som har införts beskrivs i rutan ”Arbetsmarknadsåtgärder till följd av pandemin”. En annan faktor som

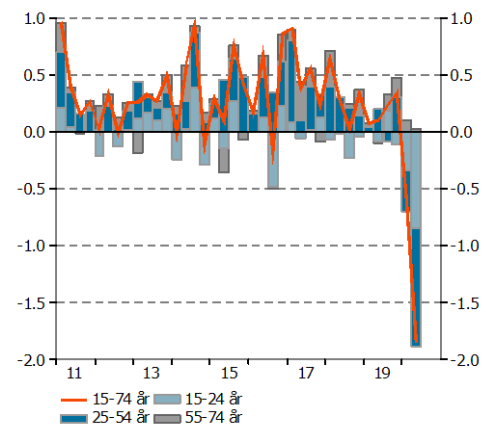
²⁶ Serierna i diagram 63 avser ackumulerade månadsvärden under respektive lågkonjunktur och sätts i relation till ett ackumulerat historiskt genomsnitt. Månad 0 definieras som sista månaden med lägre varsel än det historiska genomsnittet. För finanskrisen är den första månaden augusti 2008. För nuvarande lågkonjunktur är den första månaden februari 2020. Det ackumulerade historiska genomsnittet visar nivån ackumulerade varsel i ett normalläge.

²⁷ Se *Lönebildningsrapporten 2020*, avsnittet ”Arbetsmarknaden i Sverige”, för en utförlig beskrivning av hur pandemin har drabbat olika branscher.

²⁸ Det är fler än vad Konjunkturinstitutet prognostiserade i *Konjunkturläget september 2020*, då denna statistik inte fanns tillgänglig. Samtidigt visar statistiken att permitteringsgraden, dvs. storleken på den genomsnittliga arbetstidsförkortningen, var högre än i Konjunkturinstitutets bedömning. Se https://tillvaxtdata.tillvaxtverket.se/tillvaxtdata_publick#page=1bfc35b3-1578-496c-a1b6-04a02c537636.

Diagram 64 Bidrag till sysselsättningstillväxten

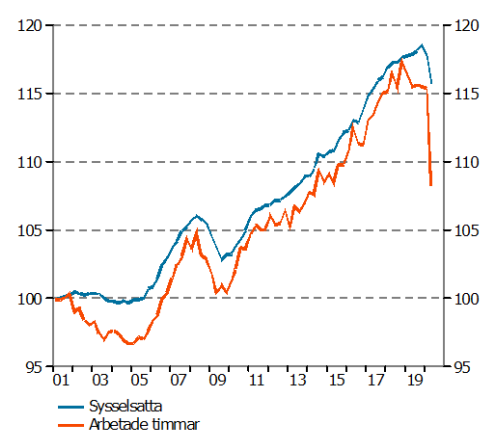
Procentuell förändring respektive procentenheter, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: SCB.

Diagram 65 Sysselsatta och arbetade timmar

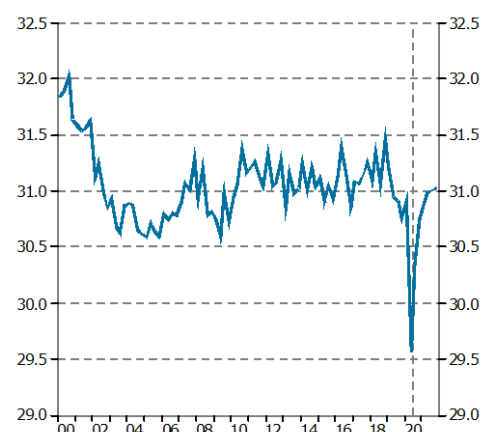
Index 2001=100, säsongsrensade kvartalsvärden

Källa: SCB.

Diagram 66 Medelarbetstid, Konjunkturläget september 2020

Timmar per vecka, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

bidrog till nedgången i antalet arbetade timmar är att fler personer än normalt har varit sjuka eller har vårdat sjuka barn (vab) under våren på grund av pandemin (se diagram 67).

Att sysselsättningen har minskat mer bland visstidsanställda än tillsvidareanställda det första halvåret i år kan sannolikt till viss del förklaras av att det nuvarande systemet för korttidspermittering riktar sig mot tillsvidareanställda. Företagen som använder sig av korttidspermitteringar måste upphöra med att använda visstidsanställd personal som inte har en så kallad verksamhetskritisk funktion innan korttidspermittering kan beviljas.

Även arbetskraften minskade både det första och andra kvartalet i år, istället för att som förutsågs i *Konjunkturläget* december 2019 växa ungefär i linje med den demografiska utvecklingen. Till följd av pandemin lämnade många unga personer arbetskraften det första halvåret, men arbetslösheten har trots det stigit mycket bland unga i åldrarna 15–24 år det första halvåret i år (se diagram 68). Många av de unga arbetslösa är dock studerande som söker jobb. När personer som är studerande i åldern 15–24 år exkluderas är arbetslösheten inte på samma höga nivå.

Även arbetslösheten bland utrikes födda har stigit snabbt (se diagram 69). Sammantaget steg arbetslösheten bland den arbetsföra befolkningen det andra kvartalet i år till nivåer i paritet med toppen av finanskrisen (se diagram 59).

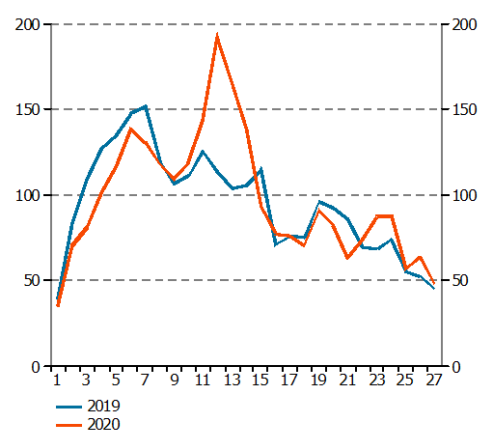
PROGNOS I KONJUNKTURLÄGET SEPTEMBER 2020

Månadsutfall för juli och augusti indikerar att sysselsättningen fortsätter att minska det tredje kvartalet i år. Konjunkturinstitutets bedömning är att sysselsättningen fortsätter att minska såväl det tredje som det fjärde kvartalet i år, men inte i samma utsträckning som det andra kvartalet. Bedömningen får stöd av Konjunkturbarometern som visar på fortsatt negativa anställningsplaner i näringslivet, om än inte lika svaga som vårens bottnoteringar (se diagram 70).

Att många personer är korttidspermitterade innebär att företagen har en stor outnyttjad personalreserv. Därmed kommer behovet av att nyanställa att vara lågt. I takt med att produktionen återhämtar sig under hösten kommer istället antalet arbetade timmar bland de befintligt anställda att börja öka (se tabell 15). Därmed kommer medelarbetstiden att stiga. Utvecklingen drivs främst av att företag med korttidspermitterad personal avslutar eller reducerar permitteringarna när produktionen åter tar fart. Den svaga konjunkturen medför dock att företagen varslar och säger upp en del av de permitterade under hösten och vintern. Neddragningarna förstärks av att det tillfälligt förhöjda statliga stödet vid korttidspermittering löper ut vid årsskiftet. Sysselsättningen börjar åter öka det första kvartalet nästa år och sysselsättningen stiger då inom samtliga branscher i näringslivet. I slutet av 2021 kommer dock sysselsättningen alltjämt vara på en lägre nivå än vad den var i slutet av 2019 (se diagram 71)

Diagram 67 Tillfällig föräldrapenning, vab

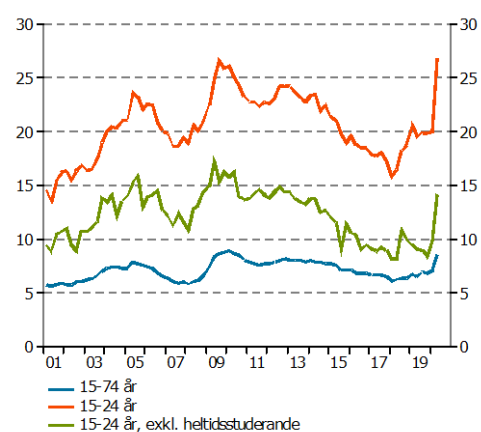
Tusental ansökningar, veckovärden

Källa: Försäkringskassan.

Diagram 68 Arbetslöshet

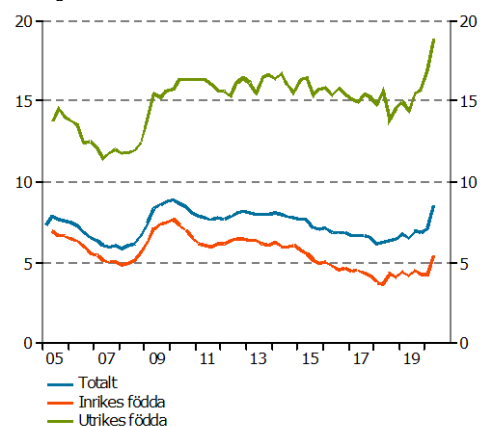
Procent av arbetskraften, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: SCB.

Diagram 69 Arbetslöshet

Procent av arbetskraften 15-74 år, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: SCB.

Arbetslösheten fortsätter att öka framöver och toppar på närmare 10 procent det fjärde kvartalet i år för att sedan vända ned (se diagram 59). Arbetslösheten blir i genomsnitt 9,1 procent 2021, vilket är betydligt högre än Konjunkturinstitutets bedömning av jämviktsarbetslösheten.

Den svaga efterfrågan medförde att resursutnyttjandet i ekonomin som helhet föll kraftigt det andra kvartalet.²⁹ Produktiviteten i näringslivet föll också det andra kvartalet. Fallet var dock mindre än vid tidigare kriser, bland annat till följd av de omfattande korttidspermitteringarna.³⁰ Nedgången i resursutnyttjandet på arbetsmarknaden det andra kvartalet är dock djupare än under finanskrisen 2008–2009 (se diagram 72). Att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden blir så lågt är en följd av den mycket stora nedgången i antalet arbetade timmar på grund av pandemin. En återhämtning inleds det tredje kvartalet i år och resursutnyttjandet börjar då stiga men resursutnyttjandet på arbetsmarknaden är fortsatt lågt 2021 (se diagram 72).

Pandemin väntas även påverka jämviktsarbetslösheten. Vid djupa och utdragna lågkonjunkturer kan tillfälligt hög arbetslöshet orsaka så kallade persistenseffekter som medför att jämviktsarbetslösheten blir högre. Persistenseffekter innebär att en del av de som blivit arbetslösa under lågkonjunkturen av olika skäl har svårt att hitta ett jobb, till exempel för att de varit arbetslösa under en längre tid och förlorat kompetens. Jämviktsarbetslösheten är enligt prognosen i *Konjunkturläget* september 2020 marginellt högre jämfört med prognosen gjord före pandemin (se tabell 12). Konjunkturinstitutet bedömer även att fler personer än vanligt kommer att lämna arbetskraften för att studera både i år och nästa år till följd av pandemin eftersom antalet utbildningsplatser har utökats. Dessa personer väntas sedan successivt återträda i arbetskraften. Som en följd av detta har potentiell arbetskraft reviderats ned något 2020 och 2021 (se tabell 12).³¹ Konjunkturinstitutet gör även bedömningen att ett mindre antal äldre varaktigt lämnar arbetskraften på grund av pandemin (70–74 åringar), vilket ytterligare dämpar potentiell arbetskraft. Sammantaget är potentiellt arbetade timmar till följd av pandemins effekter något lägre både 2020 och 2021.

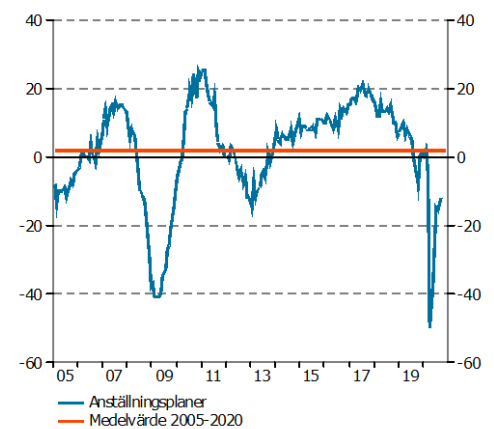
²⁹ Före en redogörelse av Konjunkturinstitutets beräkning av BNP-gapet under pandemin och svårigheter kopplade till beräkningarna se "Resursutnyttjandet enligt BNP-gapet överskattar mängden lediga resurser i ekonomin 2020" i *Konjunkturläget* juni 2020.

³⁰ Se "Arbetsproduktiviteten hålls uppe av korttidsarbete och sammansättningseffekter" i *Konjunkturläget* september 2020.

³¹ Se även "Covid-19-pandemin leder till högre jämviktsarbetslöshet och lägre tillväxt i potentiell arbetskraft" i *Konjunkturläget* juni 2020.

Diagram 70 Anställningsplaner i näringslivet

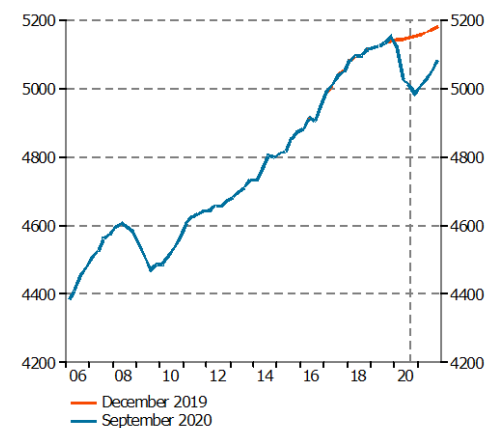
Nettotal, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 71 Sysselsatta

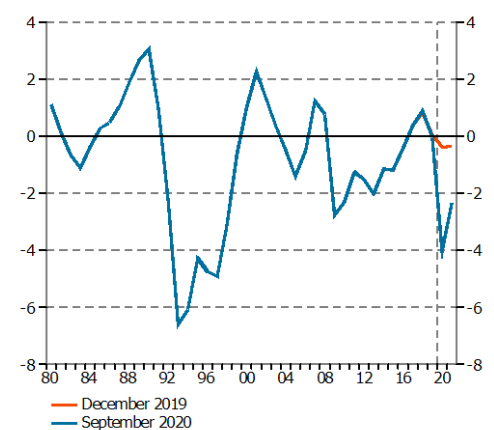
Tusental personer

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 72 Arbetsmarknadsgap

Procent av potentiellt arbetade timmar

Källa: Konjunkturinstitutet.

Tabell 12 Potentiella variabler för arbetsmarknaden

Procentuell förändring respektive procentenheter

	2020			2021		
	Sep20	Dec19	Diff	Sep20	Dec19	Diff
Potentiellt arbetade timmar	0,3	0,4	-0,1	0,3	0,5	-0,2
Potentiell medelarbetstid	-0,2	-0,3	0,0	0,0	-0,1	0,1
Potentiell sysselsättning	0,6	0,7	-0,1	0,3	0,6	-0,3
Potentiell arbetskraft	0,6	0,7	-0,1	0,4	0,6	-0,2
Jämviktsarbetslöshet ¹	6,8	6,8	0,0	6,9	6,8	0,1

¹ Nivå i procent av potentiell arbetskraft

Anm. Differensen avser skillnaden mellan prognosen i september 2020 och prognosen i december 2019. Ett positivt värde innebär en upprevidering.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Arbetsmarknadsåtgärder till följd av pandemin

För att mildra konsekvenserna av covid-19-pandemin på den svenska ekonomin har regeringen vidtagit ett antal åtgärder som påverkar arbetsmarknaden.

Möjligheten till korttidspermitteringar med förhöjt statligt stöd³² under 2020 dämpar uppgången i arbetslösheten. Korttidspermittering innebär att arbetstagare går ner i arbetstid samtidigt som det statliga stödet begränsar lönebortfallet och minskar företagens lönekostnader. Stödet ökar möjligheten för företag att överbrygga den värsta fasen av krisen utan att behöva säga upp personal i lika hög utsträckning som hade blivit fallet i avsaknad av stöd.

Regeringen har även vidtagit andra åtgärder för att minska företagets kostnader. Sociala avgifter sänktes tillfälligt under perioden mars till juni i år. Därtill har staten tagit över företagets sjuklöneansvar och givit fastighetsägare kompensation om de sänkt hyreskostnaderna³³ för företag i vissa branscher. Även om de sänkta socialavgifterna och de övriga stöden inte har en direkt koppling till arbetslösheten, såsom möjligheten till korttidspermittering, innebär åtgärderna att företagen får lägre lönekostnader eller andra kostnader och därmed ges möjlighet att i större utsträckning behålla personal.³⁴ Företag har även erbjudits ersättning för fasta kostnader om nettoomsättningen varit lägre än normalt under mars till juli i år.

Medel har avsatts till Arbetsförmedlingen för att fler ska få möjlighet att delta i arbetsmarknadspolitiska insatser

³² Regeringen har tillfälligt utökat statens andel av kostnader vid korttidsarbete från en tredjedel till tre fjärdedelar och det benämns i denna rapport korttidspermittering.

³³ Stödet uppgår till 50 procent av den överenskomna nedsättningen upp till max 25 procent av hyran.

³⁴ Se "Företagens kostnader när efterfrågan plötsligt försvinner" i *Konjunkturläget* juni 2020 för en beskrivning av olika stödåtgärder.

såsom arbetsmarknadsutbildningar och andra arbetsmarknadspolitiska program. Dessutom har maxtiden för extratjänster, introduktionsjobb och nystartsjobb förlängts. Förändringen innebär att personer som redan befinner sig i dessa åtgärder kan ta del av extratjänster, introduktionsjobb och nystartsjobb i ytterligare 12 månader. Dessutom förlängs stödet för att starta eget företag från 6 till 12 månader under 2020. Satsningar på utbildning har skett för att möta ett ökat behov av utbildning och omställning på arbetsmarknaden på grund av pandemin. Satsningarna omfattar utökade resurser till universitet och högskolor, yrkesvux, yrkeshögskolor och folkhögskolor.

PROGNOSEN I KONJUNKTURLÄGET SEPTEMBER 2020 JÄMFÖRT MED ANDRA PROGNOSSMAKARE

I tabell 13 visas Konjunkturinstitutets prognos för sysselsättningen i september 2020 i jämförelse med andra bedömares prognoser vid ungefär samma tidpunkt. Konjunkturinstitutets prognos är att sysselsättningen 2020 faller med 1,9 procent, vilket är en något mer optimistisk bedömning än andra bedömare som förutsäger ett sysselsättningsfall på i genomsnitt 2,1 procent. För 2021 är Konjunkturinstitutets bedömning att sysselsättningen ökar 0,1 procent, vilket också är en något mer optimistisk bedömning än andra bedömare.

Tabell 13 Prognos för sysselsättning i Konjunkturläget september 2020 jämfört med andra prognosmakare

Procentuell förändring

	Publicerings datum	2019	2020	2021
Konjunkturinstitutet	2020-09-30	0,7	-1,9	0,1
Riksbanken	2020-09-22	0,7	-1,8	-0,1
ESV	2020-09-16	0,7	-1,8	-0,1
Nordea	2020-09-02	0,7	-2,0	0,4
Regeringen	2020-08-27	0,7	-2,1	0,3
Swedbank	2020-08-25	0,7	-2,4	-0,2
SEB	2020-08-25	0,7	-2,3	-0,7
Medel exkl. KI			-2,1	-0,1

Anm. Avser sysselsatta 15-74 år. Urvalet av andras prognoser är begränsat till perioden 2020-08-25 till och med 2020-10-05. Medel avser medelvärdet av samtliga prognoser exklusive Konjunkturinstitutets prognos.

Källor: Konjunkturinstitutet och respektive prognosinstitut.

Vad gäller arbetslösheten 2020 är Konjunkturinstitutets bedömning att den stiger till 8,7 procent, vilket är lägre än medelvärdet av andra prognosmakares bedömningar (se tabell 14). För 2021 är Konjunkturinstitutets bedömning att arbetslösheten uppgår till 9,1 procent, vilket också är lägre än medelvärdet av andra bedömares prognoser. Dock har utfall för olika indikatorer för

BNP och arbetsmarknad gjort att bilden vad gäller utvecklingen för arbetslösheten det tredje kvartalet 2020 har ljusnat. Det kan vara en bidragande faktor till att Konjunkturinstitutet, som publicerade sin prognos sist, har en mer positiv bild jämfört med medelvärdet av andra bedömares prognoser.

Tabell 14 Prognos för arbetslöshet i Konjunkturläget september 2020 jämfört med andra prognosmakare

Procentenheter

	Publicerings datum	2019	2020	2021
Konjunkturinstitutet	2020-09-30	6,8	8,7	9,1
Riksbanken	2020-09-22	6,8	8,6	9,2
Svenskt Näringsliv	2020-09-17	6,8	8,7	9,5
ESV	2020-09-16	6,8	8,6	9,2
HUI	2020-09-11	6,8	10,2	11,0
Nordea	2020-09-02	6,8	8,5	8,5
Regeringen	2020-08-27	6,8	9,0	9,5
Handelsbanken	2020-08-26	6,8	8,8	9,4
Swedbank	2020-08-25	6,8	8,9	9,5
SEB	2020-08-25	6,8	9,0	9,6
Medel exkl. KI			8,9	9,5

Anm. Urvalet av andras prognoser är begränsat till perioden 2020-08-25 till och med 2020-10-05. Medel avser medelvärdet av samtliga prognoser exklusive Konjunkturinstitutets prognos.

Källor: Konjunkturinstitutet och respektive prognosinstitut.

JÄMFÖRELSE AV KONJUNKTURINSTITUTETS PROGNOSE FÖRE OCH UNDER PANDEMIN

Jämförelsen mellan *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019 tyder på att sysselsättningstillväxten blir ca 2 procentenheter lägre 2020 och 0,3 procentenheter lägre 2021 (se tabell 15). Den snabba inbromsningen i svensk ekonomi till följd av pandemin medför att såväl utvecklingen av antalet arbetade timmar som sysselsättning blir markant svagare. Att inte sysselsättningen minskar än mer 2020 beror främst på korttidspermitteringarna. Även arbetskraften växer långsammare men arbetslösheten blir trots det betydligt högre jämfört med prognosen gjord före pandemins utbrott.

Arbetslösheten för helåret 2020 blir 1,5 procentenheter högre jämfört med vad som prognostiserades före pandemin. För 2021 är motsvarande siffra ca 2 procentenheter. Även på längre sikt kommer arbetsmarknaden att påverkas av pandemin genom persistenseffekter som gör att jämviktsarbetslösheten blir högre. Regeringens åtgärder bidrar dock till att mildra uppgången i jämviktsarbetslösheten.

Resursutnyttjandet på arbetsmarknaden blir markant lägre både 2020 och 2021 jämfört med bedömningen före pandemin. (se tabell 15 och diagram 72). Jämförs medelvärdet av andra

bedömares prognoser gjorda efter pandemins utbrott med medelvärdet av prognoserna gjorda före pandemins utbrott blir sysselsättningsstillväxten ca 3 procentenheter lägre 2020 och ca 1 procentenhet lägre 2021. Arbetslösheten blir ca 2 procentenheter högre såväl 2020 som 2021. Dessa resultat beaktas i den sammantagna bedömningen.

Tabell 15 Arbetsmarknad

Procentuell förändring respektive procent, om inget annat anges

	2020			2021			2021
	Sep 20	Dec 19	Diff	Sep 20	Dec 19	Diff	Nivå -diff
Arbetade timmar ¹	-3,7	0,1	-3,8	2,0	0,5	1,5	-2,5
Sysselsättning	-1,9	0,4	-2,3	0,1	0,4	-0,3	-2,5
Arbetskraft	0,2	0,8	-0,6	0,6	0,6	0,0	-0,6
Arbetslöshet ²	8,7	7,2	1,5	9,1	7,4	1,8	...
Arbetsmarknadsgap ³	-4,0	-0,4	-3,7	-2,4	-0,4	-2,0	...
BNP-gap ⁴	-4,3	-0,2	-4,1	-2,2	-0,4	-1,8	...
Produktivitet ¹	-0,1	0,7	-0,8	1,4	0,9	0,5	-0,2

¹ Kalenderkorrigerad. ² Procent av arbetskraften. ³ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar.

⁴ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP.

Anm. Differensen avser skillnaden mellan prognosen i september 2020 och prognosen i december 2019. Nivåskillnaden avser skillnaden av nivån under helåret 2021 mellan prognoserna. Ett positivt värde innebär en upprevidering.

Källa: Konjunkturinstitutet.

SLUTSATSER

Den sammantagna bedömningen är att spridningen av covid-19 samt åtgärderna för att bromsa smittspridningen och att stödja ekonomin medför att sysselsättningsstillväxten blir ca 2–3 procentenheter lägre 2020 och ca 0–1 procentenhet lägre 2021. Arbetslösheten blir ca 1–2 procentenheter högre 2020 och ca 2 procentenheter högre 2021. Det är viktigt att ha i åtanke att den kvantitativa bedömningen omgärdas av stor osäkerhet.

Pandemins påverkan på löner, priser och penningpolitik

KONJUNKTURINSTITUTETS PROGNOSE FÖRE PANDEMIN

I Konjunkturinstitutets bedömning i *Konjunkturläget* december 2019 konstaterades att de senaste årens relativt höga resursutnyttjande på arbetsmarknaden inte gjort något större avtryck på löneökningstakten i näringslivet. År 2019 väntades lönerna i näringslivet stiga med 2,5 procent uttryckt i årstakt och i enlighet med konjunkturlönestatistikens redovisning, vilket var samma ökningstakt som föregående år, och en svag löneökningstakt jämfört med tidigare högkonjunkturer på arbetsmarknaden.

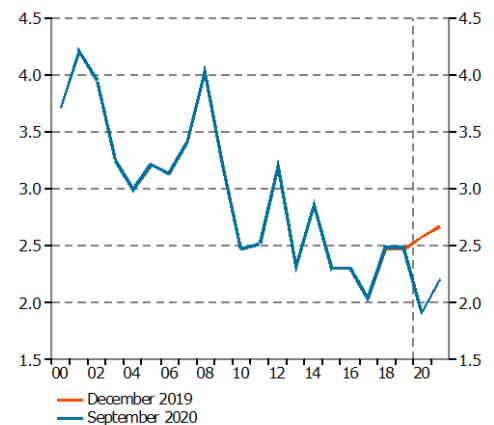
I början av 2020 skulle nya kollektivavtal slutas i ett läge då resursutnyttjandet på arbetsmarknaden hade minskat och väntades bli något lägre än normalt de kommande åren. Indikatorer såsom lönsamhetsomdömena inom industrin, den lönenormerande sektorn, hade börjat minska men var fortfarande på en hög nivå. Sammantaget väntades löneökningstakten i näringslivet stiga något 2020. Därefter väntades löneökningstakten fortsätta att stiga ytterligare något, bland annat till följd av en högre produktivitetstillväxt (se diagram 73). Löneökningstakten i hela ekonomin väntades 2020 och 2021 öka i samma takt som näringslivet.

Inflationstakten mätt som årsförändringen i konsumentprisindex med fast bostadsränta (KPIF) väntades i *Konjunkturläget* december 2019 falla tillbaka efter årsskiftet 2019/2020 och bli påtagligt lägre än 2 procent de kommande åren (se diagram 74). Flera faktorer talade för detta. Löneökningarna väntades bli fortsatt dämpade i förhållande till produktivitetstillväxten och enhetsarbetskostnaden väntades utvecklas svagare än vad som på längre sikt är förenligt med 2 procents inflation. Importpriserna väntades inte bidra lika mycket till inflationen som de senaste åren till följd av en gradvis förstärkning av kronan (se diagram 75) och svag utveckling av producentpriserna i omvärlden. Terminsprissättningen på elmarknaden och förväntade sänkningar av elnätsavgifter talade för en dämpad utveckling av konsumentpriserna på el under 2020, vilka väntades minska med ca 2 procent.

Konjunkturinstitutet bedömde att Riksbanken skulle låta reporäntan vara 0,0 procent 2020–2021 (se tabell 22). Detta efter att Riksbanken höjt reporäntan från –0,25 procent i början av 2020. Den tioåriga statsobligationsräntan bedömdes dock stiga något under de två prognosåren och vara 0,6 procent i genomsnitt 2021 (se tabell 22). Detta framför allt till följd av att reporäntan bedömdes stiga 2023–2027.

Diagram 73 Timlön i näringslivet

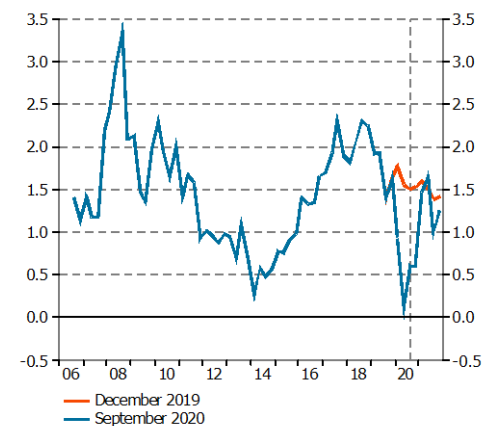
Procentuell förändring

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Diagram 74 KPIF

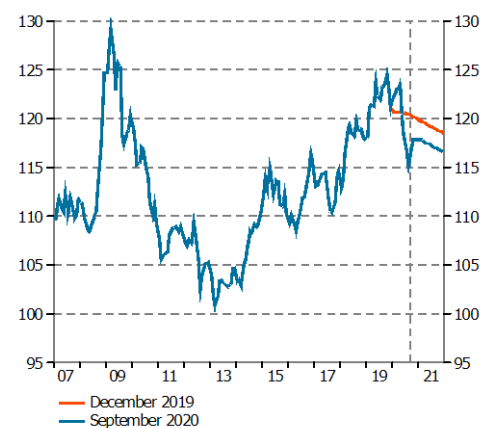
Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 75 Kronans effektiva växelkurs (KIX)

Index 1992-11-18=100, månadsvärden

Anm. KIX är ett konkurrensvägt index baserat på valutor från samtliga OECD-länder samt Kina, Indien, Brasilien och Ryssland. Högre index motsvarar en svagare krona.

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

PROGNOSEN I KONJUNKTURLÄGET DECEMBER 2019

JÄMFÖRT MED ANDRA PROGNOSSMAKARE

I tabell 16 visas Konjunkturinstitutets prognos för timlönen från *Konjunkturläget* december 2019 och andra bedömares prognoser vid ungefär samma tidpunkt. För 2020 var Konjunkturinstitutets bedömning att löneökningstakten skulle uppgå till 2,6 procent, vilket var något lägre än medelvärdet av andra bedömares prognoser. För 2021 var Konjunkturinstitutets prognos att löneökningstakten skulle uppgå till 2,7 procent, vilket också det var något lägre än medelvärdet av de andra bedömarnas prognoser.

Tabell 16 Prognos för timlön i Konjunkturläget december 2019 jämfört med andra prognosmakare

Procentuell förändring

	Publicerings datum	2019	2020	2021
Konjunkturinstitutet	2019-12-18	2,6	2,6	2,7
Swedbank	2020-01-21	2,6	2,7	2,8
SEB	2020-01-21	2,6	2,6	3,0
Riksbanken	2019-12-19	2,6	2,8	3,0
ESV	2019-11-21	2,6	2,8	2,9
LO	2019-11-20	2,6	3,0	3,0
Medel exkl. KI			2,8	2,9

Anm. Avser timlön i hela ekonomin enligt Konjunkturlönestatistiken. Urvalet av andras prognoser är begränsat till perioden 2019-11-20 till och med 2020-01-22. Medel avser medelvärdet av samtliga prognoser exklusive Konjunkturinstitutets prognos.

Källor: Konjunkturinstitutet och respektive prognosinstitut.

I tabell 17 visas Konjunkturinstitutets prognos från *Konjunkturläget* december 2019 för KPIF-inflationen och andra bedömares prognoser gjorda vid ungefär samma tidpunkt. För 2020 var Konjunkturinstitutets bedömning att KPIF-inflationen skulle uppgå till 1,6 procent, vilket sammanfaller med medelvärdet av andra prognosmakares bedömningar. Vad gäller 2021 var Konjunkturinstitutets bedömning att KPIF-inflationen skulle uppgå till 1,5 procent, vilket är marginellt lägre än medelvärdet av andra bedömares prognoser.

Tabell 17 Prognos för KPIF i Konjunkturläget december 2019 jämfört med andra prognosmakare

Procentuell förändring

		2019	2020	2021
Konjunkturinstitutet	2019-12-18	1,7	1,6	1,5
Handelsbanken	2020-01-22	1,7	1,5	1,5
Swedbank	2020-01-21	1,7	1,5	1,6
SEB	2020-01-21	1,7	1,4	1,6
Regeringen	2020-01-16	1,7	1,5	1,6
Riksbanken	2019-12-19	1,7	1,7	1,7
HUI	2019-12-12	1,7	1,6	1,5
ESV	2019-11-21	1,7	1,6	1,6
OECD	2019-11-21	1,7	1,8	1,8
LO	2019-11-20	1,7	1,6	1,6
Medel exkl. KI			1,6	1,6

Anm. Urvalet av andras prognoser är begränsat till perioden 2019-11-20 till och med 2020-01-22. Medel avser medelvärdet av samtliga prognoser exklusive Konjunkturinstitutets prognos.

Källor: Konjunkturinstitutet och respektive prognosinstitut.

Medelvärdet av andra prognosmakares prognoser för reporäntan 2020-2021 stämde väl överens med reporänteprognosen i *Konjunkturläget* december 2019 (se tabell 18).

Tabell 18 Prognos för reporänta i Konjunkturläget december 2019 jämfört med andra prognosmakare

Procent, i slutet av året om inget annat anges

	Publicerings datum	2019	2020	2021
Konjunkturinstitutet	2019-12-18	-0,25	0,00	0,00
Handelsbanken	2020-01-22	0,00	0,00	0,00
Swedbank	2020-01-21	0,00	0,00	0,00
SEB	2020-01-21	0,00	0,00	0,00
Regeringen ¹	2020-01-16	-0,20	0,00	-0,30
Danske Bank	2020-01-03	0,00	0,00	0,00
Riksbanken ¹	2019-12-19	-0,30	0,00	0,00
ESV	2019-11-21	0,00	0,00	0,00
LO	2019-11-20	0,00	0,00	0,00
Medel exkl. KI			0,00	0,00

¹ Avser årsgenomsnitt.

Anm. Urvalet av andras prognoser är begränsat till perioden 2019-11-20 till och med 2020-01-22. Medel avser medelvärdet av samtliga prognoser exklusive Konjunkturinstitutets prognos.

Källor: Konjunkturinstitutet och respektive prognosinstitut.

UTVECKLINGEN DET FÖRSTA HALVÅRET 2020

Förhandlingarna i årets avtalsrörelse, som omfattar 2,8 miljoner löntagare, skulle ha ägt rum under våren men sköts upp till 1 oktober på grund av pandemin. De gamla avtalen förlängdes

således och den avtalade lönetillväxten är noll tillsvidare. Det innebär att lönetillväxten det andra kvartalet mestadels var ett resultat av löneökningar utöver centrala avtal, vilka dämpas av lågkonjunkturen på arbetsmarknaden. Löneökningstakten i näringslivet föll därför kraftigt det andra kvartalet i år.

Under det första halvåret 2020 har inflationen utvecklats svagt. Priset på el sjönk kraftigt i början av året på grund av den milda och blåsig inledningen av 2020, men även sänkningar av elnätsavgifterna bidrog till nedgången (se diagram 76).

Inflationstakten mätt med KPIF var $-0,4$ procent i april och $0,0$ procent i maj, men har sedan dess börjat öka igen (se diagram 74). Att KPIF-inflationen är negativ är mycket ovanligt och sedan indexet skapades i juli 2008 har det bara skett en gång tidigare, i mars 2014 då den var $-0,03$ procent.

Pandemin har inneburit både en minskad efterfrågan och ett minskat utbud av varor och tjänster. Dessutom har sammansättningen av efterfrågan på olika varor och tjänster förändrats. Hur pandemin påverkar priserna varierar därför både mellan olika produkter och över tid.

En stor effekt på prisutvecklingen i Sverige kommer från nedgången i råoljepriset under början av 2020. Inflationen pressades ner av råoljefrisfallet, och i förlängningen minskade drivmedelspriset (se diagram 77). Nedgången i råoljepriset förstärktes av att ett priskrig bröt ut på oljemarknaden efter att OPEC-förhandlingarna om produktionsminskningar bröt samman i mars 2020.

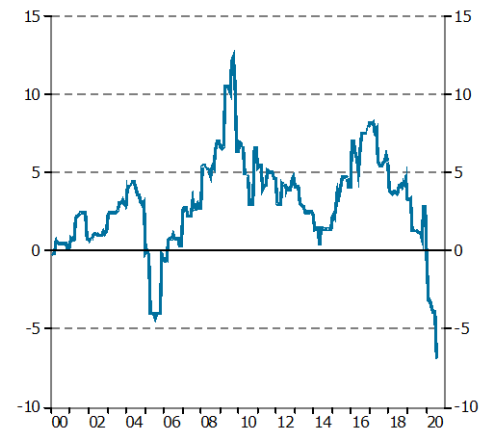
Efterfrågan på flygresor rasade i början på mars, delvis till följd av Utrikesdepartementets avrådan från resor utomlands (se kapitlet ”Smittspridningen i Sverige och åtgärder för att bromsa den”). Prisutvecklingen på flygresor i konsumentprisindex har dock inte kunnat observeras under våren till följd av att dessa tjänster knappt konsumerades alls och SCB beräknade därför dessa priser utifrån årsförändringen inom andra delar av KPI.³⁵ Priserna på hotellövernattningar sjönk markant i april till följd av lägre efterfrågan på grund av pandemin (se diagram 78).

Efter reporäntehöjningen till $0,0$ procent i början av 2020, valde Riksbanken att behålla reporäntan oförändrad under resterande delen av första halvåret. Däremot genomförde Riksbanken en rad andra åtgärder till följd av covid-19-pandemin för att stödja kreditförsörjningen i ekonomin (se rutan ”Riksbankens åtgärder till följd av pandemin”).

Kronan försvagades i konkurrensvägda termer under det första kvartalet 2020. Under det andra kvartalet stärktes däremot kronan påtagligt (se diagram 75). Växelkursen för ett antal andra små öppna ekonomier stärktes på ett liknande sätt som den svenska kronan. Samtidigt försvagades den amerikanska dollarn mot många andra valutor. Minskade ränteskillnader mellan USA och andra länder i mars 2020 och ökad riskbenägenhet på

Diagram 76 Elnätspris

Årlig procentuell förändring, månadsvärden

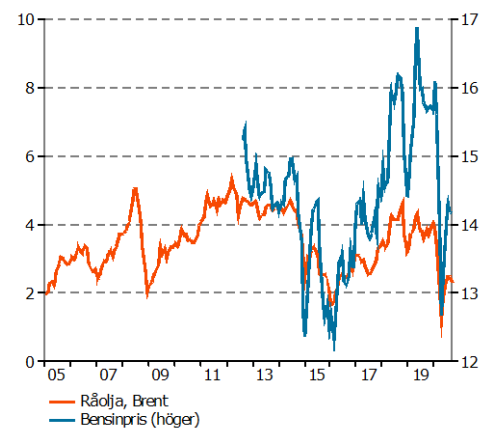

Anm. Hemmamarknadsprisindex för produkt D3513 enligt SPIN 2015. Avser priset för samtliga kundkategorier, exklusive skatt.

Källa: SCB.

Diagram 77 Pris på råolja och drivmedel

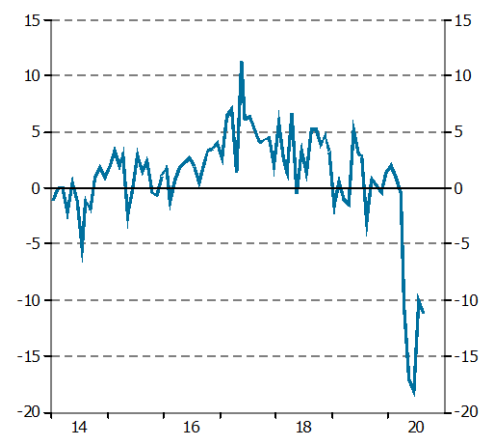
Kronor per liter, månadsvärden

Källor: International Petroleum Exchange, SCB, och Macrobond.

Diagram 78 Prisindex för logi i KPI

Årlig procentuell förändring, säsongrensade månadsvärden

Källa: SCB.

³⁵ Se www.scb.se/contentassets/265340bf64b24bdb8c2a15b71f3636da/hantering-av-matproblem-relaterade-till-coronapandemin.pdf.

finansmarknaderna från i april 2020 bidrog till kronans och andra valutors förstärkning mot den amerikanska dollarn.

Riksbankens åtgärder till följd av pandemin

Riksbanken har vidtagit flera åtgärder för att stötta kreditförsörjningen i ekonomin sedan utbrottet av pandemin.

Nedan följer en sammanfattning av dessa åtgärder.

Riksbanken har beslutat att köpa värdepapper för upp till 500 miljarder kronor fram till och med juni 2021.

I dessa köp ingår stats-, bostads- och kommunobligationer samt företagscertifikat och företagsobligationer.

Flera låneprogram har inrättats. Ett av dessa ger bankerna och en del andra kreditinstitut möjlighet att låna mot säkerhet för totalt upp till 500 miljarder kronor för vidareutlåning till icke-finansiella företag. Lånen löper på upp till fyra år med samma ränta som reporäntan. Utöver detta erbjuds bankerna lån mot säkerhet som löper på tre månader och till samma ränta som reporäntan. Bankerna kan även ta lån i amerikanska dollar mot säkerhet för totalt upp till 60 miljarder dollar.

De som lånar i Riksbanken har fått utökade möjligheter att använda säkerställda obligationer (bostadsobligationer) som säkerhet. I mars och i juli sänktes även räntan på den stående utlåningsfaciliteten, sammantaget från 0,75 till 0,10 procentenheter över reporäntan.

PROGNOS I KONJUNKTURLÄGET SEPTEMBER 2020

Enligt prognosen i *Konjunkturläget* september 2020 börjar löneökningstakten att stiga mot slutet av året när återhämtningen i svensk ekonomi har påbörjats och nya löneavtal sluts. Avtalsrörelsen sker i en djup lågkonjunktur, men samtidigt under en relativt snabb återhämtningsfas. Lågkonjunktoren har drabbat olika branscher olika hårt men trots detta skiljer sig löneutvecklingen nästa år jämförelsevis lite från utvecklingen de senaste fem åren, både för ekonomin i stort och inom olika branscher. Det beror bland annat på att staten genom de olika stöd som erbjudits lyft bort en betydande del av de ekonomiska konsekvenserna av krisen från parterna och därmed jämnat ut förutsättningarna mellan olika branscher. Det innebär sammantaget att de kriseffekter som arbetsmarknadens parter behöver beakta är mindre än vad som annars hade varit fallet. Sammantaget ökar lönerna i hela ekonomin med i genomsnitt 1,9 procent i år och 2,2 procent nästa år.

Tjänstepriserna påverkades under det första halvåret i år av att priset på hotellövernattningar sjönk och var fortsatt lågt i augusti (se diagram 78). Samtidigt finns motverkande effekter på tjänstepriserna, såsom att priserna för biluthyrning steg kraftigt under sommaren (se diagram 79). I början av pandemin drabbades hyrbilsföretagen av lägre efterfrågan då affärsresenärer och turister uteblev. Därefter kan hyrbilsföretagen ha överraskats av

hög efterfrågan från hemmasemesterande svenskar, vilket tillsammans med lägre utbud av hyrbilar skulle kunna ligga bakom den kraftiga prisuppgången i juli. Prisuppgången på hyrbilar bidrog till att öka inflationstakten med ungefär 0,2 procent i juli. I augusti föll priset på att hyra bil tillbaka till mer normala nivåer. Enligt prognosen i *Konjunkturläget* september 2020 blir tjänsteprisernas bidrag till KPIF-inflationen 2020 lägre än tidigare år, bland annat till följd av de låga priserna på hotellövernattningar (se diagram 80). Nästa år väntas låga löneökningar i spåren av pandemin hålla tillbaka tjänsteprisökningarna.

Priset på el sjönk kraftigt i början av året och elpriserna väntas falla med ca 10 procent 2020 och tynga KPIF-inflationen med 0,4 procentenheter. Prisnedgången beror både på en mild vinter och på sänkta elnätsavgifter. Därtill håller nedgången i råoljepriset och drivmedelspriserna nere energipriserna och de tynger således KPIF-inflationen 2020 (se diagram 80). Sammantaget väntas KPIF-inflationen uppgå till 0,6 procent i år och 1,3 procent nästa år.

I *Konjunkturläget* september 2020 bedöms reporäntan vara 0,0 procent 2020–2021 (se tabell 22). I bedömningen av reporäntan ligger bland annat Riksbankens redan vidtagna åtgärder och att Riksbanken i första hand tros fortsätta att välja andra verktyg än att sänka reporäntan för att stimulera ekonomin. Denna bedömning är i linje med Riksbankens kommunikation och prognos för reporäntan. Den tioåriga statsobligationsräntan stiger marginellt under de två prognosåren och blir 0,2 procent i genomsnitt 2021.

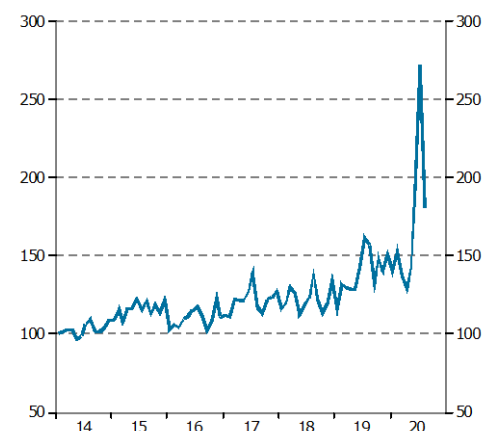
Vidare är prognosen att kronans växelkurs stärks framöver. Det konkurrensvägda växelkursindexet KIX apprecierar något mellan 2020 och 2021 (se tabell 22).

PROGNOSEN I KONJUNKTURLÄGET SEPTEMBER 2020 JÄMFÖRT MED ANDRA PROGNOSSMAKARE

I tabell 19 visas Konjunkturinstitutets prognos för löneökningstakten och andra bedömares prognoser vid ungefär samma tidpunkt. För 2020 är Konjunkturinstitutets bedömning att löneökningstakten kommer att uppgå till 1,9 procent, vilket är marginellt över medelvärdet av andra prognosmakares bedömningar. För 2021 är Konjunkturinstitutets bedömning att löneökningstakten kommer att uppgå till 2,2 procent, vilket sammanfaller med medelvärdet av andra prognosmakares bedömningar.

Diagram 79 Prisindex för biluthyrning i KPI

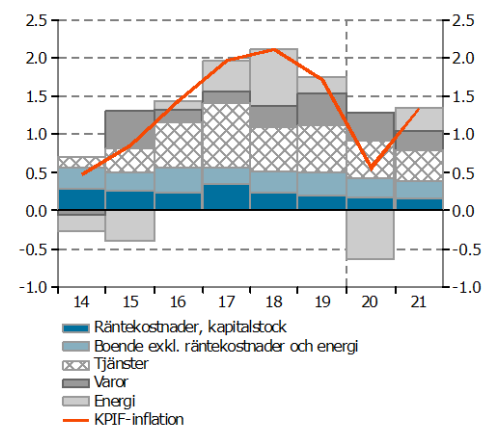
Index januari 2014=100, månadsvärden

Källa: SCB.

Diagram 80 Bidrag till KPIF-inflation

Procentenheter respektive procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 19 Prognos för timlön i Konjunkturläget september 2020 jämfört med andra prognosmakare

Procentuell förändring

	Publicerings datum	2019	2020	2021
Konjunkturinstitutet	2020-09-30	2,6	1,9	2,2
Riksbanken	2020-09-22	2,6	1,7	2,3
Regeringen	2020-09-21	2,6	1,8	2,2
ESV	2020-09-16	2,6	2,0	2,1
Nordea	2020-09-02	2,6	1,7	2,1
Swedbank	2020-08-25	2,6	1,7	2,3
SEB	2020-08-25	2,5	1,2	2,2
Medel exkl. KI			1,7	2,2

Anm. Avser timlön i hela ekonomin enligt Konjunkturlönestatistiken. Urvalet av andras prognoser är begränsat till perioden 2020-08-25 till och med 2020-10-05. Medel avser medelvärdet av samtliga prognoser exklusive Konjunkturinstitutets prognos.

Källor: Konjunkturinstitutet och respektive prognosinstitut.

I tabell 20 visas Konjunkturinstitutets prognos för KPIF-inflationen och andra bedömares prognoser vid ungefär samma tidpunkt. För 2020 är Konjunkturinstitutets bedömning att KPIF-inflationen kommer att uppgå till 0,6 procent, vilket är marginellt över medelvärdet av andra prognosmakares bedömningar. För 2021 är Konjunkturinstitutets bedömning att KPIF-inflationen kommer att uppgå till 1,3 procent, vilket också är marginellt över medelvärdet av andra prognosmakares bedömningar.

Tabell 20 Prognos för KPIF i Konjunkturläget september 2020 jämfört med andra prognosmakare

Procentuell förändring

	Publicerings datum	2019	2020	2021
Konjunkturinstitutet	2020-09-30	1,7	0,6	1,3
Riksbanken	2020-09-22	1,7	0,5	1,2
ESV	2020-09-16	1,7	0,5	1,2
HUI	2020-09-11	1,7	0,6	1,0
Nordea	2020-09-02	1,7	0,5	1,1
Regeringen	2020-08-27	1,7	0,3	1,2
Handelsbanken	2020-08-26	1,7	0,5	1,3
Swedbank	2020-08-25	1,7	0,5	1,3
SEB	2020-08-25	1,7	0,5	1,2
Medel exkl. KI			0,5	1,2

Anm. Urvalet av andras prognoser är begränsat till perioden 2020-08-25 till och med 2020-10-05. Medel avser medelvärdet av samtliga prognoser exklusive Konjunkturinstitutets prognos.

Källor: Konjunkturinstitutet och respektive prognosinstitut.

Konjunkturinstitutets reporänteprogno 2020–2021 är identisk med andra prognosmakares reporänteprogno (se tabell 21).

Tabell 21 Prognos för reporänta i Konjunkturläget september 2020 jämfört med andra prognosmakare

Procent, i slutet av året om inget annat anges

	Publicerings datum	2019	2020	2021
Konjunkturinstitutet	2020-09-30	-0,25	0,00	0,00
Riksbanken ¹	2020-09-22	-0,30	0,00	0,00
ESV	2020-09-16	0,00	0,00	0,00
HUI	2020-09-11	0,00	0,00	0,00
Nordea	2020-09-02	0,00	0,00	0,00
Regeringen ¹	2020-08-27	-0,30	0,00	0,00
Handelsbanken	2020-08-26	0,00	0,00	0,00
Swedbank	2020-08-25	0,00	0,00	0,00
SEB	2020-08-25	0,00	0,00	0,00
Medel exkl. KI			0,00	0,00

¹ Avser årsgenomsnitt.

Anm. Urvalet av andras prognoser är begränsat till perioden 2020-08-25 till och med 2020-10-05. Medel avser medelvärdet av samtliga prognoser exklusive Konjunkturinstitutets prognos.

Källor: Konjunkturinstitutet och respektive prognosinstitut.

JÄMFÖRELSE AV KONJUNKTURINSTITUTETS PROGNOSE FÖRE OCH UNDER PANDEMIN

Jämförelsen mellan prognosen i *Konjunkturläget* september 2020 och i *Konjunkturläget* december 2019 tyder på att lönetillväxten blir knappt 1 procentenhet lägre 2020 och 0,4 procentenhet lägre 2021 jämfört med bedömningen före pandemin (se tabell 22). En jämförelse av genomsnittet av andra bedömares prognoser gjorda efter pandemins utbrott med genomsnittet av andra bedömares prognoser gjorda före pandemins utbrott indikerar att lönetillväxten blir ca 1 procentenhet lägre både 2020 och 2021. Detta resultat beaktas i den sammantagna bedömningen.

Jämförelsen mellan prognosen i *Konjunkturläget* september 2020 och i *Konjunkturläget* december 2019 tyder på att KPIF-inflationen blir 1 procentenhet lägre 2020 och marginellt lägre 2021 jämfört med bedömningen före pandemin. Emellertid beror skillnaden i inflation 2020 delvis på pandemin och delvis på faktorer som är oberoende av pandemin. Konsumentpriserna på el har minskat på grund av väderförhållanden i inledningen av 2020 och elnätsavgifterna har minskat mer än vad som prognostiserades i *Konjunkturläget* december 2019. Jämförs medelvärdet av andra bedömares prognoser gjorda efter pandemins utbrott med medelvärdet av andras prognoser gjorda före pandemins utbrott blir skillnaden i KPIF-inflation 2020 och 2021 ungefär lika stor som i jämförelsen mellan Konjunkturinstitutets prognoser.

Trots den omfattande krisen har Konjunkturinstitutets prognos för reporäntan 2020 och 2021 inte ändrats mellan prognoserna i december 2019 och i september 2020 (se tabell 22). I bedömningen av reporäntan i *Konjunkturläget* september 2020 ligger

bland annat Riksbankens redan vidtagna åtgärder och att Riksbanken kommunicerat att den i första hand väljer andra verktyg än att sänka reporäntan för att stimulera ekonomin under prognosperioden.

Jämförelsen mellan *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019 tyder på att kronans växelkurs i konkurrensvägda termer (KIX) blir ca 1 procent starkare 2020 och ca 2 procent starkare 2021. Skillnaden beror i stor utsträckning på kronans utveckling från i slutet av 2019 fram till i augusti 2020. Mindre skillnad mellan utländska och svenska räntor sedan i slutet av 2019 bedöms ha bidragit till kronförstärkningen. Växelkursen är dock svår att prognostisera och varierar av många orsaker.

Tabell 22 Löner, priser, räntor och växelkurs

Procent, procentenheter och index 1992–11–18=100

	2020			2021		
	Sep20	Dec19	Diff	Sep20	Dec19	Diff
Timlön ¹	1,9	2,6	-0,8	2,2	2,7	-0,4
KPIF	0,6	1,6	-1,0	1,3	1,5	-0,1
Styrränta, repo ²	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10-årig statsobligationsränta	0,0	0,2	-0,2	0,2	0,6	-0,4
KIX	119,3	120,4	-1,1	117,2	119,1	-1,9

¹ Enligt konjunkturlönestatistiken. ² I slutet av året.

Anm. Differensen avser skillnaden mellan prognosen i september 2020 och prognosen i december 2019. Ett positivt värde innebär en upprevidering.

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

SLUTSATSER

Den sammantagna bedömningen är att spridningen av covid-19 samt åtgärderna för att bromsa smittspridningen och att stödja ekonomin medför att lönetillväxten blir ca 1 procentenhet lägre 2020 och ca 0–1 procentenhet lägre 2021.

Till följd av pandemin har Riksbanken vidtagit omfattande åtgärder för att stötta kreditförsörjningen i den svenska ekonomin. Reporäntan påverkas dock varken 2020 eller 2021. Den kvantitativa bedömningen är mycket osäker.

Pandemins påverkan på offentliga finanser

KONJUNKTURINSTITUTETS PROGNOIS FÖRE PANDEMIN

Vid tidpunkten för *Konjunkturläget* december 2019 hade det varit högkonjunktur under flera år med ett högt offentligfinansiellt sparande och en minskande Maastrichtskuld som följd. Men den pågående konjunkturavmattningen innebar att det finansiella sparandet var på väg nedåt och det väntades bli nära noll 2020 (se diagram 81).

Kommuner och regioner befann sig redan före pandemin i ett ansträngt läge till följd av att konjunktoren försvagats samtidigt som det demografiska trycket på skola och omsorg var högt och kommunernas skulder ökade. Kommunernas finansiella sparande bedömdes bli historiskt lågt.

Budgetpropositionen för 2020 innehöll ofinansierade åtgärder på drygt 30 miljarder kronor varav ungefär hälften var sänkta skatter och hälften ökade utgifter. Skattesänkningarna gjorde att inkomstkvoten minskade medan utgiftskvoten blev oförändrad (se diagram 82). Det strukturella sparandet, som är justerat för konjunktoren, bedömdes vara oförändrat på 0,3 procent som andel av potentiell BNP 2020 vilket innebar att finanspolitiken var i linje med överskottsmålet (se diagram 81). Maastrichtskulden, som är den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, förväntades 2020 vara ungefär i linje med skuldankaret på 35 procent som andel av BNP (se diagram 83).

För år 2021 antog Konjunkturinstitutet att utgiftsåtgärder om nästan 30 miljarder kronor skulle vidtas för att behålla personaltätheten inom de offentligt finansierade välfärdstjänsterna. Både för 2020 och 2021 bedömdes finanspolitiken bli neutral.

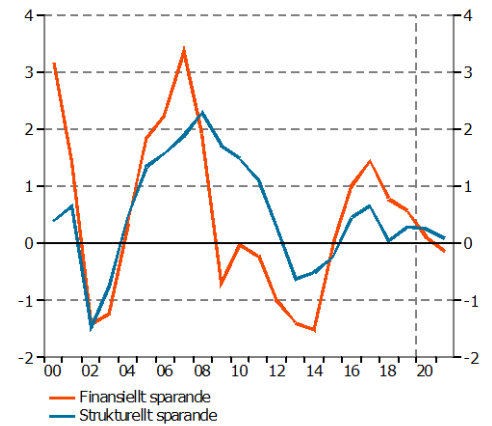
PROGNOSEN I KONJUNKTURLÄGET DECEMBER 2019 JÄMFÖRT MED ANDRA PROGNOSSMAKARE

I tabell 23 visas Konjunkturinstitutets prognos för finansiellt sparande i offentlig sektor från december 2019 och andra bedömares prognoser vid samma tidpunkt. Alla prognostiserade, i likhet med Konjunkturinstitutet, att det finansiella sparandet skulle minska mellan 2019 och 2020 och vara ungefär i balans 2020. Konjunkturinstitutets prognos för det finansiella sparandet 2020 var något mer positiv jämfört med medelvärdet för de andra bedömarens prognoser.

Alla prognosmakare, förutom regeringen, bedömde att det finansiella sparandet skulle försvagas något mellan 2020 och 2021. Regeringen prognostiserade en försvagning av finansiellt sparande mellan 2019 och 2020 men inte mellan 2020 och 2021. Konjunkturinstitutets prognos för 2021 var i linje med genomsnittet av de andra prognosmakarnas bedömningar.

Diagram 81 Sparande i offentlig sektor, Konjunkturläget december 2019

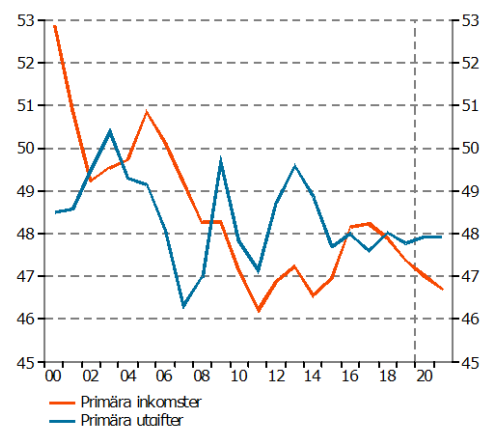
Procent av BNP respektive potentiell BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 82 Inkomst- och utgiftskvot, Konjunkturläget december 2019

Procent av BNP

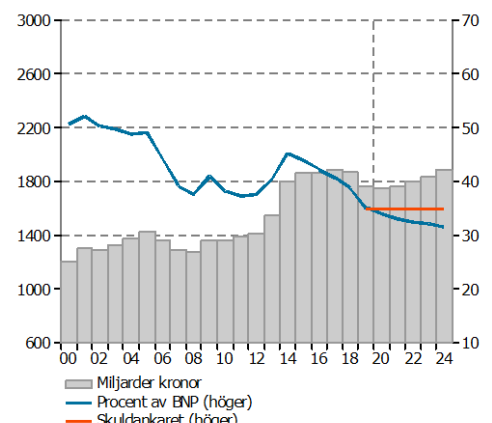

Anm. Inkomster och utgifter exklusive kapital.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 83 Offentlig bruttoskuld, Konjunkturläget december 2019

Miljarder kronor respektive procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 23 Prognos för finansiellt sparande i Konjunkturläget december 2019 jämfört med andra prognosmakare

Procent av BNP

	Publicerings datum	2019	2020	2021
Konjunkturinstitutet	2019-12-18	0,6	0,1	-0,1
Swedbank	2020-01-21	0,7	0,0	-0,1
SEB	2020-01-21	0,4	0,2	0,0
Regeringen	2020-01-16	0,4	0,1	0,1
Danske Bank	2020-01-03	0,1	-0,5	-0,6
Riksbanken	2019-12-19	0,3	0,0	-0,1
ESV	2019-11-21	0,0	-0,3	-0,1
OECD	2019-11-21	0,4	0,2	0,1
LO	2019-11-20	0,4	-0,1	0,0
Medel exkl. KI		0,3	-0,1	-0,1

Anm. Urvalet av andras prognoser är begränsat till perioden 2019-11-20 till och med 2020-02-22. Medel avser medelvärdet av samtliga prognoser exklusive Konjunkturinstitutets prognos.

Källor: Konjunkturinstitutet och respektive prognosinstitut.

PROGNOS I KONJUNKURLÄGET SEPTEMBER 2020

I *Konjunkturläget* september 2020 bedöms det kraftiga fallet i BNP och de många finanspolitiska åtgärderna för att mildra effekterna av covid-19-pandemin innebära stora underskott i de offentliga finanserna 2020 (se diagram 84). Det finansiella sparatet faller till en nivå som inte setts sedan 90-talskrisen.

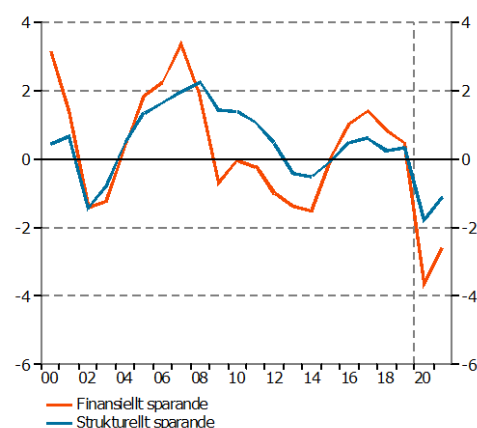
Pandemin och åtgärderna för att bromsa smittspridningen har lett till en högre sjukfrånvaro än normalt. Försäkringskassan såg till exempel att ansökningarna om sjukpenning, vars krav på läkarintyg från sjukdag 8 slopats under 2020, var närmast dubbelt så höga under april och maj jämfört med föregående år (se diagram 85). Även ansökningarna om tillfällig föräldrapenning för vård av barn var mycket höga under den tidiga våren (se diagram 67) och även under hösten. Det har lett till ökade transfereringar till hushållen.

Regeringen presenterade under våren 2020 många åtgärder för att stödja företag, hushåll och kommunsektorn (se rutan ”Regeringens åtgärder 2020 till följd av pandemin”). Dessa syftar till att hjälpa aktörer att överbrygga den djupa lågkonjunkturen. Den största enskilda budgetbelastningen svarar korttidspermitteringen för. De stora utgiftsökningarna leder till att utgiftskvoten, den offentliga sektorns utgifter som andel av BNP, stiger snabbt (se diagram 86). Att BNP samtidigt faller bidrar också till den höga utgiftskvoten.

Inkomstkvoten, det vill säga offentliga inkomster som andel av BNP, ökar marginellt 2020 eftersom korttidspermitteringar och höjd a-kassa leder till att hushållens beskattningsbara inkomster hålls uppe. Detta trots skattesänkningarna i budgetpropositionen för 2020 (se diagram 86). Sammansättningen av BNP

Diagram 84 Sparande i offentlig sektor, Konjunkturläget september 2020

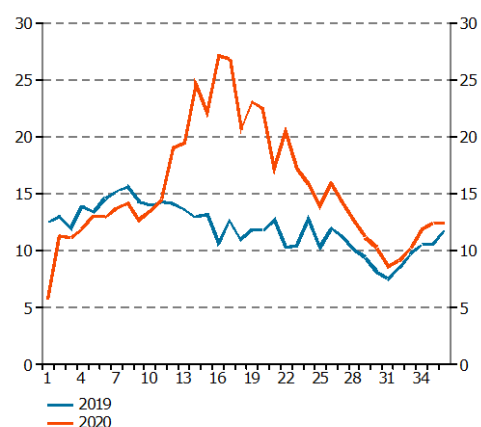
Procent av BNP respektive potentiell BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 85 Sjukpenning

Tusental ansökningar, veckovärden

Källa: Försäkringskassan.

blir tillfälligt skattemässigt mer gynnsam eftersom produktionen utvecklas svagare än lönesumman.

För att kommuner och regioner ska kunna hantera kostnader relaterade till pandemin, samtidigt som den demografiska utvecklingen innebär en snabbt stigande efterfrågan på välfärds-tjänster, beslutades i budgetpropositionen för 2020 och i ändringsbudgetar om kraftigt höjda statsbidrag 2020 om sammanlagt 55 miljarder kronor, varav ungefär 30 miljarder kronor utgörs av temporära tillskott. Kommunsektorn bedöms dock under 2020 inte hinna höja utgifterna i paritet med statsbidragen. Det gör att sektorns finansiella sparande blir betydligt högre 2020 än de senaste åren. Nästa år minskar statsbidragen samtidigt som utvecklingen av det demografiskt betingade konsumtions- och investeringsbehovet bidrar till att kommunsektorns finansiella sparande blir negativt igen (se diagram 87).

Den krispolitik som förts innehåller riktade åtgärder för 2020 som sedan upphör. Lågkonjunkturen består dock 2021 och budgetpropositionen för 2021 innehåller ofinansierade åtgärder om ungefär 100 miljarder kronor.

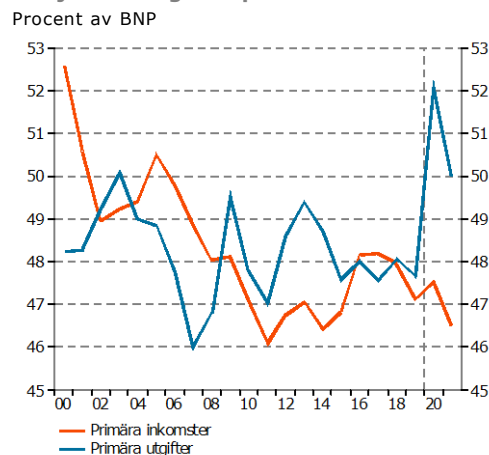
De krisåtgärder avseende 2020 som faller ur vid årsskiftet 2020/2021, motverkas således nästa år delvis av nya åtgärder i budgetpropositionen för 2021, vilket tillsammans med att ekonomin återhämtar sig bidrar till att det finansiella sparandet stärks. Det offentliga underskottet blir fortfarande betydande 2021. Sammantaget innebär detta att Maastrichtskulden ökar från 35 procent av BNP 2019 till 40 procent 2020 och i stora drag ligger kvar på den nivån 2021 (se diagram 88).

Regeringens åtgärder 2020 till följd av pandemin

Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder 2020 till följd av covid-19-pandemin för att stötta ekonomin. Åtgärderna både ökar de statliga utgifterna och sänker inkomsterna och beräknas kosta ungefär 175 miljarder kronor, vilket motsvarar drygt 3 procent av BNP. Här listas några av de största åtgärderna:

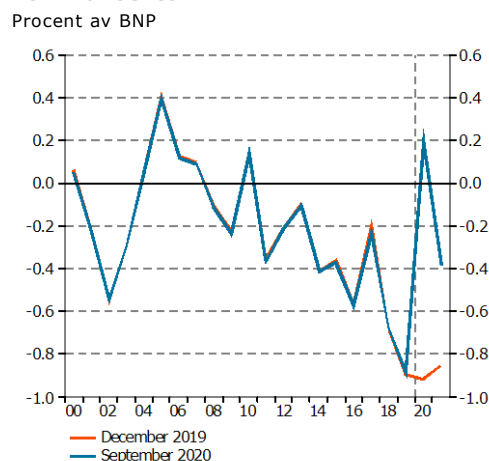
- Extra stöd till kommuner, regioner och myndigheter för att täcka utgifter och inkomstbortfall till följd av covid-19-pandemin. Dels har kommunsektorn tilldelats statsbidrag för att hantera direkta kostnader rörande covid-19-pandemin, dels har de fått utökad stöd för komvux och yrkesvux. De generella statsbidragen har också höjts. Kostnad 47 miljarder kronor.
- Sjukpenning ersätter karensavdrag första dagen vid sjukskrivning från mitten av mars och året ut. Staten tar över sjuklöneansvaret från arbetsgivarna från april till och med juli. Från augusti till och med december får arbetsgivarna ersättning för extraordinära sjuklönekostnader. Kostnad 21 miljarder kronor.

Diagram 86 Inkomst- och utgiftskvot, Konjunkturläget september 2020

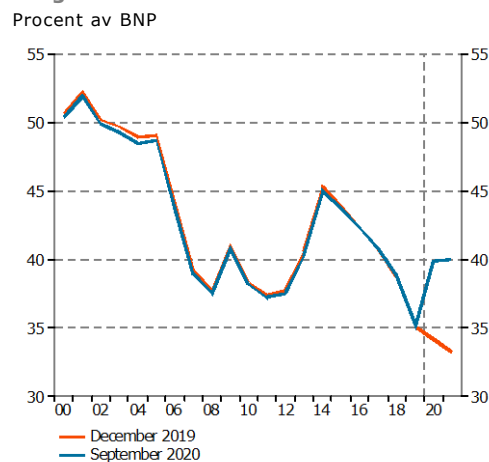
Anm. Inkomster och utgifter exklusive kapital.
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 87 Finansiellt sparande i kommunsektorn

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 88 Maastrichtskuld

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

- Korttidspermittering av arbetstagare där staten står för en stor del av lönebortfallet. Kostnad 33 miljarder kronor.
- Höjd och breddad a-kassa från och med mars. Kostnad 5 miljarder kronor.
- Nedsatt arbetsgivaravgift och egenavgift, från mars till juni. Kostnad 30 miljarder kronor.
- Omställningsstöd till företag och omsättningsbaserat stöd till enskilda näringsidkare med stort omsättnings-tapp för mars till juli jämfört med samma period 2019. Kostnad 9 miljarder kronor.
- Dessutom har det genomförts åtgärder som inte har någon budgetpåverkande effekt men som stöttar företagen med likviditet; exempelvis företagsakuten med statliga kreditgarantier på nya banklån och den tillfälliga skattekrediten på moms, preliminärskatt och arbetsgivaravgifter.

PROGNOSEN I KONJUNKTURLÄGET SEPTEMBER 2020 JÄMFÖRT MED ANDRA PROGNOSSMAKARE

I tabell 24 visas Konjunkturinstitutets prognos för finansiellt sparande i offentlig sektor från september 2020 och andra bedömares prognoser gjorda vid ungefär samma tidpunkt. Den stora spridningen av prognoserna för finansiellt sparande, både för innevarande år och nästa år, är ett uttryck för osäkerheten i den kvantitativa bedömningen. Konjunkturinstitutets prognos har det minst negativa finansiella sparandet för 2020 av alla bedömare. Jämfört med medelvärdet för andra prognosmakare är skillnaden ca 1 procentenhet. Även för 2021 är Konjunkturinstitutets prognos mindre negativ än genomsnittet av andra bedömares prognoser.

Tabell 24 Prognos för finansiellt sparande i Konjunkturläget september 2020 jämfört med andra prognosmakare

Procent av BNP

	Publicerings datum	2019	2020	2021
Konjunkturinstitutet	2020-09-30	0,4	-3,6	-2,6
Riksbanken	2020-09-22	0,4	-4,5	-2,6
ESV	2020-09-16	0,4	-4,2	-1,6
Nordea	2020-09-02	0,4	-4,3	-3,3
Regeringen	2020-08-27	0,3	-5,6	-3,3
Swedbank	2020-08-25	0,3	-5,3	-4,1
SEB	2020-08-25	0,5	-5,0	-4,0
Medel exkl. KI			-4,8	-3,2

Anm. Urvalet av andras prognoser är begränsat till perioden 2020-08-25 till och med 2020-10-05. Medel avser medelvärdet av samtliga prognoser exklusive Konjunkturinstitutets prognos.

Källor: Konjunkturinstitutet och respektive prognosinstitut.

JÄMFÖRELSE AV KONJUNKTURINSTITUTETS PROGNOSE FÖRE OCH UNDER PANDEMIN

Jämförelsen mellan *Konjunkturläget* september och *Konjunkturläget* december 2019 tyder på att det offentligfinansiella sparandet försvagas betydligt mer 2020 än vad som prognostiserades före pandemin. Det beror dels på att BNP utvecklas svagare, med lägre skatteinkomster och ökade utgifter för bland annat arbetslöshetsförsäkringen som följd, dels på de finanspolitiska åtgärder som vidtas för att mildra de ekonomiska konsekvenserna av covid-19. Tabell 25 visar att offentligfinansiellt sparande som andel av BNP blir knappt 4 procentenheter lägre 2020 och drygt 2 procentenheter lägre 2021 jämfört med bedömningen före pandemin (se diagram 89).

Budgetpropositionen för 2021 är ca 70 miljarder kronor större än vad som prognostiserades i *Konjunkturläget* december 2019. Av dessa är ca 40 miljarder kronor direkt relaterade till att hantera spridningen av covid-19 och den efterföljande lågkonjunkturen.³⁶ Finansiellt sparande 2021 är ca 130 miljarder lägre bedömningen före pandemin. Med hänsyn tagen endast till åtgärder i budgetpropositionen för 2021 som är relaterade till pandemin, blir finansiellt sparande 2021 istället ca 100 miljarder lägre jämfört med i *Konjunkturläget* december 2019. Som andel av BNP blir det finansiella sparandet -2,0 procent av BNP 2021, vilket är knappt 2 procentenheter lägre jämfört med bedömningen före pandemin.

Jämförs medelvärdet av andra prognosmakares prognoser gjorda efter pandemins utbrott med medelvärdet av prognoserna gjorda före pandemins utbrott blir finansiellt sparande som andel av BNP ca 5 procentenheter lägre 2020 och ca 3 procentenheter lägre 2021. Detta resultat beaktas i den sammantagna bedömningen.

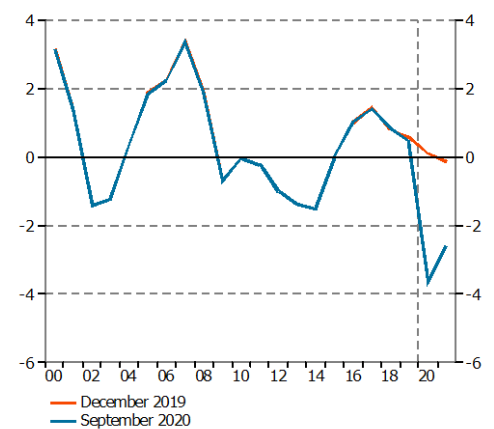
Det strukturella sparandet, som är korrigerat för konjunktursvängningar, har försämrats på grund av de finanspolitiska åtgärderna och blir lägre jämfört med bedömningen före pandemin (se diagram 90). Bedömningen av det strukturella sparandet är dock mycket osäker.

Utgifterna 2020 blir drygt 90 miljarder kronor högre än vad som prognostiserades före pandemin. Tillsammans med att BNP blir nästan 220 miljarder kronor lägre bidrar det till att utgiftskvoten blir klart högre (se diagram 91). För 2021 då utgifterna inte är lika förhöjda och BNP återhämtas sjunker kvoten igen, men den är fortfarande högre jämfört med bedömningen före pandemin.

En stor del av regeringens åtgärder har varit stöd till företag, till exempel korttidspermittering. Dessa hjälper företagen att behålla anställda och sysselsättningen är därför högre än den hade varit utan statligt stöd. Det gör att intäkterna från bland annat lönerelaterade skatter inte påverkas lika negativt som annars

Diagram 89 Finansiellt sparande i offentlig sektor

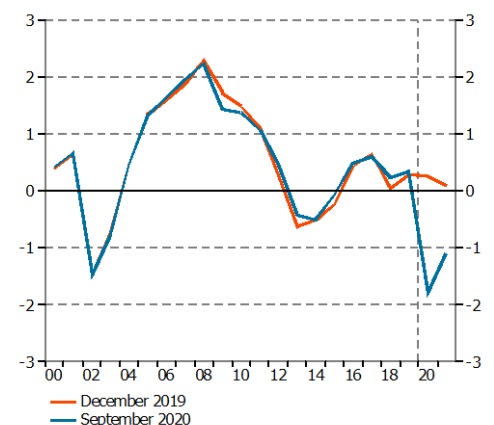
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 90 Strukturellt sparande

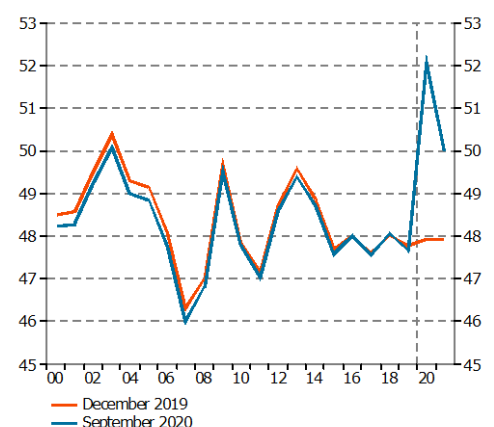
Procent av potentiell BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 91 Primära utgifter

Procent av BNP

Anm. Utgifter exklusive kapitalutgifter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

³⁶ Till exempel är höjt grundavdrag för pensionärer, skattereduktion för förvärvsinkomster och åtgärder på miljö- och klimatområdet inte relaterat till pandemin.

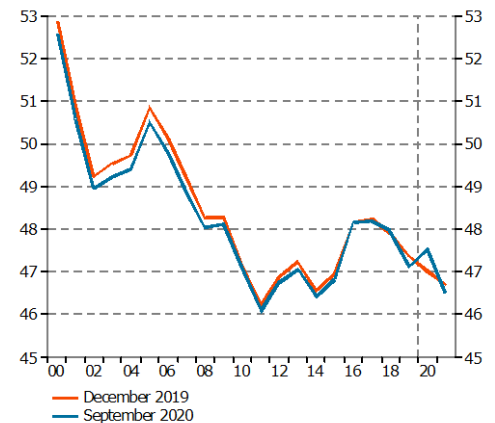
hade varit fallet. Att sysselsättningen hålls uppe bidrar, tillsammans med en lägre BNP-nivå, till att inkomsterna som andel av BNP blir något högre 2020 jämfört med bedömningen före pandemin (se diagram 92). År 2021 träder en rad skattesänkningar i kraft samtidigt som BNP snabbt återhämtar sig vilket leder till en svagare utveckling av inkomstknoten än i bedömningen före pandemin.

Regeringens stöd till företagen 2020, som bland annat genom korttidspermitteringarna håller uppe lönesumman i ekonomin, innebär att skattebortfallet för kommunerna endast blir marginellt och tillsammans med högre statsbidrag än vad Konjunkturinstitutet prognostiserade före pandemin förbättras kommunsektorns finansiella sparande. Utmaningar kvarstår dock och kommunsektorns finansiella sparande är åter negativt 2021, men inte lika negativt som bedömningen före pandemin (se diagram 87). Det beror på att statsbidragen blir högre än vad som prognostiserades före pandemin även för 2021. Statens finansiella sparande försämras samtidigt kraftigt jämfört med bedömningen före pandemin (se diagram 93).

Underskotten syns också i skuldutvecklingen. Före pandemin bedömdes Maastrichtskulden sjunka något under skuldankarets nivå på 35 procent av BNP (se diagram 88). Jämförelsen mellan *Konjunkturläget* september 2020 och *Konjunkturläget* december 2019 tyder på att Maastrichtskulden som andel av BNP ökar med ca 7 procentenheter 2021 jämfört med bedömningen före pandemin. Justerat för de åtgärder i budgetpropositionen för 2021 som inte är direkt relaterade till pandemin, blir ökningen i Maastrichtskulden som andel av BNP ca 1 procentenhet lägre. Om det finansiella sparandet 2020 och 2021 skulle utvecklas i linje med genomsnittet av andra prognosmakares bedömningar, det vill säga något sämre jämfört med prognosen i *Konjunkturläget* september, ökar Maastrichtskulden med ytterligare ca 2 procentenheter.

Diagram 92 Primära inkomster

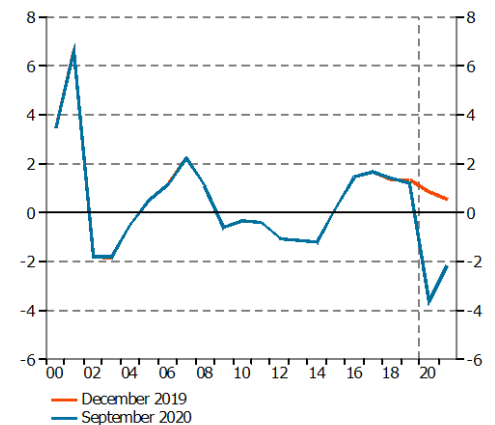
Procent av BNP

Anm. Inkomster exklusive kapitalinkomster.
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 93 Finansiellt sparande i staten

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 25 Offentliga finanser

Miljardier kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2020			2021		
	Sep20	Dec19	Diff	Sep20	Dec19	Diff
Offentliga inkomster	2 415	2 508	-93	2 484	2 571	-87
<i>Procent av bnp</i>	<i>48,9</i>	<i>48,7</i>	<i>0,3</i>	<i>47,9</i>	<i>48,3</i>	<i>-0,4</i>
Offentliga utgifter	2 596	2 503	93	2 619	2 583	36
<i>Procent av bnp</i>	<i>52,6</i>	<i>48,5</i>	<i>4,0</i>	<i>50,5</i>	<i>48,5</i>	<i>2,0</i>
Finansiellt sparande	-180	6	-186	-135	-8	-127
<i>Procent av bnp</i>	<i>-3,6</i>	<i>0,1</i>	<i>-3,8</i>	<i>-2,6</i>	<i>-0,1</i>	<i>-2,5</i>
Strukturellt sparande	-92	13	-105	-59	5	-63
<i>Procent av bnp</i>	<i>-1,8</i>	<i>0,3</i>	<i>-2,0</i>	<i>-1,1</i>	<i>0,1</i>	<i>-1,2</i>
Maastrichtskuld	1 970	1 758	212	2 072	1 765	307
<i>Procent av bnp</i>	<i>39,9</i>	<i>34,1</i>	<i>5,8</i>	<i>40,0</i>	<i>33,2</i>	<i>6,8</i>

Anm. Differensen avser skillnaden mellan prognosen i september 2020 och prognosen i december 2019. Ett positivt värde innebär en upprevidering.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

SLUTSATSER

Den sammantagna bedömningen är att spridningen av covid-19 samt åtgärder för att bromsa smittspridningen och åtgärder för att stödja ekonomin medför att finansiellt sparande i offentlig sektor som andel av BNP blir ca 4–5 procentenheter lägre 2020 och ca 2–3 procentenheter lägre 2021. Det är viktigt att ha i åtanke att den kvantitativa bedömningen är mycket osäker.